

Befattningshavare	Lönegrad				Befattningshavare	Lönegrad			
	B 10	B 8	B 7	B 5		B 10	B 8	B 7	B 5
Geologisk-mineralogiska institutionen:					Fysiologiska institutionen:				
Vaktmästare	—	—	1	—	Vaktmästare	—	—	1	—
Kemiska institutionen:					Histologiska institutionen:				
Vaktmästare	—	—	2	—	Vaktmästare	—	—	1	—
Zoologiska institutionen:					Patologisk-anatomiska institutionen:				
Vaktmästare	—	—	2	—	Vaktmästare	—	—	1	—
Historiska museet:					Andre vaktmästare, tillika vaktmästare vid rättsmedicinska institutionen	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—	Kemiska institutionen:				
Gamla bibliotekshuset:					Andre vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	—	1	Bakteriologiska institutionen:				
Kansliet:					Andre vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare (kursor)	—	—	1	—	Farmakologiska institutionen:				
Räntekammaren:					Andre vaktmästare	—	—	1	—
Universitetsvaktmästare	—	—	1	—	Serafimerlasarettets kliniska laboratorium:				
Eldare, tillika trädgårdsdräng	—	—	—	1	Andre vaktmästare	—	—	1	—
<i>Karolinska institutet:</i>					Kansliet:				
Anatomiska institutionen:					Kollegievaktmästare	—	—	1	—
Preparator	1	—	—	—	Maskinist och eldare. Personligt lönetillagg: 200 kr.	—	1	—	—
Andre vaktmästare	—	—	1	—					

Jag övergår härefter till avlöningsförhållandena ifråga om sådana befattningshavare, vilkas ersättningar icke reglerats efter hittills vedertagna lönetyper.

I Uppsala universitets stat finnes under Myntkabinettet uppfört ett belopp av 75 kronor såsom arvode åt en vaktmästare. Löneregeringskommittén föreslår, att detta belopp må utgå av universitetets anslag till extra utgifter, vilket bör höjas med motsvarande belopp.

Vaktmästare vid Uppsala universitets myntkabinett.

De akademiska myndigheterna hava häremot intet att erinra. För egen del tillstyrker jag förslaget.

Vid musikaliska kapellet i Uppsala är anställd en vaktmästare, som förutom fritt boställsrum åtnjuter ett kontant arvode å 700 kronor. Till detta belopp höjdes arvodet genom beslut av 1918 års lagtima riksdag från förutvarande 400 kronor. Tillfällig löneförbättring har ej utgått.

Vaktmästare vid Uppsala universitets musikaliska kapell.

Löneregeringskommittén föreslår, att ifrågavarande befattningshavare fortfarande må åtnjuta å ordinarie stat uppförda avlöningsförmåner oförändrade

samt dessutom erhålla ett lönetillägg å 600 kronor att utgå å extra stat. Kommittén anför:

Inom kommittén har framställts yrkande på en avsevärd förhöjning av denne befattningshavares arvode. Som skäl härför har anförts, att befattningshavaren tages i anspråk av sin tjänst i sådan omfattning, att han endast har ringa möjligheter till förvärv av extra inkomster vid sidan av tjänsten.

För egen del vill kommittén erinra om att motsvarande sysslor vid musikkapellet i Lund ombesörjas av en uppapperska, som i arvode uppbär 200 kronor. Med hänsyn härtill torde på befattningens innehavare i Uppsala ej böra ställas större krav, än att det nuvarande arvodet kan vara fullt tillräckligt. Då han emellertid för närvarande faktiskt blir tagen i anspråk i så hög grad, att han knappast har möjlighet till någon extra förtjänst, synes kommittén billigheten fordra, att han med bibehållande av oförändrad avlöning å ordinarie stat erhåller å extra stat ett lönetillägg, som skäligen synes kunna bestämmas till 600 kronor. Hans sammanlagda kontanta avlöning skulle därmed uppgå till ungefär hälften av den genomsnittliga lönen till en vaktmästare i lägsta lönegrad. Då emellertid en ändring i befattningshavarens nuvarande tjänstgöringsförhållanden synes böra ske, förutsätter kommittén, att genom universitetsmyndigheternas försorg omedelbart utredning verkställes rörande omfattningen av hans tjänstgöringsskyldighet vid kapellet, varvid jämväl torde böra tagas under övervägande de möjligheter till ytterligare användning i universitetets tjänst, som må vara för handen. Kommitténs ovan framställda förslag om lönetillägg är nämligen avsett att vara en provisorisk anordning.

Då någon erinran mot kommitténs förslag icke gjorts av de akademiska myndigheterna, har jag funnit mig böra tillstyrka detsamma, under uttalande likväl av att den föreslagna anordningen bör anses vara av interimistisk natur.

Tillsyningsman för Linnéanska stiftelsen vid Hammarby.

För tillsyn över Linnéanska stiftelsen vid Hammarby anvisar den ordinarie staten för Uppsala universitet ett anslag å 800 kronor. Å detta, som senast reglerats av 1909 års riksdag, utgår ej tillfällig löneförbättring utan blott dyrtidstillägg.

Kommittén föreslår att anslaget höjes till 960 kronor.

I avseende å detta arvode, som utgår till en tillsyningsman vid nämnda stiftelse, hava myndigheterna icke uttalat sig. Jag tillstyrker kommitténs förslag.

Instrumentmakare vid Uppsala universitet.

Å Uppsala universitets stat finnes uppfört till en instrumentmakare ett arvode å 500 kronor, varå utgår varken dyrtidstillägg eller tillfällig löneförbättring. Att arvodet satts så lågt beror därpå, att särskild ersättning utgår till instrumentmakaren för de arbeten, som utföras av honom.

Detta arvode har icke blivit berört vare sig av löneruleringskommittén eller i de över kommittéförslaget avgivna yttrandena.

Instrumentmakare vid Lunds universitets fysiologiska institution.

Jag saknar anledning nu förorda ändring av detta arvode.

Även å Lunds universitets stat finnes uppfört ett arvode å 500 kronor åt en instrumentmakare. Å detta arvode utgår ej tillfällig löneförbättring

men väl dyrtidstillägg. I avseende å arvodesbeloppets storlek gäller vad nyss sagts om motsvarande ersättning vid Uppsala universitet. Arvodet är upplaget under fysiologiska institutionen jämte anmärkning, att därutöver tillkommer vederbörande fritt verkstadsrum.

Ej heller detta arvode har berörts av löneregeringskommittén eller i de över kommittébetänkandet avgivna yttrandena. En höjning av anslaget med hänsyn till dyrtidstilläggets sänkning kunde måhända anses motiverad, men jag anser, att arvodet bör utgå med samma belopp som motsvarande ersättning i Uppsala, och vill alltså förorda, att detsamma bestämmes till nuvarande belopp eller 500 kronor. Arvodet i fråga synes emellertid icke böra knytas vid viss institution, då det åligger ifrågavarande befattningshavare att vara universitetets samtliga institutioner behjälplig vid utförandet av för dem erforderliga arbeten.

Å Lunds universitets stat finnes vidare under räntekammaren uppförd 1 portvakt i universitetshuset med en vid 1918 års löneroglering bestämd avlöning av 1,100 kronor, därav 750 kronor lön och 350 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till tre ålderstillägg å 100 kronor. Portvakten åtnjuter sålunda en avlöning, som är 350 kronor lägre än den för vaktmästare i A-grupp gällande lönetypen.

Portvakt vid universitetshuset i Lund.

Lönerogleringskommittén föreslår för ifrågavarande befattningshavare ett arvode av 1,800 kronor samt yttrar härom:

Ett framställt yrkande om hans placering i löneplanen finner sig kommittén ej kunna tillstyrka. Då enligt de nya löneprinciperna även icke ordinarie befattningshavare kunna komma i åtnjutande av pensionsrätt synes portvaktbefattningen icke böra bibehållas såsom ordinarie, utan torde avlöningen framdeles böra utgå i form av arvode. Kommittén föreslår, att detsamma bestämmes till 1,800 kronor, ett belopp som ungefär ligger tre löneklasser under begynnelseavlöningen i lönegraden B 1 (= B 5) i D:ort.

De akademiska myndigheterna hava icke haft något att erinra mot detta förslag, och finner jag mig böra vid sådant förhållande tillstyrka detsamma.

Till arvode åt mekaniker vid Lunds universitets fysiska institution har alltsedan början av år 1921 utgått ett belopp av 3,400 kronor från extra anslagsmedel. Förslag om samma arvode föreligger även i avseende å budgetåret 1925—1926. Å anslaget utgår ej tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg. Detta arvode har icke berörts vare sig av lönerogleringskommittén eller i myndigheternas utlåtanden över kommittéförslaget.

Mekaniker vid Lunds universitets fysiska institution.

Jag anser, att man bör räkna med ett fortsatt utgående å extra stat av arvode för ifrågavarande ändamål till ett med hänsyn till dyrtidstilläggets sänkning till 4,000 kronor höjt belopp.

Till bestridande av vaktmästargöromål vid en var av karolinska institutets kemiska och anatomiska institutioner utgår av extra anslagsmedel ett belopp av 1,000 kronor till varje institution. Dessa anslag, varå utgå dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring, användas till ersättning åt extra vaktmästare.

Vaktmästargöromål vid karolinska institutets kemiska och anatomiska institutioner.

På grund av den sänkning av dyrtidstilläggen, som äro förenade med den nya löneregleringen, böra ifrågavarande arvodesbelopp höjas, vart och ett till 1,200 kronor. De torde tillsvidare böra utgå från anslag å extra stat.

I detta sammanhang vill jag även beröra en uppkommen fråga om beredande av vaktmästarhjälp vid ytterligare en utav karolinska institutets institutioner, nämligen den rättsmedicinska institutionen. Redan år 1921 hade förslag väckts om inrättande av en ordinarie vaktmästarbefattning vid denna institution med samma avlöning, som tillkom institutets övriga vaktmästare. Detta förslag grundade sig på en av professorn i rätts- och statsmedicin vid institutet till dess lärarkollegium gjord framställning, så lydande:

Så länge professorn i rätts- och statsmedicin saknat egen institution, har det varit möjligt att låta de vaktmästargöromål, vilka varit erforderliga för undervisningen i ämnet, bestridas medelst användande av tillfällig arbetskraft.

Sedan emellertid genom beslut av 1921 års riksdag en egen institution beretts professorn i rätts- och statsmedicin, blir det erforderligt att vid den rättsmedicinska institutionen anställa en vaktmästare på ordinarie stat. De arbetsuppgifter, som komma att tillhöra en vid institutionen anställd vaktmästare, motsvara i stort sett dem, som tillkomma vaktmästare vid karolinska institutets andra institutioner. En vaktmästare vid den rättsmedicinska institutionen har sålunda att tillse, att ordning och snygghet råder inom institutionens lokaler, att rengöra laboratorieutensilier, att biträda dels vid förberedande arbeten för undervisningen ävensom vid de rättsmedicinska obduktionerna, dels vid andra prepareringsarbeten å institutionen o. s. v.

Under hänvisning till det ovan framhållna får jag anhålla, att lärarkollegiet måtte i vederbörlig ordning göra framställning om proposition till 1922 års riksdag om beviljande av anslag å ordinarie stat till lön åt en vaktmästare vid rättsmedicinska institutionen.

Denna framställning vann lärarkollegiets och kanslerns understöd men föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Åren 1922 och 1923 upprepades samma begäran, likaledes understödd av lärarkollegium och kansler, men utan att vinna behörigt beaktande. Nu har lärarkollegiet på begäran av vederbörande professor i ämnet ännu en gång framlagt enahanda förslag och därvid, bland annat, framhållit, att det komme att medföra synnerligen stora svårigheter att bedriva arbetet på den rättsmedicinska institutionen, därest denna längre skall vara i avsaknad av en vaktmästare. Då institutionen är belägen i egen byggnad, är det, säger lärarkollegiet, uteslutet att för vaktmästargöromålen därstädes skulle kunna anlitas annan vid institutet befintlig vaktmästarkraft.

I skrivelse den 11 augusti 1924 hemställer tillförordnade kanslern om proposition i ämnet till riksdagen.

Enligt min mening torde kravet på vaktmästarhjälp för den rättsmedicinska institutionen icke längre kunna tillbakavisas. En ordinarie befattning anser jag mig dock ej böra nu tillstyrka, men vill i stället förorda, att, i likhet med vad som skett i motsvarande hänseende för de kemiska och anatomiska institutionernas vidkommande, medel anvisas tillsvidare å extra

Vaktmästargöromål vid karolinska institutets rättsmedicinska institution.

stat för beredande åt den rättsmedicinska institutionen av erforderlig vaktmästarhjälp. Beloppet torde, såsom nyss föreslagits för ovannämnda institutioner, böra bestämmas till 1,200 kronor.

Jag vill till sist beröra vissa i de ordinarie staterna för Uppsala och Lunds universitet uppförda anslag till städning och uppässning. Dessa äro:

Anslag till
städning och
uppässning.

Uppsala universitet.

Botaniska institutionen, botaniska museet: till städning och uppässning i föreläsningssalen	kronor 150: —
Geografiska institutionen (samt seminariet för matematik): för städning och uppässning	» 750: —

Lunds universitet.

Musikkapellet: 1 uppässerska	kronor 200: —
Inrättningen för gymnastik och fäktkonst: 1 uppässerska jämte fri bostad	» 600: —

I fråga om dessa anslag yttrar löneregleringskommittén:

Då det icke synes kommittén lämpligt, att dessa förhållandevis obetydliga belopp upptagas för sig i arvodesförteckningarna, föreslår kommittén, att ifrågavarande omkostnader framdeles bestridas av universitetens anslag för extra utgifter. I anledning härav torde sistnämnda anslag böra undergå någon höjning. Det lär emellertid ej ankomma på kommittén att härutinnan framlägga förslag.

De akademiska myndigheterna hava icke haft något att erinra emot detta kommitténs förslag.

Anslaget till städning för Uppsala universitets geografiska institution bör framdeles icke komma i betraktande, om mitt förslag om en ordinarie vaktmästarbefattning vid denna institution bifalles. Det för samma universitets botaniska institution uppförda anslaget å 150 kronor bör givetvis utgå ur staten och kostnaderna bestridas, såsom fallet är vid andra av universitetets institutioner, av institutionens materiellanslag. Detta sistnämnda bör i så fall ökas med sagda belopp. Vad de under Lunds universitet uppförda anslagsposterna beträffar, har jag intet att erinra mot förslaget, att de komma att ingå i universitetets anslag till extra utgifter, som i så fall bör höjas med motsvarande belopp.

IV. Pensionsförhållanden.

I fråga om pensioneringen av de befattningshavare, vilkas avlöningsförhållanden jag i det föregående berört, gälla bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstnehavares rätt till pension med de ändringar i vissa delar av nämnda lag, varom särskilda författningar utfärdats.

I samband med genomförande av den senaste löneregleringen för kommunikationsverken antogs en särskild pensionslag den 4 juni 1920 (nr 254) för nämnda verk. Härigenom infördes i viss mån nya principer för pensioneringen, huvudsakligen beträffande sättet för pensionsunderlagets och pensionsavgifternas beräkning samt i fråga om grunderna för pensionsbeloppets bestämmande.

Sedan 1921 års riksdag antagit det då framlagda förslaget angående avlöningsreglemente för civila befattningshavare, uppkom fråga om de ändringar, som kunde föranledas av detta reglemente. I proposition nr 276 till 1921 års riksdag förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag till kungörelse med bestämmelser i ämnet. Dessa bestämmelser voro avsedda att äga allenast provisorisk karaktär i avbidan på utarbetande av en ny pensionslag i stället för den nuvarande civila pensionslagen. Den provisoriska kungörelsen skulle träda i stället för sådana stadganden i den civila pensionslagen, som med hänsyn till bestämmelserna i det nya avlöningsreglementet icke kunde tillämpas å befattningshavare, å vilka berörda reglemente gjordes tillämpligt. Sedan riksdagen bifallit propositionen, utfärdades kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän i statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension den 29 juni 1921 (nr 456).

Frågan om en ny civil pensionslag i stället för den nu gällande av år 1907 blev sedermera hänskjuten till 1921 års pensionskommitté. Nämnda kommitté avgav den 18 oktober 1924 betänkande jämte förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid vissa verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (civil tjänstepensionslag). I huvudsaklig anslutning härtill har förslag i ämnet avlåtits till innevarande års riksdag. Då den nya pensionslagen för de civila verken avsetts att anslutas till det för kommunikationsverken uppgjorda och sedermera inom stora grenar av statsförvaltningen införda lönesystemet, har lagens tillämpningsområde begränsats till de verk, för vilka lönereglering enligt detta system blivit genomförd eller framdeles komme att genomföras. 1907 års pensionslag skulle således alltjämt bibehållas i kraft för de icke nyreglerade verken. Först när ny lönereglering genomförts för samtliga de befattningshavare, som nu lyda under samma lag, skulle densamma helt upphöra att gälla. I avseende å principerna i den nya pensionslagen tillåter jag mig hänvisa till nysberörda proposition.

De olika avlöningsgrunder, som jag i det föregående ifrågasatt för olika befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, hava till följd, att olika grunder i avseende å pensionernas belopp och pensionsavgifternas beräkning böra sökas. Medan i avseende å de befattningshavare, vilka skulle inordnas under det nya avlöningsreglementet, ovanberörda pensionslag automatiskt kommer att äga tillämpning, skulle beträffande övriga befattningshavare — företrädesvis professorer och laboratorer — 1907 års civila pensionslag gälla tillsvidare. Förslaget om ny pensionslag bygger nämligen på den förutsättningen, att nya lönerogleringar skola anpassas efter principerna för kommunikationsverkens lönesystem, och räknar ej med den eventualiteten, att nya lönerogleringar skulle kunna komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med de för civilförvaltningen förutvarande lönegrunderna. Då så nu är avsett att vara förhållandet beträffande professorerna m. fl. befattningshavare vid universiteten, torde man böra utgå från att 1907 års pensionslag skall å dem tillsvidare alltjämt äga tillämpning. Jag vill emellertid uttryckligen betona att, därest det skulle befinnas önskvärt, att den nya pensionslag, som i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition må komma att av riksdagen beslutas, göres tillämplig även å de befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, å vilka avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen icke är avsett att äga tillämpning, hinder härför icke kommer att möta. Jag har nämligen för avsikt att föreslå, att den, som ingår på den för dylika befattningshavare avsedda staten jämte därvid knutna bestämmelser för åtnjutande av de däri uppförda avlöningsförmåner, skall vara skyldig, bland annat, att underkasta sig de ändrade föreskrifter, som kunna varda utfärdade i fråga om pension. Jag har därför ansett mig böra tillsvidare räkna med att 1907 års pensionslag fortfarande skall vara tillämplig å nu ifrågavarande befattningshavare.

I de yttranden, som framkommit över det av högskolornas lönerogleringskommitté avgivna betänkandet hava vissa akademiska myndigheter påpekat såsom uppenbart, att pensionsunderlaget bör bestämmas i förhållande till de ändringar i avseende å löneförmånerna, som kunna komma att föreslås.

En tillämpning av 1907 års pensionslag torde emellertid böra något närmare beröras. Enligt pensionslagens allmänna bestämmelser tjänar för tjänst, med vilken jämte lön tjänstgöringspenningar äro förenade, såsom pensionsunderlag den del av avlöningen, som utgör lön, *där ej särskilt pensionsunderlag blivit i lönestaten angivet* eller eljest av Konungen och riksdagen fastställt. Vidare är föreskrivet, att ej för någon tjänst pensionsunderlag må beräknas till högre belopp än sextusen kronor, där ej särskilt pensionsunderlag blivit av Konungen och riksdagen fastställt till högre belopp.

För professor har jag i det föregående förordat en avlöning av 12,000 Professorer. kronor, därav 8,000 kronor lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 1,000 kronor. Enligt hittills vedertagna

grunder, enligt villka ålderstillägget är att hänföra till lönen, skulle alltså pensionsunderlaget böra fastställas till 8,000 kronor resp. 9,000 kronor. Jag anser emellertid, att i vederbörande lönestater pensionsunderlaget bör angivas till 7,500 kronor. Till stöd härför vill jag anföra följande.

Nämnda belopp, 7,500 kronor, faller mellan de pensionsunderlag, som enligt förslaget till civil tjänstepensionslag skulle tillkomma befattningshavare, tillhörande lönegraderna A 1 och A 2. I avseende å professorsbefattningarna vid universiteten äro nu sådana omständigheter för handen, vilka sakna motsvarighet beträffande andra tjänster och äro av beskaffenhet att i förevarande hänseende påkalla särskild hänsyn. Genom de bestämmelser om pensionerad akademisk lärares ställning, som av Kungl. Maj:ts meddelats i brev till kanslern den 30 januari 1920, har den vetenskapliga verksamhet, som en pensionerad ordinarie lärare vid universiteten eller karolinska institutet utövar, närmare knutits till vederbörande högskola. Ifrågavarande bestämmelser äro av följande lydelse:

»1. Professor vid universitetet i Uppsala, vid universitetet i Lund eller vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, vilken med pension avgått från sin befattning, skall äga att såsom professor emeritus vid universitetet eller institutet, efter anmälan, som göres vid universitetet hos vederbörande fakultet eller sektion och vid institutet hos dess lärarkollegium, meddela undervisning inom området för den vetenskap, hans professur omfattat, i den mån sådan undervisning kan med avseende å tid och rum anordnas så, att den icke står hindrande i vägen för ordinarie lärares undervisning.

2. Professor emeritus må, på därom gjord framställning och sedan vederbörande institutionsföreståndare därtill lämnat sitt medgivande, kunna erhålla tillstånd, vid universitetet av det mindre akademiska konsistoriet efter hörande av vederbörande fakultet eller sektion och vid karolinska institutet av dess lärarkollegium, att, i den mån institutionsföreståndaren prövar sådant utan olägenhet kunna ske, använda dels arbetsplats å institution, som tillhör området för hans vetenskap, dels ock institutionens vetenskapliga hjälpmedel, häri dock icke inräknat kliniskt sjukmaterial.

3. Vad i punkten 2 är stadgat angående professor emeritus skall äga motsvarande tillämpning i fråga om annan ordinarie lärare vid något av universiteten eller vid karolinska institutet, vilken med pension avgått från sin befattning.»

Det samarbete med vederbörande högskola, som för emeritiprofessorernas del sålunda eftersträvas, har också kommit till uttryck i universitetens årsredogörelser, i vilka dessa liksom övriga professorers vetenskapliga författarskap för varje år är förtecknat.

I annat sammanhang yttrar löneregleringskommittén om de pensionerade professorerna:

Universitetsprofessorernas arbetsuppgifter fördela sig på två skilda verksamhetsområden. Utöver fullgörande av den författningsskyldigheten, bestående huvudsakligen i undervisning och examination, kräves enligt universitetsstatuternas 1 § av professorerna, att de ägna sig åt vetenskapligt forskningsarbete.

Egenartat i jämförelse med vanlig tjänstgöringsskyldighet är detta forskningsarbete ej blott i avseende på verksamhetens föremål utan även genom

de former, under vilka det utövas. Det ligger i detta arbetes natur, att själva arbetsinsatsen och det synliga arbetsresultatet ofta falla åtskilda i tiden. Vad som genom vetenskapligt forskningsarbete vunnits, ser sig vetenskapsidkaren ofta först långt senare i stånd att framlägga i slutgiltigt utarbetad form. Medan eljest vid statstjänsten arbetsinsatsen merendels lämnar ett omedelbart synligt resultat, utgör ett vetenskapligt verk ofta resultatet av åratals, ja, kanske ett helt livs träget arbete. Erfarenheten ger även vid handen, att många vetenskapsmän först vid relativt hög ålder frambringat de mognaste resultaten av sitt vetenskapliga forskningsarbete. Möjligheterna att mera ostört ägna sig åt detta arbete ökas ock efter uppnådd pensionsålder, då i och med pensioneringen den författningsenliga tjänstgöringsskyldigheten — undervisning och examination — bortfaller. Det är ock att märka, att pensionsåldern för professorerna är satt relativt lågt, i det för dem skyldighet att från tjänsten avgå inträder redan efter uppnådda 65 levnads- och 25 tjänstår, således vid en ålder, då de för ett fruktbringande vetenskapligt arbete erforderliga krafterna merendels ännu finnas i behåll.

Även om efter pensioneringen en rättslig förpliktelse för universitetsprofessorerna att vara vetenskapligt verksamma icke kan sägas föreligga, giva dock de anförda synpunkterna vid handen, att pensionsålderns inträde för dessa professorer alls icke innebär samma fullständiga skilsmässa från de till ämbetet hörande uppgifterna, som den innebär för andra statstjänstemän.

I den mån universitetsprofessorerna även efter erhållen pension genom sitt vetenskapliga arbete ägna sina krafter åt det allmännas tjänst hör den pension de uppbära åtminstone delvis betraktas såsom ersättning för detta arbete och icke — såsom fallet är med den pension av statsmedel, som tillfaller andra statstjänstemän — uteslutande såsom en ersättning för tidigare utfört arbete. Pensionen får således för universitetsprofessorerna karaktär delvis av emeritilön i egentligaste mening, delvis av vanlig pension. Härvid måste dock givetvis erinras, att förmågan att idka vetenskapligt arbete — i den mån den över huvud taget vid uppnådd pensionsålder finnes i behåll — avtager med åren, och att det i en del fall kommer att inträffa, att pension utgår utan att vederlag i form av vetenskapligt arbete presteras.

I dessa kommitténs uttalanden anser jag mig kunna helt instämma. Tager man i betraktande den säregna ställning, en pensionerad professor i angivna hänseende intager, synes mig en pension — som i viss mån kan betraktas såsom en emeritilön — av 7,500 kronor vara till beloppet lämpligt avvägd. Detta belopp bör i anmärkning till vederbörande stater angivas såsom pensionsunderlag för professor.

I vissa yttranden över kommittéförslaget har ifrågasatts en förhöjd pension för de befattningshavare, som avgå under den tid, som hinner förflyta, innan löneregringsförslaget antages och träder i kraft. Framställningar i detta hänseende hava ock till Kungl. Maj:ts inkommit från åtskilliga pensionerade professorer. Denna fråga torde komma att i annat sammanhang underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Vad så beträffar pensionsavgifter, stadgar civila pensionslagen, att tjänst innehavare skall såsom bidrag till kostnaderna för beredande av pension erlägga pensionsavgift till visst årligt belopp, vilket, *där ej för vissa tjänst-*

innehavare annat beräkningssätt blivit fastställt, skall motsvara viss angiven procent å det för honom gällande pensionsunderlag. Avgiftsprocenten beräknas efter beloppet av det för tjänsten stadgade högsta pensionsunderlaget och utgör en tiondedels procent för varje helt hundratal kronor, dock icke i något fall mindre än tre procent.

Det högsta pensionsunderlag, civila pensionslagen medger, är 6,000 kronor; avgiftsprocenten utgör, såsom nämnts, en tiondedels procent för varje helt hundratal kronor, alltså 6. Räknar man nu med en pensionsavgift efter 6 procent av ovan angivna pensionsunderlag av 7,500 kronor, erhåller man en pensionsavgift av 450 kronor. Denna avgift synes mig skälig vid jämförelse såväl med de avgifter, som utgå jämlikt de provisoriska bestämmelserna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456), som med de avgifter, som det nya förslaget till civil tjänstepensionslag stadga för jämförliga pensionsunderlag. Nämda pensionsavgift torde böra angivas i anmärkning till vederbörande stater.

Vissa professorsbefattningar.

I avseende å vissa professorsbefattningar föreligga emellertid förhållanden, som påkalla särskild uppmärksamhet.

Enligt kungörelsen den 11 oktober 1907 om tillämpligheten av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension å vissa tjänster skall den allmänna pensionslagens stadganden tillämpas såväl å den skytteanska professuren vid Uppsala universitet som å de professorer vid universiteten, till vilkas innehavare avlöningen, anslag av universitets medel oberäknat, utgår uteslutande i form av prebendepastorat, och skall pensionsunderlaget för dessa befattningar anses utgöra enahanda belopp som för annan professur av det slaget vid samma universitet, där den ifrågavarande professuren finnes inrättad. Givetvis böra såväl professor Skytteanus som professorerna i praktisk teologi, vilka sistnämnda tillsvidare äro prebendarier, fortfarande vara i pensionshänseende likställda med vanlig universitetsprofessor.

Åt innehavaren av den Kempeska professuren i växtbiologi vid Uppsala universitet har 1919 års riksdag beviljat samma rätt till pension från staten, som tillkommer övriga vid universitetet anställda professorer. Motsvarande bestämmelser gälla även för den vid karolinska institutet inrättade Oscar Ekmans professur i ortopedi.

Såsom framgår av min förut lämnade redogörelse, intager för närvarande prosektorn vid Uppsala universitet, professorn O. M. Ramström viss särställning i avlöningshänseende. För ifrågavarande befattningshavare gälla för närvarande även särskilda föreskrifter om pensionsunderlag. Enligt kungl. brev den 18 juni 1910 är för Ramström pensionsunderlaget fastställt till 4,000 kronor med iakttagande, att, i den mån han kommer i åtnjutande av ålderstillägg å lönen, motsvarande förhöjning i pensionsunderlaget inträder, med skyldighet för Ramström att erlägga mot berörda pensionsunderlag svarande pensionsavgifter.

Jag har i det föregående för Ramström ifrågasatt en begynnelseavlönning av 9,000 kronor, därav 6,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg å vardera 500 kronor samt till ett personligt lönetillägg av 1,000 kronor. För laborator föreslår jag här nedan ett pensionsunderlag av 6,000 kronor samt en pensionsavgift av 360 kronor. Med hänsyn härtill och i betraktande av vad jag tänkt mig i avseende å ordinarie professors pension, vill jag förorda, att pensionsunderlaget för Ramström i staten bestämmes till 6,500 kronor och pensionsavgiften till 390 kronor.

Något utförligare anser jag mig böra beröra frågan om pensionsrätt för innehavaren av den Malmstenska professuren i nervsjukdomar vid karolinska institutet.

Genom gåvobrev, utgivet i oktober 1885, överlämnade f. d. provinsialläkaren G. Böttiger en summa av 100,000 kronor till karolinska institutet på villkor, bland andra, att kapitalet skulle utgöra grundfonden för en ordinarie professur vid institutet i någon av den praktiska medicinens specialgrenar och räntan oavkortad utgå såsom lön åt professorn i ämnet, samt att i pensionsrätt och för övrigt i alla skyldigheter och rättigheter, som i gåvobrevet icke blivit särskilt vidrörda, den nye professorn borde varda likställd med institutets dittills varande ordinarie professorer; och förklarade donator i en den 28 november 1885 utfärdad handling, att sistnämnda punkt i gåvobrevet borde så tolkas, att genom densamma åt innehavaren av den på grund av donationen upprättade lärostolen tillförsäkrades rätt till en pension av statsmedel lika med den, som då vore bestämd för institutets ordinarie professorer.

Med hänsyn till detta villkor vid donationen, som innebar, att innehavaren av den föreslagna professuren skulle i likhet med ordinarie professor vid institutet bliva berättigad att efter uppnådda 65 år vid avskedstagandet uppbära årlig pension av statsmedel till belopp av 4,500 kronor, avlät Kungl. Maj:t proposition i ämnet till riksdagen för att sätta riksdagen i tillfälle att taga under omprövning, huruvida riksdagen ville medgiva den pensionsrätt, som sålunda utgjorde ett villkor för att gåvan skulle komma till verkställighet, samt föreslog, att riksdagen måtte medgiva, att innehavaren av den professur, som i följd av gåvan kunde komma att upprättas vid institutet, måtte tillerkännas pensionsrätt lika med den, som då tillkomme ordinarie professor vid institutet.

Enligt skrivelse den 16 maj 1886 lämnade riksdagen det begärda medgivandet, dock under vissa villkor, vilka emellertid icke berörde själva pensionsrätten.

Genom löneregleringen år 1902 höjdes avlöningen för professorerna vid institutet, och i sammanhang därmed reglerades pensionen, så att densamma efter intjänande av ålderstilläggen skulle uppgå till 5,000 kronor, men från delaktighet i denna löne- och pensionsreglering undantogs innehavaren av

den Malmstenska professuren, som alltså kvarstod vid samma lön och pensionsrätt, som ursprungligen bestämts.

När sedermera 1899 års civila pensionskommitté den 7 november 1902 framlade sitt förslag till civil pensionslag, gjorde kommittén samtidigt särskild framställning, att lagens bestämmelser måtte förklaras skola i tillämpliga delar gälla innehavare av nu ifrågavarande professur, såvitt icke de med donationen förenade villkor befunnes utgöra hinder för pensionslagens tillämpning. Sedan innehavaren av den Malmstenska professuren avstyrkt kommitténs nyssnämnda förslag såsom innebärande ett för professurens innehavare synnerligen dåligt ekonomiskt resultat samt jämväl institutets lärarkollegium och universitetskanslern avstyrkt förslaget och statskontoret framhållit, att det syntes tvivelaktigt, huruvida den av kommittén föreslagna regleringen av pensionsrätten i detta fall kunde mot vederbörandes bestridande låta sig göra, yttrade chefen för finansdepartementet i propositionen nr 18 till 1907 års riksdag (med förslag till lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension), att det förefölle uppenbart, att den pensionsrätt, som genom 1886 års riksdagsbeslut tillförsäkrats innehavaren av ifrågavarande professur, vore att betrakta såsom ett med donationens mottagande oupplösligt förbundet villkor, som numera icke ensidigt kunde rubbas. I överensstämmelse härmed föranledde kommitténs berörda framställning icke till någon förändring. 1907 års civila pensionslag blev alltså icke tillämplig å innehavaren av den Malmstenska professuren.

Påföljande år, 1908, berördes ånyo denna pensionsfråga i propositionen nr 97 angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet. För innehavaren av den Malmstenska professuren, som redan förut åtagit sig samma undervisningsskyldighet som övriga professorer, föreslogs samma förhöjda avlöningsförmåner som åt övriga professorer genom anvisande av fyllnadsanslag av statsmedel, och i sammanhang därmed yttrade vederbörande departementschef, att det skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke innehavaren av den Malmstenska professuren även med avseende å pension borde likställas med övriga professorer, men att med hänsyn till vad därom anförts i propositionen angående pensionslagen någon ändring för det dåvarande icke syntes böra föreslås i vad om pension för ifrågavarande professur då gällde. Med bifall härtill förklarade riksdagen, som bestämde, att professors avlöning skulle utgöra lön 5,000 kronor och tjänstgöringspenningar 2,500 kronor jämte ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, att för den Malmstenska professuren ett belopp av 4,415 kronor skulle beräknas utgå från donationen och att fördenskull för ifrågavarande professur, utan att därigenom någon förändring med avseende å pensionsrätten skulle äga rum, i staten upptoges ett belopp av 3,085 kronor.

I avseende å pensionsrätten för den Malmstenska professurens innehavare yttrar löne regleringskommittén följande:

Enligt de nya bestämmelserna om pension skall befattningshavare i lönegraden B 20 erhålla en årlig pension av 6,996 kronor. Pensionsavgifterna äro som bekant avsedda att täcka, approximativt beräknat, en tredjedel av pensionen, eller i nu ifrågavarande fall 2,332 kronor. Då således av pensionen 4,664 kronor kunna anses utgå av statsmedel, vilket belopp mer än väl täcker den genom gåvobrevet och statsmakternas i anledning därav fattade beslut befattningshavaren tillförsäkrade pensionen av statsmedel, torde numera anledning saknas att ur berörda synpunkt från pensionslagens tillämplighet undantaga ifrågavarande befattningshavare.

Det må anmärkas, att i de pensionsbestämmelser för institutets professorer, som gällde vid tiden för donationsbrevets godkännande, ej var uppställt villkoret, att befattningshavare för att komma i åtnjutande av pension skulle hava uppnått visst antal tjänstår. Huruvida av denna anledning hinder kan möta att på innehavaren av ifrågavarande professur tillämpa pensionslagens bestämmelser, enligt vilka rätt till hel pension för universitetens och karolinska institutets professorer inträder först efter uppnådda 25 tjänstår, bör måhända bliva föremål för särskild undersökning. Emellertid må anmärkas, att kravet på angivna antal tjänstår — med den tjänstårsberäkning, som enligt de nya pensionsbestämmelserna kommer att tillämpas — torde sakna praktisk betydelse, då det torde vara att förvänta, att vid uppnådda 65 levnadsår fordran på 25 tjänstår är utan vidare fylld.

I en till kanslern ingiven framställning av den 31 maj 1922 har karolinska institutets lärarkollegium framhållit, att donators mening tydligen varit att i trots av den mindre tjänstgöringen och den mindre lönen skaffa innehavaren av den Malmstenska professuren samma pensionsrätt som övriga professorer; att, sedan innehavaren av ifrågavarande professur redan många år före 1908 åtagit sig samma undervisningsskyldighet som övriga professorer, han numera stadgeenligt hade samma skyldigheter som dessa; samt att hans avlöningsförmåner alltsedan år 1909 överensstämde med övriga professorers; och har kollegiet under åberopande att högskolornas lönereglerringskommitté i sitt betänkande framhållit, att anledning saknades att låta den Malmstenska professurens innehavare hava lägre pension än övriga professorer, hemställt om framläggande av förslag till riksdagen i syfte att ifrågavarande professor måtte erhålla rätt till pension i samma ordning som karolinska institutets övriga professorer.

Ifrågavarande professurs dåvarande innehavare, numera framlidne professor F. Lennmalm har uti ingiven skrift framhållit, att, sedan donationens bestämmelser rubbats genom anvisande av statsbidrag till avlöande av den Malmstenska professorn, så att denne i lönehänseende blivit likställd med karolinska institutets övriga professorer, pensionsfrågan syntes hava inträtt i ett annat skede; och att det syntes vara lika rätt att bevilja ökad pension som ökad lön.

I sin skrivelse i ämnet den 19 oktober 1922 yttrar kanslern, bland annat:

Någon ändring i den nu stadgade, för en tillträdande befattningshavare i jämförelse med övriga professorer förmånliga pensionsrätten, eller rätten till pension av statsmedel av 4,500 kronor årligen utan erläggande av pen-

sionsavgifter, bör icke vidtagas förr, än pensionen för övriga professorer blivit höjd till sådant belopp, att den kan anses minst motsvara den pensionsförmån, som nu är förbunden med ifrågavarande professur, det vill säga — med antagen beräkning att en tredjedel av pensionsbeloppet anses bliva bekostad genom pensionsavgifterna — till minst 6,750 (= 4,500 + 2,250) kronor; skulle kommittéförslaget om professorspension å 6,996 kronor bliva antaget, bör således ur befattningshavarens synpunkt än mindre något hinder anses möta för Malmstenska professurens innehavares likställande i pensionshänseende med övriga institutets professorer. En ytterligare förutsättning för att pensionsrätten vid ifrågavarande professur skulle regleras uppåt, är givetvis den, att statsmedel samtidigt beviljas för utfyllande av den med professuren förenade avlöningen, så att den kommer att uppgå till vad för övriga professorer må varda stadgat.

Kanslern hemställer alltså, att — under förutsättning att vid blivande lönereglering för professorer vid universiteten och karolinska institutet pensionsunderlaget för dem bestämmes till belopp, ej understigande 6,750 kronor — i sammanhang härmed pensionsunderlaget jämväl vid den Malmstenska professuren måtte fastställas till samma belopp med skyldighet för befattningshavaren att i eljest stadgad ordning erlagga pensionsavgifter.

I yttrande den 15 november 1922 biträder statskontoret denna kanslerns hemställan.

Jag har i det föregående förordat ett bibehållande av likställigheten i avlöningshänseende mellan den Malmstenska professurens innehavare och övriga professorer vid institutet. Detta innebär ock ett ökat statsbidrag till avlöning av ifrågavarande professor. I betraktande härav och med hänsyn till vad i denna fråga förekommit, finner jag goda skäl tala för att denna likställighet utsträcker att även gälla pensionsförmånen. Jag föreslår alltså, att den Malmstenska professurens innehavare varder i pensionshänseende fullt jämställd med annan professor vid institutet och att följaktligen 1907 års pensionslag må tillsvidare äga tillämpning å honom.

Med några ord torde beröras pensionsfrågan för innehavarna av *personliga professurer*. Såsom jag ovan erinrat, erlägger innehavaren av den personliga professuren i finsk-ugrisk språkforskning vid Uppsala universitet, professor K. B. Wiklund pensionsavgift i likhet med ordinarie professor. Han torde få anses falla under bestämmelserna i 1907 års pensionslag. I avseende å samtliga övriga innehavare av personliga professurer gäller, att de äro skyldiga att vid den ålder, då annan universitetsprofessor är skyldig att avgå från tjänsten, med åtnjutande av pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande övriga universitetsprofessorer, frånträda sina professurer. Härunder ligger emellertid den förutsättningen, att pension varder dem av riksdagen beviljad. Såsom jag förut påpekat, erlagga de icke pensionsavgifter men vidkännas å lönerna avdrag, motsvarande beloppet för pensionsavgiften. Jag har förut givit uttryck åt den uppfattningen, att innehavarna av personliga professurer böra vara i avlöningshänseende fullt likställda med

ordinarie professorer och att något avdrag för mot pensionsavgiften svarande belopp frändeles lämpligen icke bör ske, utan att vederbörande lika med ordinarie professor erlägger pensionsavgift. I anslutning härtill synes mig givet, att en sådan anordning bör vidtagas, att 1907 års pensionslag utan vidare äger tillämpning å ifrågavarande befattningshavare, i följd varav eventuell framställning till riksdagen i pensionsfrågan för varje särskilt fall icke skulle vara erforderlig. Riksdagens medgivande torde alltså bära inhämtas, att 1907 års pensionslag må äga tillämpning å innehavare av personlig professur.

De ordinarie befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, vilkas avlöningsförmåner vidare skulle enligt mitt förslag regleras efter hit-tillsvarande allmänna lönegrunder, äro överbibliotekarierna samt laboratorerna och med dem likställda befattningshavare ävensom direktor musices vid Uppsala universitet, kapellmästaren vid Lunds universitet och gymnastikläraren vid vardera universitetet.

Laboratorer
m. fl.

Enligt vad jag i det föregående tillstyrkt skulle överbibliotekarie komma att åtnjuta enahanda avlöningsförmåner som professor. För bevarande av likställigheten dem emellan bör jämväl i pensionsavseende de för professor föreslagna bestämmelserna äga tillämpning å överbibliotekarie.

För ordinarie laborator har jag föreslagit en avlöning av 9,000 kronor, därav 6,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg å 500 kronor. För sådan befattningshavare tillstyrker jag ett pensionsunderlag av 6,000 kronor; pensionsavgiften kommer alltså att belöpa sig till 360 kronor.

Enligt mitt förslag skulle för director musices i Uppsala och för kapellmästaren i Lund utgå en avlöning av 5,000 kronor, därav 3,300 kronor lön och 1,700 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg å 500 kronor. Något särskilt pensionsunderlag torde här lika litet som ifråga om gymnastiklärarna behöva fastställas, utan synas civila pensionslagens allmänna bestämmelser härom kunna äga tillämpning.

I fråga åter om de befattningshavare, å vilka det civila avlöningsreglementet skulle gälla, kommer, såsom jag förut erinrat, den nya civila tjänstepensionslagen automatiskt att bliva tillämplig.

Befattnings-
havare, som
falla under
det civila av-
löningsregle-
mentet.

Jag anser mig i avseende härå endast bära erinra om förhållandena beträffande den vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning anställda personalen. Avlöningen skulle såsom nu bestridas förmedelst avkastningen av egendoms- och skogsförvaltningen. I avseende å pensioneringen har icke ifrågasatts, att universitetets enskilda förvaltning skulle bära kostnaderna härför. Lönerogleringskommittén har med hänsyn till det ringa antal tjänstemän, det här gäller, och då utgifterna härutinnan för statsverket uppgå till förhållandevis obetydliga belopp, ej heller velat förorda en anordning av sådant slag. Då universitetets inkomststat senast reglerades, berördes även denna fråga, och jag ansåg mig sakna anledning förorda någon

avvikelse från vad kommittén funnit skäligt (se statsverkspropositionen till 1923 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 177). Denna uppfattning lämnades ock utan erinran från riksdagens sida.

Fråga om befrielse för professorerna från skyldighet att erlägga pensionsavgift.

I samband med frågan om professorernas vid universiteten och karolinska institutet pensionering har löneregeringskommittén tagit under övervägande, huruvida dessa professorers skyldighet att erlägga avgifter för egen pensionering bör för framtiden kvarstå.

Efter erinran om den ställning, som de pensionerade professorerna intaga i förhållande till universitetet och det där bedrivna vetenskapliga arbetet, påpekar kommittén, att en parallell till den emeritilön, som pensionen till viss del kan sägas utgöra för universitetsprofessorerna, erbjudes av den s. k. fyllnadspensionen vid den militära pensioneringen.

Härom yttrar kommittén:

Fyllnadspensionen utgår till militära tjänst innehavare, under villkor av viss fortsatt tjänstgöringsskyldighet, bestående i skyldighet att inträda i vederbörande avdelning inom arméns reserver samt att kvarstå där intill 70 års ålder, om pensionstagaren blivit pensionsberättigad vid 65 års ålder, eljest intill 65 års ålder. Såsom tillhörande reserven skall pensionstagaren tjänstgöra vid inträffande mobilisering och i krig samt vid sådan övning, som till utrönande av krigsberedskapen kan bliva anbefalld. Inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering hava på tal om den militära pensioneringen uttalat, att en del av fyllnadspensionen — enligt de sakkunnigas förslag två tredjedelar — skulle betraktas såsom ersättning för den pensionstagaren åliggande fortsatta tjänstgöringsskyldigheten och alltså anses ha karaktär av lön. För att låta de militära befattningshavarna komma i åtnjutande av det i pensionen sålunda ingående lönemomentet hava för deras del pensionsavgifterna satts till lägre belopp, än vad som skulle framgått vid tillämpning av vanliga beräkningsgrunder med hänsyn till pensionsålder, dödlighet m. m.

I anledning härav anför kommittén ifråga om befrielse från skyldighet att erlägga pensionsavgifter:

Synpunkter, motsvarande dem, som sålunda anlagts på den militära pensioneringen, kunna även göras gällande i fråga om den pensionsrätt, som tillkommer professorer vid universiteten och karolinska institutet. Även i deras pension ingår ett lönemoment, för vilket borde beredas dem motsvarande lindring i deras bidragsskyldighet till den egna pensioneringen.

Då sagda lönemoment ej torde böra sättas lägre än genomsnittligt beräknat till en tredjedel av pensionen, skulle det åligga staten att utöver den del av pensionen, som redan nu beräknas utgå av statsmedel, tillskjuta vad som för gäldande av nämnda tredjedel erfordras. Då tjänstemannapensioneringen enligt 1907 års lag vilar på den kalkylen, att två tredjedelar av pensionen täckas av statsmedel och en tredjedel av tjänstemännens pensionsavgifter, skulle således den ifrågasatta anordningen leda till att statsverket skulle övertaga kostnaden jämväl för sistnämnda del av pensionen och att följaktligen professorerna vid universiteten och karolinska institutet skulle befrias från erläggande av pensionsavgift.

Ehuru sålunda enligt kommitténs mening goda skäl kunna anföras för professorernas vid universiteten och karolinska institutet befrielse från erläggande av avgifter för egen pensionering, har kommittén likväl icke ansett sig böra framlägga förslag härom. Huvudsakliga anledningen härtill är, att kommittén icke varit i stånd att överblicka, vilka konsekvenser ett sådant beslut skulle komma att medföra. Därjämte synes olämpligt att genomföra en så betydande ändring i fråga om pensionsrätten för ifrågavarande professorer, innan pågående utredning om det statliga pensionsväsendet i allmänhet blivit avslutad.

Frågan om befrielse för professorerna från skyldighet att erlægga pensionsavgift sammanhänger i viss mån med det allmänna spørsmålet om upphörande av all uppbörd och redovisning av pensionsavgifter. Sistnämnda angelägenhet har i vad den berör personal, som skulle falla under den nya civila tjänstepensionslagen, berörts av 1921 års pensionskommitté. Det förslag, som i ämnet förelagts riksdagen förutsätter emellertid allenast en förändring i sättet för uppbörd och redovisning av pensionsavgifter i så måtto, att dessa avgifter — i stället för att såsom nu sker redovisas månadsvis — avföras årsvis från vederbörande avlöningsanslag till fonden för civila tjänst innehavares pensionering. Frågan om en motsvarande anordning i avseende å pensionsavgifter för de befattningshavare, som enligt mitt förslag fortfarande skulle falla under 1907 års pensionslag, torde emellertid ej ankomma på mig att upptaga i nu förevarande sammanhang.

* * *

I samband med frågan om pensionsförhållandena anser jag mig böra till skärskådande upptaga spørsmålet om indragning av den vid universiteten nu förekommande tjänst- och nådårsrätten.

*Indragning
av tjänst- och
nådårsrätt.*

Vid universiteten i Uppsala och Lund hava av ålder efterlevande efter avliden befattningshavare åtnjutit förmån av s. k. tjänst- och nådår. Härmed förstås rätt att tillgodonjuta de med den avlidnes tjänst förenade avlöningsförmånerna under den återstående delen av tjänståret (det vill säga det år, under vilket dödsfallet inträffar) och det därpå följande året (nådåret). Rätt till tjänstår tillkommer den avlidnes stärbhus utan avseende på vilka stärbhusdelägarna äro. Nådåret däremot är förbehållet vissa den avlidnes närmaste anhöriga, nämligen hans änka och oförsörjda barn. Därest den avlidne ej efterlämnar dylika stärbhusdelägare, utgår således endast tjänstårsförmån efter honom. Tjänst- och nådårstagare har skyldighet att sörja för att under ifrågavarande tid tjänsten uppehålls utan statsverkets betungande.

Uppkomsten av tjänst- och nådårsrätten daterar sig från Örebro artiklar av år 1586, där prästernas änkor tillförsäkrades rätt att »vara fritt sitia widh Prestegäldh effter theres Mans dödh ett åhr omkring. . . .» och med förord, att the thet åhret öfwer så bestallat, att kyrkietiensten blifwer redeligen uppehållen, så och sware till all annor tunga. . . .». Sedermera stadgades i Prästerskapets privilegier av år 1723, att »alle Preste-, Läse-mästares

*Historik.
Nuvarande
förhållanden.*

och Scholæ-Betienters enkiör med sine egne så ock then dödes omyndige och oförsörjde barn» skulle äga att »niuta och behålla efter theres mäns affall ett Nåde-Åhr efter gammal plägsed, så framt the eljest förmå imedlertid försörja Gället och tiensterne med en skickelig man, som then framlednes Embete ostraffeligen förestå kan på bemälte warande Nåde-Åhr, såsom ock Prestegården wid sina egor försvarligen wid macht hålla». Tjänståret för prästerskapet beräknades sedan gammalt till den 1 maj efter dödsfallet, varefter nådåret löpte till därpå följande 1 maj. Enligt ingressen till prästerskapets privilegier skola desamma gälla för bland andra, »professorer vid akademierna».

Vad särskilt universiteten beträffar, återfinnes den ursprungliga bestämmelsen om nådår, beträffande Uppsala universitet, i konung Gustaf II Adolfs privilegier av den 25 juni 1625, punkt 17, och, beträffande Lunds universitet, i dess privilegier av den 19 december 1666, mom. 16. Här förordnas, att änkor efter akademiska tjänstemän skola njuta »annum gratiæ» lika som prästänkor. Genom kungl. brev den 28 maj 1793 bestämdes, att nådår ej fick sträcka sig till andra än änkor och oförsörjda barn. Vid särskilt ömmande omständigheter samt jämväl i andra fall plägade Kungl. Maj:t medgiva dubbla nådår.

Uppsala universitet. Enligt reglementet för universitetets pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn den 21 februari 1849 skall *tjänståret* för avliden akademisk tjänstemans stärbhus beräknas till ett halft år från dödsdagen och privilegii-*nådåret* för änka och barn efter tjänstårets sålunda bestämda förlopp vidtaga. Denna bestämmelse förekom i samband med föreskrift därom, att till pensionsinrättningens tillgångar skulle bl. a. ingå ett års inkomst av varje akademisk tjänst, då innehavaren med döden avgått utan att efterlämna nådårsberättigade änka och barn. Föreskriften om nämnda inkomst upphävdes sedermera genom den för universitetet år 1872 fastställda staten. Genom beslut den 11 mars 1910 har Kungl. Maj:t utfärdat nytt reglemente för pensionsinrättningen. Emellertid är ovanberörda föreskrift om beräkning av tjänst- och nådår numera intagen i de av Kungl. Maj:t delvis med riksdagen fastställda särskilda föreskrifterna till universitetets stat, där i punkt 15 nu gällande föreskrift sålunda lyder: »Avliden akademisk tjänstemans stärbhus må under ett halvt år från dödsdagen, det s. k. tjänståret, åtnjuta inkomsterna av tjänsten, varefter privilegienådåret för änka och barn vidtager». S. k. extra nådår avskaffades i samband med inrättandet av nämnda pensionsinrättning.

Lunds universitet. Enligt gammal praxis har här — i motsats till vad fallet är vid Uppsala universitet — *tjänståret* beräknats till slutet av det kalenderår, under vilket dödsfallet timat, varefter privilegie-*nådåret*, därest befattningshavaren efterlämnat änka eller barn, löper under hela det närmast efter tjänstårets slut följande kalenderåret. S. k. extra nådår förekommer icke vidare.

Stårbhusdelägare efter befattningshavare vid *karolinska institutet* äro delägare i civilstatens änke- och pupillkassa och åtnjuta sålunda icke tjänst- och nådärsrätt.

Enligt nu gällande bestämmelser (kungörelsen den 13 juni 1908 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för vissa befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet från och med år 1909 gällande nya avlöningsförmåner, punkt m; kungörelsen den 17 december 1909 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i nya stater för universitetsbiblioteken upptagna avlöningsförmåner, punkt m) är vederbörande befattningshavare förpliktad att underkasta sig ändring i eller upphävande av tjänst- och nådärsrätten enligt vad därom i behörig ordning kan vara fastställt.

Lönereglingskommittén, som i sitt betänkande berört frågan om tjänst- och nådärsrätten, erinrar till en början om upphävandet av läroverkslärarnas rätt i samma hänseende. Här om anför kommittén följande:

Den tjänst- och nådärsrätt, som 1723 års prästerliga privilegier tillförsäkrade alla »Läse-mästares och Skole-betienters» änkor och barn, har även ansetts gälla lärare vid de allmänna läroverken. Emellertid äro dessa förmåner numera upphävida. *Nådärsförmånen* indrogs enligt beslut av 1877 års riksdag och 1878 års kyrkomöte. Som ersättning för förmånen beviljades dels ett årligt statsbidrag å 60,000 kronor för pensionering av ifrågakommande lärares änkor och barn, dels ett årligt anslag å 5,000 kronor såsom bidrag till bestridande av de med pensioneringen förenade förvaltningskostnader. För saggda ändamål bildades en lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa.

I anledning av beslut av 1910 års kyrkomöte och 1911 års riksdag har även *tjänstårsrätten* upphävt för här ifrågakommande befattningshavare. Därvid beviljades åt änke- och pupillkassan ett ytterligare årligt statsbidrag avsett att motsvara dels det belopp, som i medeltal beräknades utgå till stårbhusen efter tjänstårsberättigade lärare, eller 22,320 kronor för år räknat, dels ett belopp, 4,569 kronor, som ansågs böra tillkomma kassan för att vissa icke tjänstårsberättigade delägare i densamma skulle bliva likställda med de tjänstårsberättigade.

Kommittén, som föreslår indragning och avlösning av tjänst- och nådärsrätten vid universiteten, yttrar i detta hänseende:

Det synes kommittén uppenbart, att rätten till tjänst- och nådär på ett mycket ofullkomligt sätt fyller sin uppgift.

I stor utsträckning är nämligen beroende på rena tillfälligheter huruvida och i vilken omfattning förmånen i fråga kommer vederbörande till del. Endast i det fall, att befattningshavaren avlider, medan han är i tjänst, blir nämligen stårbhuset berättigat till tjänst- och eventuellt nådärsrätt. Därtill kommer, att, såsom redan nämnts, tjänståret för befattningshavare vid universitetet i Lund ej är fixerat till viss tidrymd efter dödsfallet. Skulle detta tima under ett kalenderårs sista månad, kommer således någon tjänstårsförmån ej i fråga, medan däremot, därest dödsfallet inträffar vid årets början, tjänstårsrätten löper till årets slut.

Nu anmärkta olägenhet skulle visserligen kunna avhjälpas, om det för

befattningshavarna vid Uppsala universitet gällande beräkningssättet gjordes tillämpligt även för vederbörande vid universitetet i Lund.

Då kommittén emellertid anser universitetstjänstemännens tjänst- och nådårsförmån vara en föråldrad institution, som bör avskaffas, vore det enligt kommitténs mening olämpligt att nu föreslå en reformering av institutet med risk att därigenom dess fullständiga upphävande skulle fördröjas.

Kommittén föreslår därför, att rätten till tjänst- och nådår helt upphäves. Att emellertid denna förmån utan ersättning skulle berövas universitetens befattningshavare, synes ej rimligen kunna ifrågasättas.

Liksom skett vid indragning av läroverkslärarnas tjänst- och nådårsrätt, torde även i detta fall en avlösning böra äga rum. Till grund för denna avlösning bör läggas det värde för här ifrågavarande befattningshavares stärbhus, som tjänst- och nådårsrätten beräknas äga. Man torde härvid böra utgå ifrån de avlöningsbelopp, som efter det nya avlöningsreglementets genomförande skulle komma tjänst- och nådårsberättigade till godo.

Vad till en början *professorerna* angår, synes man vid beräkningen böra utgå ifrån, att den avlidne vid dödsfallet åtnjöt lön enligt 29 löneklassen, det vill säga i G-grupp 11,940 kronor. Under förutsättning, att lägsta vikariatsarvodet bestämmes till 6,600 kronor, skulle, enär vikarie skall avlönas av stärbhuset, detta tillgodoföras ($11,940 - 6,600 =$) 5,340 kronor för år räknat.

Vid beräkning av tjänstårsförmånens värde kan för enkelhetens skull den för Uppsala universitet stadgade tiden, ett halvt år från dödsfallet, tillämpas även för befattningshavare i Lund. Därest man antager, att efter varje dödsfall förmån av såväl tjänst- som nådår ifrågakommer, skulle stärbhuset således för ett och ett halvt års vikariat uppbära 8,010 kronor. Det är således detta belopp, som skulle ligga till grund för avlösningen. Staten skulle hava att för varje år utbetala den del av nämnda belopp, som svarar mot det statistiskt fastställda årliga genomsnittliga antalet dödsfall bland i tjänst varande professorer.

Antalet av de professorer, som under tiden 1 januari 1909—31 december 1920 före uppnådd pensionsålder avlidit, utgjorde i Uppsala 10 och i Lund 8. Då antalet professorer (vakanta platser ej inräknade) under åren 1909—1920 i medeltal utgjorde 111,75 för år för båda universiteten tillsammans, finner man, att den relativa dödligheten under nämnda år utgjorde 13,4 ‰. Med utgångspunkt från denna dödlighetssiffra och antalet professorer enligt stat under år 1920 finner man, med någon avjämning uppåt, att i medeltal 1,0 professorer i Uppsala och 0,8 i Lund kan beräknas komma att årligen avlida före uppnådd pensionsålder.

Skulle man lägga dessa siffror till grund för en avlösning, bleve det belopp staten årligen skulle ha att erlagga 8,010 kronor för professorerna i Uppsala och ($8,010 \times 0,8 =$) 6,408 kronor för professorerna i Lund.

Härvid är att märka, att siffrorna i så måtto äro ur de avlösningsberättigades synpunkt förmånliga, som dödligheten räknats i relation till endast de professorsbefattningar, som varje termin varit besatta med ordinarie innehavare. Å andra sidan har man sedan räknat med det sålunda erhållna dödstalet (13,4 ‰) på hela antalet professorsbefattningar enligt stat, varigenom genomsnittssiffran på dödligheten per år snarare blivit för hög än för låg. Vidare har nådårsförmån beräknats skola utgå efter samtliga dödsfall, medan såsom förut nämnts denna förmån utgår endast om änka eller oförsörjda omyndiga barn leva efter. Den marginal, som genom den rimliga beräkningen uppkommer, torde vara stor nog att täcka även den tjänst-

och nådårsförmån, som kan tillkomma stärbhusdelägare efter andra befattningshavare än professorer. Då dödsfallen bland de i tjänst varande andra befattningshavare under tiden den 1 januari 1909—31 december 1920 varit synnerligen fåtaliga (i Uppsala en förste bibliotekarie, en director musices och en konservator; i Lund en ritmästare och en gymnastiklärare), skulle en särskild beräkning av dessa befattningshavares tjänst- och nådårsförmån bliva ganska otillförlitlig.

För att uppnå avjämnade belopp, torde siffran för Uppsala böra sättas till 8,000 kronor och för Lund till 6,400 kronor.

Det belopp av statsmedel, som sålunda skulle komma att utgå, bör vad Uppsala universitet beträffar tilldelas därvarande pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn. Vid Lunds universitet synes statsbidraget böra tilldelas pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet. Visserligen finnes vid detta universitet även inrättad en obligatorisk änke- och pupillkassa, men då denna allenast omfattar vissa högre tjänstemän, synes den ej böra komma i åtnjutande av avlösningens beloppet.

Kommittén vill erinra om att under avlösningen även torde böra inbegripas den tjänst- och nådårsrätt, som kan tillkomma stärbhus efter avliden teologie professor i dennes egenskap av prästerlig befattningshavare, nämligen såsom kyrkoherde i prebendepastorat.

Kommittén föreslår således, att — under förutsättning att den rätt till tjänst- och nådår, som enligt universitetens och prästerskapets privilegier tillkommer stärbhus efter befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom efter innehavare av kyrkoherdetjänst i pastorat, som utgör prebende till professur inom de teologiska fakulteterna, blir i vederbörlig ordning upphävd — såsom bidrag till pensionering av änkor och barn efter befattningshavare vid de båda universiteterna må till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemännens änkor och barn utgå ett bestämt anslag å elvte huvudtiteln å 8,000 kronor och för motsvarande ändamål vid universitetet i Lund till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet ett bestämt anslag å elvte huvudtiteln å 6,400 kronor.

Vid sammanträde med delägarna i Uppsala universitets pensionsinrättning för änkor och barn beslöts i anledning av kommittéförslaget följande yttrande:

Myndig-
heternas ytt-
randen.

Mot kommitténs förslag om avskaffande av tjänst- och nådårsrätten på det sätt, att den avlöses genom en skäligen penningssumma, som av staten årligen anslås till pensionsinrättningen, vill pensionsinrättningen icke resa någon invändning. Beträffande kommitténs beräkning av det ekonomiska värdet av denna förmån under den närmaste framtiden, vill pensionsinrättningen dels framhålla den osäkerhet, som vidlåder denna beräkning på den grund, att därvid hänsyn tagits endast till professorerna, dels erinra, att vid denna beräkning kommitténs förslag om lönerreglering lagts till grund och att följaktligen en eventuell modifikation av detta bör åtföljas av en ny beräkning av tjänst- och nådårsförmånens ekonomiska värde.

Mot kommitténs förslag beträffande avlösningssummans storlek måste pensionsinrättningen göra flera invändningar.

Först må framhållas, att rätt att inträda i pensionsinrättningen tillkommer också docenterna, vilka icke äga någon tjänst- och nådårsrätt. Också dessa delägares änkor och barn skall avlösningssumman komma till godo. Detta betyder, om avlösningssumman är lika stor som det ekonomiska värdet av

tjänst- och nådårsförmånen, att de tjänst- och nådårsberättigade befattningshavarna vid universitetet förlora en del av den rätt, som förut tillkom dem, och att denna i stället överflyttats till docenterna. Samma grund, som 1911 föranledde, att det årliga statsbidraget till läroverkslärarnas änke- och pupillkassa bestämdes till ett belopp, som med 4,569 kronor översteg det beräknade värdet av den då indragna tjänstårsrätten för läroverksläraren, bör nu föranleda, att avlösningssumman blir högre än värdet av tjänst- och nådårsförmånen.

Därnäst vill pensionsinrättningen framhålla, att en verklig avlösning av den ifrågavarande förmånen icke kan ske på det sätt, att en bestämd summa, likvärdig med tjänst- och nådårsrättens värde under den närmaste framtiden, årligen av staten anslås till pensionsinrättningen. Både ändringarna i penningvärdet och de därav föranledda lönereglerna och den, om ock långsamma, dock ständigt pågående ändringen i antalet av befattningshavare vid universitetet gör, att det ekonomiska värdet av den ifrågavarande förmånen är underkastad ofta återkommande förändringar. Belysande i detta avseende är, att avlösningssumman blir en helt annan, om den beräknas efter de nu utgående lönerna än om den, som kommittén gjort, beräknas efter de föreslagna nya lönerna. Hade avlösningen skett i samband med 1907 års löne reglering och hade därvid kommitténs grundsatser tillämpats, så skulle avlösningssumman varit alldeles otillräcklig såsom ersättning för tjänst- och nådårsförmånen under de förhållanden, som inträda. om kommitténs förslag beträffande lönereglerna blir antaget. I en tid, då penningvärdet undergår så stora och så hastiga fluktuationer som nu, kan det icke vara riktigt att låta de tillfälliga förhållandena vid den tidpunkt, då avlösningen sker, bli bestämmande för framtiden. Icke heller finns det något skäl, varför det tillfälliga antalet befattningshavare just nu vid universitetet skulle bli normgivande för avlösningssummans storlek i framtiden.

Söker man en också för framtiden tillfredsställande lösning på den föreliggande frågan, så erbjuda sig två möjligheter. En är att låta avlösningssumman utgå såsom en bestämd procent av den sammanlagda avlösningen till de ordinarie professorerna vid universitetet. Räkna man i likhet med kommittén med de högsta föreslagna avlösningarna till professorer, 11,940 kronor, så uppgår den sammanlagda avlösningen för universitetets 63 ordinarie professorer till 752,220 kronor. 8,000 kronor utgöra härav 1,06 procent eller avrundat uppåt 1,1 procent. Om det alltså bestämdes, att avlösningen skulle ske på sådant sätt, att staten till pensionsinrättningen anslög ett årligt belopp utgörande 1,1 procent av sammanlagda avlösningen till universitetets ordinarie professorer, beräknad under förutsättning, att alla åtnjuta den högsta lön, som tillkommer en professor vid universitetet, så skulle under de närmast följande åren, förutsatt att kommitténs förslag i övrigt vinner bifall, avlösningen utgå med något högre belopp än kommittén föreslagit samt vid inträffande ändringar i avlösningsförhållanden eller antalet av ordinarie professorer automatiskt rätta sig efter de nya förhållandena.

En annan möjlighet, den enda, som finnes, om avlösningssumman skall vara en gång för alla bestämd, är, att avlösningssumman sättes så mycket högre än det nuvarande värdet av tjänst- och nådårsrätten, att genom över-skottet en kapitalbildning möjliggöres, som vid sjunkande penningvärde eller växande antal befattningshavare supplerar vad som brister i avlösningssumman.

På grund av det ovan anförda avstyrker pensionsinrättningen kommitténs

förslag i den del, som avser avlösningssummans storlek, och hemställer, att denna måtte utgå efter någon av de ovan nämnda grunderna, alltså antingen så att av staten årligen anslås till pensionsinrättningen ett belopp, utgörande 1,1 procent av sammanlagda avlöningen till universitetets ordinarie professorer, beräknat under förutsättning, att alla åtnjuta högsta lön för universitetsprofessorer, eller så att avlösningssumman sättes så mycket högre än det beräknade värdet av tjänst- och nådårsrätten, att genom överskottet en kapitalbildning möjliggöres, som i framtiden ersätter vad som brister i avlösningssumman.

Pensionsinrättningen anholder slutligen, att, om en avlösning av tjänst- och nådårsrätten sker, bestämmelser rörande användningen av de medel, som sålunda komma pensionsinrättningen till del, må, efter förslag av pensionsinrättningen, fastställas av Konungen.

Professor E. Holmgren, med vilken professor Hj. Psilander instämde, anmälde reservation mot beslutet under uttalande, att han ansåge bibehållandet av nådårsinstitutet vara att föredraga framför den föreslagna avlösningen och detta även om avlösningen komme att ske enligt de grunder, som angivits i det av pensionsinrättningens delägare nu beslutade yttrandet.

I anslutning till pensionsinrättningens yttrande och under åberopande av detsamma tillstyrkte det större akademiska konsistoriet i Uppsala, att tjänst- och nådårsrätten, på sätt kommittén föreslagit, måtte upphöra, men att storleken av den ersättningssumma, som därför årligen borde av statsmedel utgå till pensionsinrättningen, måtte beräknas på något av de två alternativa sätt, styrelsen för samma pensionsinrättning föreslagit och pensionsinrättningens delägare för sin del gillat, varjämte konsistoriet hemställde, att, därest en avlösning av tjänst- och nådårsrätten skedde, bestämmelser rörande användningen av de medel som sålunda komma pensionsinrättningen till del måtte, efter förslag av pensionsinrättningen, fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid konsistoriets behandling av frågan anmälde professor C. A. Reuterskiöld med instämmande av professor E. Holmgren sin reservation mot nådårsinstitutets avskaffande.

Vid Lunds universitet har styrelsen för pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet samt styrelsen för universitetets änke- och pupillkassa avgivit följande av vederbörande delägare godkända yttrande i frågan:

Den av ålder bestående rätten till tjänst- och nådår har, icke minst ur ekonomisk trygghetssynpunkt, med skäl städse skattats och måste fortfarande skattas såsom en synnerligen värdefull förmån för universitetets befattningshavare; och därför finner styrelsen, att densamma icke bör utan tvingande skäl upphävas.

Om emellertid, särskilt av hänsyn därtill att möjlighet i varje fall må finnas att bereda en tillträdande befattningshavare vid universiteten full lön omedelbart vid tillträdet, tjänst- och nådårsförmånen likväl anses böra avskaffas, så synes det angeläget att i möjligaste mån tillgodose befattningshavarna, så att de genom berörda rätts avskaffande icke försättas i en sämre ställning än nödvändigt. Och när härvid såsom ersättning för den minskade

förmånen en skälig avlösningssumma av statsmedel synes böra beredas, anser styrelsen det riktigt, att denna avlösningssumma användes på ett sätt, som i möjligaste mån skulle motsvara det behov, rätten i fråga avsett att tillgodose. Andra delägare än de, som skulle haft rätt till tjänst- och respektive nådår, kunna icke anses hava grundat anspråk på kompensation för rättens upphörande.

Enligt styrelsens förmenande bör detta belopp efter närmare angivna grunder bestämmas varje gång för vissa år framåt och alltså, för att verkligen motsvara tjänst- och nådårsförmånens värde, icke utgå med en summa en gång för alla eller, såsom kommittén föreslagit, med ett redan nu för all framtid fixerat årligt belopp. Avlösningssbeloppet torde böra med särskild redovisning upptagas bland universitetets inkomster och användas i huvudsaklig överensstämmelse med nu bestående föreskrifter angående tjänst- och nådår; härigenom skulle det komma endast sådana av pensionsinrättningens delägare till godo, vilka enligt nuvarande bestämmelser åtnjuta nämnda förmån.

Om en sådan anordning bleve stadgad, skulle den i regel mycket bekymmersamma ekonomiska ställningen vid ett frånfälle av en befattningshavare i tjänst, då det, förutom vanliga utgifter i sammanhang med ett dödsfall, måste räknas med stora skatter, oftast uppväxande barn och icke sällan obetalda studieskulder, kunna avsevärt mildras genom beredande åt de efterlevande under tiden för det gamla tjänst- och nådåret av väsentligen större pensionsbelopp än som skulle ifrågakomma för övriga fall.

Vidare bör framhållas, att det särskilt för universitetets änke- och pupillkassa, med hänsyn till sättet för bestämmande av de årliga pensionsbeloppen från densamma, är av betydelse, att en före pensionering avliden delägars hustru och barn, till undvikande av pensionsbeloppets minskning för övriga pensionärer, kunde under någon tid erhålla åtminstone en betydande del av den sådan pensionär tillkommande pension utan anlitanande av denna kassa.

Styrelsen har emellertid ansett sig icke redan nu böra framlägga detaljerat förslag till bestämmelser för de tjänst- och nådårsförmånen ersättande pensionsbeloppens utgående och redovisning.

Vad åter angår frågan om avlösningssummans belopp, anser sig styrelsen kunna i huvudsak instämma i det yttrande, som i frågan avgivits av delägarna i Uppsala universitets pensionsinrättning för tjänstemännens änkor och barn. Framhållas bör emellertid, att de i kommittébetänkandet gjorda beräkningar för avlösningens bestämmande vila på ett alltför ringa iakttagelsemateriel, dels med hänsyn till den korta tid av 12 år, som siffrorna avse, och dels med tanke på att därvid icke medräknats andra tjänstemän än professorer, vilka tjänstemäns antal under senare tiden väsentligen ökats. Jämväl på dessa grunder har styrelsen, såsom ovan sagts, ansett, att avlösningssummorna borde bestämmas endast för vissa år framåt.

Styrelsen får således i första hand uttala sig för ett bibehållande av den nuvarande tjänst- och nådårsrätten. Skulle emellertid detta icke vinna bifall, får styrelsen hemställa om beredande av ett skäligt avlösningssbelopp samt om rätt till användning därav för det förut angivna ändamålet i enlighet med föreskrifter, som torde av Kungl. Maj:t fastställas.

Det större akademiska konsistoriet i Lund framhåller den synnerligen värdefulla förmån, som ligger i tjänst- och nådårsrätten. Att nu i enlighet

Stårhusdelägare efter befattningshavare vid *karolinska institutet* äro delägare i civilstatens änke- och pupillkassa och åtnjuta sålunda icke tjänst- och nådårsrätt.

Enligt nu gällande bestämmelser (kungörelsen den 13 juni 1908 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för vissa befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet från och med år 1909 gällande nya avlöningsförmåner, punkt m; kungörelsen den 17 december 1909 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i nya stater för universitetsbiblioteken upptagna avlöningsförmåner, punkt m) är vederbörande befattningshavare förpliktad att underkasta sig ändring i eller upphävande av tjänst- och nådårsrätten enligt vad därom i behörig ordning kan varda fastställt.

Löneregleringskommittén, som i sitt betänkande berört frågan om tjänst- och nådårsrätten, erinrar till en början om upphävandet av läroverkslära- nas rätt i samma hänseende. Härom anför kommittén följande:

Den tjänst- och nådårsrätt, som 1723 års prästerliga privilegier tillförsä- rade alla »Läse-mästares och Skole-betienters» änkor och barn, har även an- setts gälla lärare vid de allmänna läroverken. Emellertid äro dessa förmåner numera upphävida. *Nådårsförmånen* indrogs enligt beslut av 1877 års riksdag och 1878 års kyrkomöte. Som ersättning för förmånen beviljades dels ett årligt statsbidrag å 60,000 kronor för pensionering av ifrågakommande lärares änkor och barn, dels ett årligt anslag å 5,000 kronor såsom bidrag till bestridande av de med pensioneringen förenade förvaltningskostnader. För sag- da ändamål bildades en lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa.

I anledning av beslut av 1910 års kyrkomöte och 1911 års riksdag har även *tjänstårsrätten* upphävts för här ifrågakommande befattningshavare. Därvid beviljades åt änke- och pupillkassan ett ytterligare årligt statsbidrag avsett att motsvara dels det belopp, som i medeltal beräknades utgå till stårhusen efter tjänstårsberättigade lärare, eller 22,320 kronor för år räknat, dels ett belopp, 4,569 kronor, som ansågs böra tillkomma kassan för att vissa icke tjänstårsberättigade delägare i densamma skulle bliva likställda med de tjänstårsberättigade.

Kommittén, som föreslår indragning och avlösning av tjänst- och nådårs- rätten vid universiteten, yttrar i detta hänseende:

Det synes kommittén uppenbart, att rätten till tjänst- och nådår på ett mycket ofullkomligt sätt fyller sin uppgift.

I stor utsträckning är nämligen beroende på rena tillfälligheter huruvida och i vilken omfattning förmånen i fråga kommer vederbörande till del. Endast i det fall, att befattningshavaren avlider, medan han är i tjänst, blir nämligen stårhuset berättigat till tjänst- och eventuellt nådårsrätt. Därtill kommer, att, såsom redan nämnts, tjänståret för befattningshavare vid uni- versitetet i Lund ej är fixerat till viss tidrymd efter dödsfallet. Skulle detta tima under ett kalenderårs sista månad, kommer således någon tjänstårsför- mån ej i fråga, medan däremot, därest dödsfallet inträffar vid årets början, tjänstårsrätten löper till årets slut.

Nu anmärkta olägenhet skulle visserligen kunna avhjälpas, om det för

Löne-
reglerings-
kommittén.

befattningshavarna vid Uppsala universitet gällande beräkningssättet gjordes tillämpligt även för vederbörande vid universitetet i Lund.

Då kommittén emellertid anser universitetstjänstemännens tjänst- och nådårsförmån vara en föråldrad institution, som bör avskaffas, vore det enligt kommitténs mening olämpligt att nu föreslå en reformering av institutet med risk att därigenom dess fullständiga upphävande skulle fördröjas.

Kommittén föreslår därför, att rätten till tjänst- och nådår helt upphäves. Att emellertid denna förmån utan ersättning skulle berövas universitetens befattningshavare, synes ej rimligen kunna ifrågasättas.

Liksom skett vid indragning av läroverkslärarnas tjänst- och nådårsrätt, torde även i detta fall en avlösning böra äga rum. Till grund för denna avlösning bör läggas det värde för här ifrågavarande befattningshavares stärbhus, som tjänst- och nådårsrätten beräknas äga. Man torde härvid böra utgå ifrån de avlöningsbelopp, som efter det nya avlöningsreglementets genomförande skulle komma tjänst- och nådårsberättigade till godo.

Vad till en början *professorerna* angår, synes man vid beräkningen böra utgå ifrån, att den avlidne vid dödsfallet åtnjöt lön enligt 29 löneklassen, det vill säga i G-grupp 11,940 kronor. Under förutsättning, att lägsta vikariatsarvodet bestämmes till 6,600 kronor, skulle, enär vikarie skall avlönas av stärbhuset, detta tillgodoföras ($11,940 - 6,600 =$) 5,340 kronor för år räknat.

Vid beräkning av tjänstårsförmånens värde kan för enkelhetens skull den för Uppsala universitet stadgade tiden, ett halvt år från dödsfallet, tillämpas även för befattningshavare i Lund. Därest man antager, att efter varje dödsfall förmån av såväl tjänst- som nådår ifrågakommer, skulle stärbhuset således för ett och ett halvt års vikariat uppbära 8,010 kronor. Det är således detta belopp, som skulle ligga till grund för avlösningen. Staten skulle hava att för varje år utbetala den del av nämnda belopp, som svarar mot det statistiskt fastställda årliga genomsnittliga antalet dödsfall bland i tjänst varande professorer.

Antalet av de professorer, som under tiden 1 januari 1909—31 december 1920 före uppnådd pensionsålder avlidit, utgjorde i Uppsala 10 och i Lund 8. Då antalet professorer (vakanta platser ej inräknade) under åren 1909—1920 i medeltal utgjorde 111,75 för år för båda universiteten tillsammans, finner man, att den relativa dödligheten under nämnda år utgjorde 13,4 ‰. Med utgångspunkt från denna dödlighetssiffra och antalet professorer enligt stat under år 1920 finner man, med någon avjämning uppåt, att i medeltal 1,0 professorer i Uppsala och 0,8 i Lund kan beräknas komma att årligen avlida före uppnådd pensionsålder.

Skulle man lägga dessa siffror till grund för en avlösning, blev det belopp staten årligen skulle ha att erlägga 8,010 kronor för professorerna i Uppsala och ($8,010 \times 0,8 =$) 6,408 kronor för professorerna i Lund.

Härvid är att märka, att siffrorna i så mätto äro ur de avlösningsberättigades synpunkt förmånliga, som dödligheten räknats i relation till endast de professorsbefattningar, som varje termin varit besatta med ordinarie innehavare. Å andra sidan har man sedan räknat med det sålunda erhållna dödstalet (13,4 ‰) på hela antalet professorsbefattningar enligt stat, varigenom genomsnittssiffran på dödligheten per år snarare blivit för hög än för låg. Vidare har nådårsförmån beräknats skola utgå efter samtliga dödsfall, medan såsom förut nämnts denna förmån utgår endast om änka eller oförsörjda omyndiga barn leva efter. Den marginal, som genom den rymliga beräkningen uppkommer, torde vara stor nog att täcka även den tjänst-

och nådårsförmån, som kan tillkomma stärbhusdelägare efter andra befattningshavare än professorer. Då dödsfallen bland de i tjänst varande andra befattningshavare under tiden den 1 januari 1909—31 december 1920 varit synnerligen fåtaliga (i Uppsala en förste bibliotekarie, en director musicæ och en konservator; i Lund en ritmästare och en gymnastiklärare), skulle en särskild beräkning av dessa befattningshavares tjänst- och nådårsförmån bliva ganska otillförlitlig.

För att uppnå avjämnade belopp, torde siffran för Uppsala böra sättas till 8,000 kronor och för Lund till 6,400 kronor.

Det belopp av statsmedel, som sålunda skulle komma att utgå, bör vad Uppsala universitet beträffar tilldelas därvarande pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn. Vid Lunds universitet synes statsbidraget böra tilldelas pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet. Visserligen finnes vid detta universitet även inrättad en obligatorisk änke- och pupillkassa, men då denna allenast omfattar vissa högre tjänstemän, synes den ej böra komma i åtnjutande av avlösningens beloppet.

Kommittén vill erinra om att under avlösningen även torde böra inbegripas den tjänst- och nådårsrätt, som kan tillkomma stärbhus efter avliden teologie professor i dennes egenskap av prästerlig befattningshavare, nämligen såsom kyrkoherde i prebendepastorat.

Kommittén föreslår således, att — under förutsättning att den rätt till tjänst- och nådår, som enligt universitetens och prästerskapets privilegier tillkommer stärbhus efter befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom efter innehavare av kyrkoherdetjänst i pastorat, som utgör prebende till professor inom de teologiska fakulteterna, blir i vederbörlig ordning upphävd — såsom bidrag till pensionering av änkor och barn efter befattningshavare vid de båda universiteten må till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemännens änkor och barn utgå ett bestämt anslag å elvte huvudtiteln å 8,000 kronor och för motsvarande ändamål vid universitetet i Lund till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet ett bestämt anslag å elvte huvudtiteln å 6,400 kronor.

Vid sammanträde med delägarna i Uppsala universitets pensionsinrättning för änkor och barn beslöts i anledning av kommittéförslaget följande yttrande:

Myndig-
heternas yt-
randen.

Mot kommitténs förslag om avskaffande av tjänst- och nådårsrätten på det sätt, att den avlöses genom en skäligen penningssumma, som av staten årligen anslås till pensionsinrättningen, vill pensionsinrättningen icke resa någon invändning. Beträffande kommitténs beräkning av det ekonomiska värdet av denna förmån under den närmaste framtiden, vill pensionsinrättningen dels framhålla den osäkerhet, som vidlåder denna beräkning på den grund, att därvid hänsyn tagits endast till professorerna, dels erinra, att vid denna beräkning kommitténs förslag om löne reglering lagts till grund och att följaktligen en eventuell modifikation av detta bör åtföljas av en ny beräkning av tjänst- och nådårsförmånens ekonomiska värde.

Mot kommitténs förslag beträffande avlösningssummans storlek måste pensionsinrättningen göra flera invändningar.

Först må framhållas, att rätt att inträda i pensionsinrättningen tillkommer också docenterna, vilka icke äga någon tjänst- och nådårsrätt. Också dessa delägares änkor och barn skall avlösningssumman komma till godo. Detta betyder, om avlösningssumman är lika stor som det ekonomiska värdet av

tjänst- och nådårsförmånen, att de tjänst- och nådårsberättigade befattningshavarna vid universitetet förlora en del av den rätt, som förut tillkom dem, och att denna i stället överflyttats till docenterna. Samma grund, som 1911 föranledde, att det årliga statsbidraget till läroverkslärarnas änke- och pupillkassa bestämdes till ett belopp, som med 4,569 kronor översteg det beräknade värdet av den då indragna tjänstårsrätten för läroverksläraren, bör nu föranleda, att avlösningssumman blir högre än värdet av tjänst- och nådårsförmånen.

Därnäst vill pensionsinrättningen framhålla, att en verklig avlösning av den ifrågavarande förmånen icke kan ske på det sätt, att en bestämd summa, likvärdig med tjänst- och nådårsrättens värde under den närmaste framtiden, årligen av staten anslås till pensionsinrättningen. Både ändringarna i penningvärdet och de därav föranledda löneregleringarna och den, om ock långsamma, dock ständigt pågående ändringen i antalet av befattningshavare vid universitetet gör, att det ekonomiska värdet av den ifrågavarande förmånen är underkastad ofta återkommande förändringar. Belysande i detta avseende är, att avlösningssumman blir en helt annan, om den beräknas efter de nu utgående lönerna än om den, som kommittén gjort, beräknas efter de föreslagna nya lönerna. Hade avlösningen skett i samband med 1907 års lönereglering och hade därvid kommitténs grundsatser tillämpats, så skulle avlösningssumman varit alldeles otillräcklig såsom ersättning för tjänst- och nådårsförmånen under de förhållanden, som inträda, om kommitténs förslag beträffande löneregleringen blir antaget. I en tid, då penningvärdet undergår så stora och så hastiga fluktuationer som nu, kan det icke vara riktigt att låta de tillfälliga förhållandena vid den tidpunkt, då avlösningen sker, bli bestämmande för framtiden. Icke heller finns det något skäl, varför det tillfälliga antalet befattningshavare just nu vid universitetet skulle bli normgivande för avlösningssummans storlek i framtiden.

Söker man en också för framtiden tillfredsställande lösning på den föreliggande frågan, så erbjuda sig två möjligheter. En är att låta avlösningssumman utgå såsom en bestämd procent av den sammanlagda avlöningen till de ordinarie professorerna vid universitetet. Räkna man i likhet med kommittén med de högsta föreslagna avlöningarna till professorer, 11,940 kronor, så uppgår den sammanlagda avlöningen för universitetets 63 ordinarie professorer till 752,220 kronor. 8,000 kronor utgöra härav 1,06 procent eller avrundat uppåt 1,1 procent. Om det alltså bestämdes, att avlösningen skulle ske på sådant sätt, att staten till pensionsinrättningen anslög ett årligt belopp utgörande 1,1 procent av sammanlagda avlöningen till universitetets ordinarie professorer, beräknad under förutsättning, att alla åtnjuta den högsta lön, som tillkommer en professor vid universitetet, så skulle under de närmast följande åren, förutsatt att kommitténs förslag i övrigt vinner bifall, avlösningen utgå med något högre belopp än kommittén föreslagit samt vid inträffande ändringar i avlöningsförhållanden eller antalet av ordinarie professorer automatiskt rätta sig efter de nya förhållandena.

En annan möjlighet, den enda, som finnes, om avlösningssumman skall vara en gång för alla bestämd, är, att avlösningssumman sättes så mycket högre än det nuvarande värdet av tjänst- och nådårsrätten, att genom överskottet en kapitalbildning möjliggöres, som vid sjunkande penningvärde eller växande antal befattningshavare supplerar vad som brister i avlösningssumman.

På grund av det ovan anförda avstyrker pensionsinrättningen kommitténs

förslag i den del, som avser avlösningssummans storlek, och hemställer, att denna måtte utgå efter någon av de ovan nämnda grunderna, alltså antingen så att av staten årligen anslås till pensionsinrättningen ett belopp, utgörande 1,1 procent av sammanlagda avlöningen till universitetets ordinarie professorer, beräknat under förutsättning, att alla åtnjuta högsta lön för universitetsprofessorer, eller så att avlösningssumman sättes så mycket högre än det beräknade värdet av tjänst- och nådårsrätten, att genom överskottet en kapitalbildning möjliggöres, som i framtiden ersätter vad som brister i avlösningssumman.

Pensionsinrättningen anhåller slutligen, att, om en avlösning av tjänst- och nådårsrätten sker, bestämmelser rörande användningen av de medel, som sålunda komma pensionsinrättningen till del, må, efter förslag av pensionsinrättningen, fastställas av Konungen.

Professor E. Holmgren, med vilken professor Hj. Psilander instämde, anmälde reservation mot beslutet under uttalande, att han ansåge bibehållandet av nådårsinstitutet vara att föredraga framför den föreslagna avlösningen och detta även om avlösningen komme att ske enligt de grunder, som angivits i det av pensionsinrättningens delägare nu beslutade yttrandet.

I anslutning till pensionsinrättningens yttrande och under återopande av detsamma tillstyrkte det större akademiska konsistoriet i Uppsala, att tjänst- och nådårsrätten, på sätt kommittén föreslagit, måtte upphöra, men att storleken av den ersättningssumma, som därför årligen borde av statsmedel utgå till pensionsinrättningen, måtte beräknas på något av de två alternativa sätt, styrelsen för samma pensionsinrättning föreslagit och pensionsinrättningens delägare för sin del gillat, varjämte konsistoriet hemställde, att, därest en avlösning av tjänst- och nådårsrätten skedde, bestämmelser rörande användningen av de medel som sålunda komma pensionsinrättningen till del måtte, efter förslag av pensionsinrättningen, fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid konsistoriets behandling av frågan anmälde professor C. A. Reuterskiöld med instämmande av professor E. Holmgren sin reservation mot nådårsinstitutets avskaffande.

Vid Lunds universitet har styrelsen för pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet samt styrelsen för universitetets änke- och pupillkassa avgivit följande av vederbörande delägare godkända yttrande i frågan:

Den av ålder bestående rätten till tjänst- och nådår har, icke minst ur ekonomisk trygghetssynpunkt, med skäl städse skattats och måste fortfarande skattas såsom en synnerligen värdefull förmån för universitetets befattningshavare; och därför finner styrelsen, att densamma icke bör utan tvingande skäl upphävas.

Om emellertid, särskilt av hänsyn därtill att möjlighet i varje fall må finnas att bereda en tillträdande befattningshavare vid universiteten full lön omedelbart vid tillträdet, tjänst- och nådårsförmånen likväl anses böra avskaffas, så synes det angeläget att i möjligaste mån tillgodose befattningshavarna, så att de genom berörda rätts avskaffande icke försätts i en sämre ställning än nödvändigt. Och när härvid såsom ersättning för den minskade

förmånen en skälig avlösningssumma av statsmedel synes böra beredas, anser styrelsen det riktigt, att denna avlösningssumma användes på ett sätt, som i möjligaste mån skulle motsvara det behov, rätten i fråga avsett att tillgodose. Andra delägare än de, som skulle haft rätt till tjänst- och respektive nådår, kunna icke anses hava grundat anspråk på kompensation för rättens upphörande.

Enligt styrelsens förmenande bör detta belopp efter närmare angivna grunder bestämmas varje gång för vissa år framåt och alltså, för att verkligen motsvara tjänst- och nådårsförmånens värde, icke utgå med en summa en gång för alla eller, såsom kommittén föreslagit, med ett redan nu för all framtid fixerat årligt belopp. Avlösningssumman torde böra med särskild redovisning upptagas bland universitetets inkomster och användas i huvudsaklig överensstämmelse med nu bestående föreskrifter angående tjänst- och nådår; härigenom skulle det komma endast sådana av pensionsinrättningens delägare till godo, vilka enligt nuvarande bestämmelser åtnjuta nämnda förmån.

Om en sådan anordning bleve stadgad, skulle den i regel mycket bekymmersamma ekonomiska ställningen vid ett fränfalle av en befattningshavare i tjänst, då det, förutom vanliga utgifter i sammanhang med ett dödsfall, måste räknas med stora skatter, oftast uppväxande barn och icke sällan obetalda studieskulder, kunna avsevärt mildras genom beredande åt de efterlevande under tiden för det gamla tjänst- och nådåret av väsentligen större pensionsbelopp än som skulle ifrågakomma för övriga fall.

Vidare bör framhållas, att det särskilt för universitetets änke- och pupillkassa, med hänsyn till sättet för bestämmande av de årliga pensionsbeloppen från densamma, är av betydelse, att en före pensionering avliden delägaras hustru och barn, till undvikande av pensionsbeloppets minskning för övriga pensionärer, kunde under någon tid erhålla åtminstone en betydande del av den sådan pensionär tillkommande pension utan anlitan av denna kassa.

Styrelsen har emellertid ansett sig icke redan nu böra framlägga detaljerat förslag till bestämmelser för de tjänst- och nådårsförmånen ersättande pensionsbeloppens utgående och redovisning.

Vad åter angår frågan om avlösningssummans belopp, anser sig styrelsen kunna i huvudsak instämma i det yttrande, som i frågan avgivits av delägarna i Uppsala universitets pensionsinrättning för tjänstemännens änkor och barn. Framhållas bör emellertid, att de i kommittébetänkandet gjorda beräkningar för avlösningens bestämmande vila på ett alltför ringa iakttagelsemateriel, dels med hänsyn till den korta tid av 12 år, som siffrorna avse, och dels med tanke på att därvid icke medräknats andra tjänstemän än professorer, vilka tjänstemäns antal under senare tiden väsentligen ökats. Jämväl på dessa grunder har styrelsen, såsom ovan sagts, ansett, att avlösningssummorna borde bestämmas endast för vissa år framåt.

Styrelsen får således i första hand uttala sig för ett bibehållande av den nuvarande tjänst- och nådårsrätten. Skulle emellertid detta icke vinna bifall, får styrelsen hemställa om beredande av ett skäligt avlösningssumman samt om rätt till användning därav för det förut angivna ändamålet i enlighet med föreskrifter, som torde av Kungl. Maj:t fastställas.

Det större akademiska konsistoriet i Lund framhåller den synnerligen värdefulla förmån, som ligger i tjänst- och nådårsrätten. Att nu i enlighet

med kommitténs förslag beröva dem densamma, vilka redan skäligen hava kunnat räkna med en sådan förmån för de sina i ett bekymmersamt läge, finner konsistoriet i hög grad betänkligt. För övrigt åberopar konsistoriet ovanberörda av delägarna godkända yttrande.

Statskontoret finner förslaget om avlösning av tjänst- och nådårsrätten välbetänkt och tillstyrker, att härför erforderliga anslag uppföras under elvte huvudtiteln.

Kammarkollegiet erinrar därom, att det föreslagna borttagandet av tjänst- och nådårsrätten skulle komma att inverka på prästerskapets änke- och pupillkassas rätt, dels därigenom att kassan vid ledighet å professorstjänst, varmed prebende är förenat, äger uppbära inkomsterna vid den härmed förenade kyrkoherdetjänsten, dels ock så att pensionsrätten för avliden prebendaries efterlevande skulle inträda tidigare än nu är fallet.

Mot kommitténs förslag om upphävande av tjänst- och nådårsrätten mot skäligt vederlag hava några mera bestämda invändningar från de akademiska myndigheternas sida icke framkommit. Jag behjärtar till fullo vad som yttrats därom, att genom ett bifall till kommitténs förslag vederbörande skulle gå förlustig en värdefull förmån, men anser å andra sidan praktiska skäl tala för ett tillstyrkande av förslaget, särskilt med hänsyn till nödvändigheten att hava medel till hands för att omedelbart vid tillträdet kunna bereda en nyutnämnd befattningshavare full lön. Fall har nämligen inträffat och kan säkerligen tänkas komma att upprepas, då lönen icke varit för nytillträdande tjänstinnehavare disponibel och universitetet måst genom andra medel utfylla, vad härvid brustit. Vidare måste beaktas den stora ojämnhet och osäkerhet, som vidlåder denna förmån. Medan en pensionerad professors efterlevande icke äga tjänst- eller nådårsrätt, kan det inträffa, att, vad tjänstårsrätten beträffar, denna förmån kommer till godo personer, som stå alldeles utanför universiteten. I likhet med vad som skett i avseende å den läroverkslärarna förut tillkommande tjänst- och nådårsrätten, vill jag alltså tillstyrka, att den rätt i berörda hänseende, som nu tillkommer stärbhus efter befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund, varder i vederbörlig ordning upphävd. Då denna rätt kan sägas vara grundad på 1723 års prästerliga privilegier, tarvas i frågan beslut av kyrkomöte. Tidpunkten för löneregleringens ikraftträdande skulle, såsom jag i det följande får framhålla, bestämmas till den 1 juli 1925. Tjänst- och nådårsrättens indragning kan emellertid på grund av kyrkomötets hörande icke hänföras till tidigare tidpunkt än den 1 januari 1926.

Vad så beträffar avlösningen av nämnda förmån har kommittén på grundvalen av ovan närmare angivna beräkningar kommit till vissa fixa belopp, vilka skulle såsom bestämda anslag uppföras under elfte huvudtiteln. Mot kommitténs beräkningsgrunder hava åtskilliga erinringar framställts från vederbörandes sida. Härvid hava två alternativa förslag framkommit, det ena

Departementschefen.

att låta avlösningssumman utgå såsom en bestämd procent av den sammanlagda avlöningen till de ordinarie professorerna vid vederbörande universitet och vid inträffande ändringar i avlöningsförhållandena eller antalet av ordinarie professorer automatiskt rätta sig efter de nya förhållandena, det andra att sätta avlösningssumman så mycket högre än det beräknade värdet av tjänst- och nådårsrätten, att genom överskottet en kapitalbildning möjliggöres, som i framtiden ersätter, vad som brister i avlösningssumman.

I sak torde de olika förslagen icke lämna alltför skiljaktiga resultat. Teoretiskt sett förefinnes onekligen visst fog för de av de akademiska myndigheterna framförda förslagen, men med hänsyn till de grunder, efter vilka man år 1911 beräknade motsvarande avlösningssumma beträffande lärarna vid de allmänna läroverken, anser jag, att man även i nu föreliggande fall torde kunna godtaga kommitténs beräkningsgrunder. Med utgångspunkt från de belopp, jag tänkt mig för såväl högsta professorslön, 13,000 kronor, som lägsta vikariatsarvode, 7,000 kronor, erhåller man med iakttagande av kommitténs beräkningssätt en avlösningssumma av beträffande Uppsala universitet 9,000 kronor och beträffande Lunds universitet 7,200 kronor, att å elfte huvudtiteln uppföras såsom bestämda anslag till vederbörande pensionsinrättningar. Skulle i en framtid allt för stora förskjutningar inträffa i avseende å universitetspersonalens numerär eller befattningshavarnas avlöningsförhållanden, torde anledning kunna föreligga att jämka beräkningarua angående storleken av ifrågavarande avlösningssumma.

Kommittén har ansett, att under avlösningen även bör inbegripas den tjänst- och nådårsrätt, som kan tillkomma stärbhus efter avliden teologie professor i dennes egenskap av kyrkoherde i prebendepastorat. Då tjänsteföreningen professor-prebendarie numera förekommer endast i ett fall vid vartdera universitetet och vidare denna tjänsteförening är att betrakta såsom en provisorisk anordning, har jag ansett mig böra i dessa fall bortse från frågan om avlösningen av ifrågavarande rätt.

Rörande användningen av de anslag, som sålunda skulle komma vederbörande pensionsinrättningar till del, böra givetvis efter förslag av vederbörande bestämmelser meddelas av Kungl. Maj:t.

V. Avlöningsvillkor och avlöningsreglemente.

I samband med löneregleringen år 1908 för universiteten och karolinska institutet godkände riksdagen vissa villkor och bestämmelser för åtnjutande av de då fastställda avlöningsförmånerna. Dessa villkor och bestämmelser överensstämde i stort sett med de avlöningsvillkor, som av riksdagen pläгат antagas vid lönerogleringar efter den så kallade statskontorstypen.

Såsom av det föregående framgår innebär mitt förslag till löneroglering för befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, att olika avlöningsprinciper skola komma till tillämpning för å ena sidan professorer och lärare och å den andra universitetens förvaltnings- och bibliotekspersonal samt vaktbetjante. I avseende å den förstnämnda kategorien innebär förslaget ett bibehållande i stort sett av nuvarande avlöningsgrunder med ändrade lönebelopp och beträffande den senare kategorien en tillämpning av det för civilförvaltningen antagna avlöningsystemet.

Givet är vid sådant förhållande, att de allmänna avlöningsvillkoren och avlöningsbestämmelserna ävenledes måste komma att te sig skiljaktiga för de olika personalgrupperna.

Vad först då beträffar avlöningsbestämmelser för professorer och lärare, vilkas löner skulle regleras efter nuvarande grunder, torde i stort sett nuvarande avlöningsvillkor med vissa jämkningar alltjämt kunna äga tillämpning. Någon erinran mot desammas avfattning har icke i sak framkommit, och då desamma under en lång följd av år tillämpats utan att härvid några svårigheter uppstått, finner jag icke någon anledning att vidtaga några mera väsentliga rubbningar i desammas formulering. En formell överarbetning av bestämmelserna ifråga har skett, liksom jag sökt att i avseende å den yttre uppställningen vinna en större överskådlighet och systematisering.

Dessa bestämmelser böra givetvis såsom hittills fastställas av riksdagen. Då desamma anknyta sig till de i staterna uppförda lönebeloppen, har jag ansett lämpligt att till dessa bestämmelser foga jämväl andra av riksdagen antagna föreskrifter, vilka även faktiskt hänföra sig till vederbörande stater, nämligen föreskrifter angående docentstipendier och arvoden åt vikarierande akademiska lärare. På detta sätt vinnes den enhetliga anordningen, att alla föreskrifter av nu förevarande art, vilka ej redan äro såsom anmärkningar fogade till vederbörande stater och äro av beskaffenhet att böra underställas riksdagen, sammanföras i en gemensam författningstext, vilken följaktligen

*Avlönings-
bestämmelser
för pro-
fessorer
m. fl.*

kommer att inrymma *villkor och bestämmelser beträffande avlöningsförhållandena för professorer m. fl. vid universiteten och karolinska institutet*. De närmare tillämpningsföreskrifterna i avseende å docentstipendier och vikariatsarvoden torde såsom nu få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Med några ord vill jag härefter beröra innehållet i ifrågavarande bestämmelser.

Utbetalning
av löne-
medel.
(Punkt 1.)

Inom de grenar av statsförvaltningen, där lönereglering efter de nya principerna ej trätt i tillämpning, har hittills i allmänhet den anordning i fråga om avlöningens utbetalande varit vedertagen, att lönen utbetalats månadsvis i förskott och tjänstgöringspenningarna i efterskott. Detta är föreskrivet i fråga om befattningshavare vid Lunds universitet (särskilda föreskrifter till nu gällande stat p. 4) samt äger rum i avseende å tjänstinnehavare vid karolinska institutet. Vid Uppsala universitet åter har dels genom kanslers-resolution bestämts, dels ock i praxis så förfarits, att såväl lön som tjänstgöringspenningar och arvode utbetalts den 15 i andra månaden av varje kvartal, dock att ifråga om vaktbetjante den vid Lunds universitet tillämpade anordningen av kanslern särskilt medgivits.

Enligt min mening böra likartade bestämmelser gälla för samtliga befattningshavare av nu ifrågavarande slag. Då ifråga om befattningshavare, som falla under det civila avlöningsreglementet, bestämmelser äro i detta avseende givna, finner jag det ej vara opåkallat, att nu en allmän föreskrift införes av innebörd, att avlöningsmedel skola utbetalas månadsvis, lön i förskott, tjänstgöringspenningar i efterskott.

Avlöning
under tjänst-
ledighet.
(Punkt 2.)

Beträffande avlöning under tjänstledighet är nu föreskrivet, att tjänstgöringspenningar eller arvode ej må härunder uppbäras av befattningshavaren utan skola för denna tid utgå till den, som uppehåller befattningen, där ej ifråga om arvode annorlunda varder av Kungl. Maj:t bestämt.

Någon ändring härutinnan synes mig icke erforderlig. Jag vill erinra om vikten av en viss frihet i avseende å reglerande av arvoden under tjänstledighet. Fall kunna inträffa, t. ex. vid sjukdom, då ett frånträdande av hela arvodet visserligen icke kan ifrågasättas. Så har Kungl. Maj:t på därom gjorda framställningar medgivit docent rätt att under tjänstledighet för sjukdom uppbära två tredjedelar av docentstipendiet. Frågor härom böra, i den mån de uppkomma, lämpligen icke regleras genom generella bestämmelser, då förhållandena kunna i de olika fallen vara helt skiljaktiga, utan torde böra prövas för varje särskilt fall. Därest så visar sig erforderligt, synes bestämmanderätten härutinnan kunna överlämnas åt kanslern, vilket ej heller uteslutes av den formulering, som jag anser bestämmelsen ifråga fortfarande böra äga.

Vidare stadga nu gällande avlöningsbestämmelser, att den, som av sjukdom hindras uppehålla sin befattning, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller full-

görande av särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt. Beträffande hithörande förhållanden förutsätter det nya lönesystemet synnerligen detaljerade bestämmelser. Då något behov av sådana ej gjorts gällande i avseende å de lärarbefattningar, varom nu är fråga, och ej heller någon önskan framkommit om ändring av ovannämnda föreskrifter, synas mig desamma böra oförändrade bibehållas.

I avseende å avlöningsförmånens uppbärande under partiell tjänstledighet finnas nu inga bestämmelser. Frågor härom hava jämlikt praxis avgjorts av kanslern. Så synes mig allt fortfarande böra vara förhållandet.

Bestämmelserna angående avlöning vid avstängning från tjänstgöring m. m. äro lika med vad nu i samma hänseenden är stadgat.

Avlöning vid avstängning från tjänstgöring m. m.

(Punkt 3.)

Enligt nu gällande bestämmelser skall vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen utgå till månadens slut, nu gällande rätt till tjänst- och nådår oförkränt samt utan rubbning av gällande föreskrifter om avträdande av boställsförmån, skolande dock vederbörande befattningshavare vara underkastad de ändrade bestämmelser i berörda hänseenden, som kunna varda fastställda.

Tidpunkt för avlöningsförmånens avträdande.

(Punkt 4.)

Bestämmelsen om att lönen skall i angivna fall utgå till månadens slut bör kvarstå. Frågan om upphävande av rätten till tjänst- och nådår har jag i det föregående berört. I fråga om avträdande av boställsförmån — vilken förmån enligt förslaget skulle mot avdrag å lönen åtnjutas allenast av ett fåtal professorer vid Uppsala universitet — synes mig, i likhet med vad i det civila avlöningsreglementet föreskrives, böra stadgas, att nämnda förmån skall avträdas å fardag, som infaller näst efter tre månader från det avskedstagandet, entledigandet eller dödsfallet ägt rum.

Bestämmelser om ålderstilläggens belopp samt av ålderstilläggsintervallernas antal och storlek äro såsom anmärkningar fogade till vederbörande stater.

Ålderstillägg.

(Punkt 5.)

I avseende å villkor för åtkomsten av ålderstillägg har jag ansett mig böra upptaga de bestämmelser, som i detta hänseende äro givna i det civila avlöningsreglementet. Erinras må, att desamma på sin tid utarbetades av 1902 års löneregleringskommitté och avsågos att komma i tillämpning å förvaltningen i dess helhet, innan frågan om kommunikationsverkens lönesystem var ifrågasatt att tillämpas på andra förvaltningsgrenar. Blott i ett hänseende vill jag förorda ett bibehållande av nu gällande föreskrift, nämligen därutinnan, att åtkomsten av ålderstillägg äger rum vid ingången av kalenderår och ej, såsom det civila avlöningsreglementet förutsätter, kalenderkvartal.

Tillgodo-
räknande för
ålderstillägg
av före-
gående
tjänstgöring.
(Punkt 6.)

De i kungl. kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst givna föreskrifterna i avseende å tillgodoräknande av föregående tjänstgöring för åtnjutande av ålderstillägg äga för närvarande tillämpning å de befattningshavare, varom nu är fråga. Jag har ansett dessa bestämmelser böra oförändrade inflyta bland nu förevarande avlöningsbestämmelser, dock med det tillägget, att jag härvid upptagit den i det civila avlöningsreglementet förekommande bestämmelsen om tillgodoräknande av föregående tjänstgöring utom statens tjänst. Erinras må att med riksdagens medgivande i flera fall professorer fått för ifrågavarande ändamål tillgodoräkna sig tjänstgöring vid Göteborgs högskola. I överensstämmelse med grunderna för ett tillgodoräknande, varom här är fråga, torde dock rätten böra begränsas att avse tid utöver tre år.

Förening av
tjänster.
(Punkt 7.)

De i punkt 7 intagna bestämmelserna rörande förening av tjänster överensstämman med vad nu i samma hänseenden är föreskrivet. Erinras må att även löneregleringskommittén i sitt kungörelseförslag upptagit dessa föreskrifter i sak oförändrade. Allenast det tillägget har gjorts, att med musikdirektör och kapellmästare i nu förevarande hänseende likställts gymnastiklärarna vid de båda universiteten.

Utsträckt
tjänst-
görings-
skyldighet
m. m.
(Punkt 8.)

Under punkt 8 äro intagna nu gällande bestämmelser angående utsträckt tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden. Löneruleringskommittén ifrågasätter beträffande befattningshavare, varom nu är fråga, en tillämpning av det civila avlöningsreglementets bestämmelser rörande förflyttning till annan tjänst. Vidkommande universitetsprofessorerna yttrar dock kommittén:

Vad beträffar förflyttning av en professor från en till annan lärostol vid samma universitet, faller av sig självt, att, därest sådan förflyttning i något enstaka undantagsfall skulle sättas i fråga, det måste krävas, att han äger fullständig och styrkt kompetens i de med den nya befattningen förenade läroämnen. Den ställning av samtidigt lärare och vetenskapsidkare, som en universitetsprofessor intager, kan givetvis föranleda, att genom förflyttning från en högskola till en annan eller övertagande av annat läroämne vid samma högskola för honom skulle vållas ett allvarsamt avbräck i hans vetenskapliga forskningsarbete. Kommittén förutsätter, att uti ifrågavarande fall all rimlig hänsyn tages jämväl till nu anmärkta förhållande.

Förslaget angående bestämmelser rörande förflyttning har ock mött bestämda gensagor från akademiskt håll. Jag finner ej heller föreskrifter i detta hänseende för universitetsprofessorers eller laboratorers del vara erforderliga. Skulle behov yppas att äga frihet i avseende å bibehållande av någon lärostol, äger Kungl. Maj:t att genom förbehåll i vederbörandes fullmakt tillförsäkra sig befogenhet i förevarande hänseende. Så är t. ex. i fullmakten för den ene av de båda professorerna i pediatrik vid karolinska

institutet införd skyldighet för fullmaktshavaren att, om och när så prövas lämpligt, efter Kungl. Maj:ts bestämmande övertaga professur i motsvarande ämne vid någotdera av rikets universitet.

För närvarande gäller i fråga om universiteten och karolinska institutet, att vid sjukdomsfall befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att mottaga förordnande å högre befattning vid vederbörande högskola. Beträffande de befattningshavare, varom nu är fråga, kan detta äga tillämpning allenast i avseende å ordinarie laborator och med sådan jämförlig tjänstinnehavare. Bestämmelsen synes mig böra kvarstå, varvid nämnda skyldighet ej endast bör ifrågakomma vid sjukdomsfall, utan även när helst ett dylikt förordnande påkallas.

Under punkt 10 har jag upptagit nuvarande bestämmelser angående överbibliotekaries rätt till semester.

Under punkt 11 äro införda nu gällande bestämmelser rörande vikariatsarvoden, dock med iakttagande av den höjning av vederbörliga belopp, som jag i annat sammanhang förordat. Endast de föreskrifter i förevarande hänseenden äro nu medtagna, vilka underställts riksdagens prövning. Vederbörliga tillämpningsföreskrifter torde liksom nu ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda.

Ifrågasättas kan huruvida de föreskrifter rörande docentstipendier, som skola underställas riksdagens prövning, böra inrymmas bland nu förevarande bestämmelser. Då jag emellertid, såsom ovan antytts, ansett, att samtliga de föreskrifter, vilka referera sig till i staterna uppförda avlöningsbelopp av olika slag och vilka äro av beskaffenhet att böra underställas riksdagen, böra sammanföras på ett ställe, synes mig lämpligt här upptaga jämväl de ifråga om docentstipendier erforderliga föreskrifterna av sådan art.

Docentstipendium får nu av samme innehavare uppbäras i sammanlagt sex år, med rätt för Kungl. Maj:t att i särskilda undantagsfall medgiva förlängning med ett sjunde år. Denna allmänna bestämmelse har fastställts av riksdagen; jag anser mig icke i nu förevarande sammanhang böra förorda någon ändring härutinnan. Lämpligen torde frågan om tiden för innehavande av docentstipendium böra upptagas till förnyad prövning i samband med den av mig förut (sid. 112) berörda frågan om nya docentstipendier, avsedda för särskilt förtjänta docenter efter tilländalupen stadgad stipendietid.

De närmare föreskrifterna angående utdelande av docentstipendium synas mig böra utfärdas av Kungl. Maj:t, varvid jag förutsätter, att de allmänna villkor, som av vederbörande departementschef i propositionen nr 244 till 1919 års riksdag angåvos, alltjämt böra i stort sett bibehållas. Jag anser mig böra i detta sammanhang omnämna, att i ovanberörda till Kungl. Maj:t ingivna framställningar från docentföreningarna i Uppsala och Lund yrkande framkommit, att i tiden för innehavande av docentstipendium icke må inräknas den tid,

Skyldighet
att mottaga
förordnande
å högre
tjänst.
(Punkt 9.)

Semester för
överbiblio-
tekarie.
(Punkt 10.)

Vikariats-
arvoden.
(Punkt 11.)

Docentsti-
pendier m. m.
(Punkt 12.)

under vilken docentstipendiaten innehar professorsförordnande. Enahanda förslag förelåg år 1919 vid frågan om docentinstitutionens omreglering, och ansåg sig vederbörande departementschef då icke kunna tillstyrka detsamma (jfr proposition nr 244 till 1919 års riksdag, sid. 24). Jag saknar anledning att nu närmare ingå på denna fråga, då jag anser densamma böra upptagas till förnyat övervägande i samband med ovanberörda och andra spörsmål, berörande docentsorganisationen och docenternas ekonomiska förhållanden.

Den av riksdagen likaledes lämnade föreskriften angående fondering av besparade docentstipendiemedel bör ävenledes i detta sammanhang bibehållas. Även härutinnan utgår jag från den förutsättningen, att hittillsvarande, i nyssnämnda proposition angivna allmänna grunder i detta hänseende varda bibehållna.

Bestämmelsen om ersättning för opposition å disputationsavhandling har ävenledes fastställts av riksdagen och torde böra inflyta i detta sammanhang.

I samband med 1919 års omorganisation av docentinstitutionen beslöt riksdagen, att i de fall, då innehavare av befattning vid universitet eller karolinska institutet, för vilken avlöning, utgående av å ordinarie eller extra stat anvisade medel, åtnjutes, tillika är innehavare av docentstipendium, avlöningen för befattningen skall minskas, så att densamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor.

Löneregleringskommittén föreslår samtidigt med en höjning av beloppet en skärpning av ifrågavarande bestämmelse. Kommitténs förslag innebär, att med innehav av docentstipendium ej må förenas avlönad befattning av allmän eller enskild natur, så framt ej kanslern för rikets universitet, efter prövning att ifrågavarande befattning ej må anses inverka hinderligt på docentens vetenskapliga forskningsarbete, finner sådan förening tills vidare kunna få äga rum, samt att i ty fall docentstipendium skall, i den mån den beräknade avlöningen vid befattningen jämte stipendiet, dyrtidstillägg och annan dylik förmån oberäknat, överstiger 7,800 kronor, nedsättas, dock ej till lägre belopp än 3,000 kronor, allt för år räknat, där ej kanslern i särskilt fall finner skäl förordna om ytterligare nedsättning.

I detta hänseende yttrar kommittén:

Vid beviljande av anslag till arvoden åt vissa lärarbefattningar å extra stat har under de senare åren brukat stadgas det villkor, att arvodet ej må förenas med docentstipendium. Ett sådant förbehåll finner kommittén i vissa fall välfogad. Docentstipendierna hava till uppgift att bereda stipendiaterna tillfälle att mera odelat ägna sig åt vetenskaplig forskning. Den tjänstgöringsskyldighet, som är förenad med docentstipendium, har därför ock bestämts till ett förhållandevis ringa antal undervisningstimmar.

I många fall skulle syftemålet med docentstipendierna förfelas, om docenternas arbetskraft alltför mycket toges i anspråk av andra sysselsättningar än vetenskapligt författarskap. Å andra sidan bör givetvis ej förbises, att särskilt för docenterna inom de medicinska fakulteterna praktisk verksamhet

(t. ex. såsom underläkare vid statlig eller kommunal sjukvårdsinrättning) kan vara nödvändig för att bereda dem tillgång till det studiematerial, som de för sin vetenskapliga forskning behöva. Genom en dylik tjänsteförening böra emellertid docenterna ej vinna avlöningsförmåner, som stå i missförhållande till den avlöning, som en ordinarie befattningshavare i motsvarande ställning kan ernå.

I nu gällande särskilda föreskrifter till staterna för universiteten respektive karolinska institutet har ock föreskrift meddelats, att i de fall, då innehavare av docentstipendium tillika innehar befattning vid universitetet (respektive institutet), för vilken avlöning utgår av medel, anvisade å ordinarie eller extra stat, avlöningen för befattningen skall minskas, så att densamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor för år räknat.

Dessa bestämmelser torde böra undergå jämkning i flera hänseenden.

Den rätt att pröva tjänsteförening för de ordinarie universitetstjänstemännens del, som för närvarande tillkommer universitetskanslern, torde enligt kommitténs mening böra utsträckas att gälla även frågor om förening av docentstipendium med befattning av allmän eller enskild natur.

Vidare bör den höjning av docentstipendiernas belopp med 20 proc., som enligt kommitténs förslag skulle äga rum, föranleda en motsvarande höjning av den stadgade maximigränsen till 7,800 kronor.

I händelse det belopp, som en docent skulle äga att uppbära, överskrider nämnda summa, bör liksom för närvarande är fallet en reduktion äga rum. Denna berör enligt de gällande bestämmelserna ej docentstipendiet utan medför nedsättning i avlöningen från ifrågavarande befattning. I samband med att föreskrifterna utsträckas till att gälla även andra befattningar än dem, som äro uppförda på respektive högskolors stater, bör reduktionen framdeles äga rum på docentstipendiets belopp, en anordning, som också av principiella skäl synes vara att föredraga.

Den ifrågasatta maximigränsen torde icke, såsom för närvarande är fallet, böra göras absolut, utan ett överskridande av densamma bör medgivas, därest vid reduktionen docentstipendiet skulle nedgå under 3,000 kronor. Skulle tjänstebefattningen beräknas till den grad taga vederbörandes tid i anspråk, att han ej ansåges kunna lämna en arbetsprestation för stipendiet, minst motsvarande detta belopp, torde nämligen tjänsteförening i regel ej böra medgivas. Kanslern synes dock även i dylikt fall böra äga befogenhet att, därest sådant av särskilda förhållanden må vara påkallat, medgiva föreningen mot den ytterligare nedsättning i stipendiets belopp, som kan synas skälig, varvid ock bör komma under övervägande, huruvida lindring bör medgivas i den docenten åliggande undervisningsskyldigheten.

I anslutning till vad som anförts, får kommittén hemställa, att i de särskilda bestämmelserna till de ifrågavarande högskolornas stater må intagas den föreskrift, att med innehav av docentstipendium ej må förenas avlönad befattning av allmän eller enskild natur, så framt ej kanslern för rikets universitet, efter prövning att ifrågavarande befattning ej må anses inverka hinderligt på docentens vetenskapliga forskningsarbete, finner sådan förening tills vidare kunna få äga rum. Vidare torde böra stadgas, att stipendiet skall, i den mån den beräknade avlöningen vid befattningen jämte stipendiet, dyrtidstillägg och annan dylik förmån oberäknat, överstiger 7,800 kronor, nedsättas, dock ej till lägre belopp än 3,000 kronor, allt för år räknat, där ej kanslern i särskilt fall finner skäl förordna om ytterligare nedsättning. I händelse dylika bestämmelser utfärdas, torde de för närva-

rande för vissa fall meddelade förbuden mot förening av docentstipendium med arvode bliva överflödiga.

Häremot hava från universitetet i Lund åtskilliga invändningar gjorts.

Teologiska fakulteten därstädes framhåller, att, då det ej bör förutsättas, att stipendierad docent hela tiden skall vara ogift, restriktionerna mot en sådan docents möjlighet till extra inkomster synas vara för snäva.

Filosofiska fakulteten i Lund, som säger sig ej kunna instämma i förslaget angående prövning av frågor om förening av docentstipendium med befattning av allmän eller enskild natur, yttrar i saken:

Då kommittén sålunda föreslår en summa av 1,800 kronor per år (7,800 kronor — 6,000 kronor) såsom lämplig norm för den extra inkomst. docent bör tillåtas åtnjuta — varvid den visserligen icke vill utesluta möjligheten av större liberalitet i särskilda fall — synes den allt för lågt uppskatta de ekonomiska behov, som föreligga för de i flertalet fall gifta och ofta av studieskulder betungade docenterna. Men vidare torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida själva utgångspunkten för den av kommittén föreslagna anordningen är riktig. Avgörande i fråga om den grad, i vilken en extra sysselsättning inkräktar på docentens vetenskapliga verksamhet, är icke det intjänade beloppets storlek utan det extra arbetets omfattning och art; det förra är en ganska osäker mätare på det senare. Vidare torde restriktionerna böra sättas i förhållande icke till enstaka år av den treårsperiod, för vilken docentstipendium bortgives, utan till hela denna period. Slutligen kan emellertid mot hela förslaget till nya föreskrifter i förevarande ämne göras den anmärkningen, att sådana efter ändringen den 19 december 1919 av punkten 9 i särskilda föreskrifter till staten för universitetet i Lund synas skäligen överflödiga. I mom. i) av sagda punkt heter det: »Docent må ej erhålla, ej heller behålla docentstipendium, om han på grund av befattning eller uppdrag, som av honom innehaves, eller av annan verksamhet är i avsevärd grad förhindrad att utöva sådan lärar- eller forskarverksamhet, vars stödjande avses med docentstipendium; åliggande det vederbörande fakultet eller sektion att, därest för docentstipendiat sådant hinder uppkommer, härom hos kanslern ofördröjligen göra anmälan samt jämväl yttra sig i ämnet. På särskild prövning av kanslern kan bero, huruvida docent må äga att jämte annat stipendium, som av honom innehaves, erhålla eller behålla docentstipendium.» Den kontroll, vilken genom detta stadgande är möjliggjord, torde till fullo motsvara behovet. Att binda den vid mekaniska regler av den art, kommittén ifrågasätter, kan icke vara ändamålsenligt.»

Från Uppsala universitets sida har någon gensaga mot kommitténs förslag i nu berörda hänseenden ej framkommit.

Jämväl i ovauberörda till Kungl. Maj:t från docentföreningarna i Uppsala och Lund ingivna särskilda framställningar har det föreliggande ämnet berörts.

I sin skrivelse den 8 november 1922 erinrar docentföreningen i Lund om filosofiska fakultetens därstädes nyssberörda yttrande i ämnet samt anför:

Kommitténs förslag skulle ofta bli till sina verkningar illusoriskt och därigenom också orättvist. Docent skulle ej få åtaga sig mer än ett mycket

begränsat antal lektioner vid enskild läroanstalt, men ingen kunde hindra honom att ge så många privata lektioner som helst utanför skolan. Ej heller skulle någon förmena en teologie docent att genom predikoverksamhet, en juris docent att genom tillfälliga juridiska uppdrag, en medicine docent att genom privat praktik förbättra sin ekonomi, och en docent, som utövar recensentverksamhet skulle genom att taga betalning för varje särskild artikel i stället för att uppbära årslön kunna undgå alla verkningar av det föreslagna restriktionssystemet. En lagstiftning på dessa områden torde te sig synnerligen vansklig, men kunde möjligen försvaras, om kommittén hade haft några i ögonen fallande missbruk att hänvisa till. Några sådana skäl åberopar den emellertid ej.

Enahanda synpunkter framföras av docentföreningen i Uppsala i dess skrivelse den 11 november 1922.

I sin senare skrivelse den 15 december 1923 säger sig docentföreningen i Lund ej hava något att erinra mot förslaget om kanslerns prövningsrätt i fråga om förening av docentstipendium med annan befattning av allmän eller enskild art. Däremot uttalar sig föreningen mot de av kommittén i övrigt föreslagna restriktionerna under anförande av i huvudsak samma skäl, som förut förebragts.

För egen del har jag ej kunnat undgå finna, att kommittén kan hava visst fog för sitt förslag. Redan nu förefinnes emellertid en viss kontroll i förevarande avseende, i det att på de akademiska myndigheterna ankommer att pröva, i vad mån innehavandet av annan befattning eller uppdrag eller verksamhet kan anses inverka hinderligt på docenttjänstgöringen och det syfte, som med docentstipendium avses. Enligt min mening bör härutinnan ligga en fullgod garanti mot en opåkallad förening av docentstipendium med andra avlönade befattningar, och jag anser det icke vara ur vägen att med styrka framhålla vikten av att denna kontroll varder effektivt fullföljd. Skulle det visa sig, att en dylik kontroll ej motsvarade vad man därmed vill vinna, torde det böra tagas i övervägande, i vad mån bestämmelser av den art, kommittén föreslagit, böra utfärdas. Jag anser det därför tillsvidare icke vara lämpligt att ifrågasätta några skärpta bestämmelser i detta hänseende.

I sitt betänkande har löneregleringskommittén jämväl berört de särskilda kursavgifter, som nu utgå till vissa professorer. Härom yttrar kommittén: Kursavgifter
och examens-
avgifter.

För universiteten och karolinska institutet kommer jämväl i betraktande den särskilda rätt till ersättning, som är professorerna tillförsäkrad i 104 § 2. av universitetsstatuterna och i 86 § 2. av karolinska institutets stadgar. Professor är nämligen enligt dessa bestämmelser pliktig att utöver de obligatoriska offentliga föreläsningarna — i regel fyra timmar i veckan — meddela undervisning i sitt läroämne (s. k. enskilda kurser), då sådant för ett ändamålsenligt anordnande av den akademiska undervisningen finnes erforderligt. För denna undervisning är professor berättigad att uppbära särskild ersättning (s. k. kursavgifter). Motsvarande gäller även för laboratorer och

med dem likställda befattningshavare. Då med hänsyn till det sätt, på vilket den akademiska undervisningen för närvarande bedrives, dessa kurser ej lära kunna undvaras, saknar kommittén, som allenast har att yttra sig om rent lönetekniska spörsmål, nu anledning att närmare gå in på denna fråga. Kommittén utgår således ifrån, att kursavgifterna tillsvidare böra bibehållas.

Jag har intet att invända mot vad kommittén härutinnan uttalat.

I fråga om examensavgifterna anför kommittén:

Vid universiteten hava examinatorerna hittills ägt att åtminstone till en del uppbära de avgifter, som examinander enligt särskilda bestämmelser hava att erlägga (s. k. examensavgifter). Vad som sålunda tillfallit examinatorerna har i allmänhet uppgått till mycket obetydliga belopp. Karolinska institutets professorer hava däremot ej åtnjutit dylik förmån. Då kommittén anser önskvärt, att samtliga sportler må bortfalla, har förbehåll ej gjorts om examinatorers rätt att framdeles uppbära andel i examensavgifter, varav följden blir, att denna rätt kommer att bortfalla.

Förslaget om borttagande av examinatorernas rätt till del i examensavgifter anser jag mig böra biträda. Däremot vill jag framhålla vikten av att dessa avgifter i sin helhet komma vederbörande fakultets och lärarkollegiums kassa till godo i och för bestridande av dels nödvändiga expensutgifter, dels ock kostnader för andra av fakultetens verksamhet föranledda behov, för vilka anslag av statsmedel ej äro anvisade.

Jag föreslår alltså följande

Villkor och bestämmelser beträffande avlöningsförhållandena för professorer m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.

1. Befattningshavare äger, där ej i avseende å professur, vars avlöning bestrides helt eller delvis av donationsmedel, annat är av donator bestämt eller beträffande den genom riksrådet Skyttes donation vid Uppsala universitet upprättade professuren i vältalighet och statskunskap annat är mellan patronus för den Skytteanska stiftelsen och professurens innehavare överenskommet, åtnjuta i vederbörande stat upptagna avlöningsförmåner enligt de föreskrifter och under de villkor, varom här nedan nämnes.

Utbetalning av avlöning sker månadsvis, lön i förskott samt tjänstgöringspenningar och arvode i efterskott.

I fråga om skyldighet för befattningshavare att avgå från tjänsten samt i fråga om rätt till pension gäller vad därom särskilt är stadgat.

2. Tjänstgöringspenningar eller arvode må ej uppbäras av befattningshavare under honom beviljad tjänstledighet utan skola för denna tid utgå till den, som uppehåller befattningen, där ej vad arvode beträffar annorlunda varder av Kungl. Maj:t bestämt.

Befattningshavare, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen, men den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller fullgörande av särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt.

Vid partiell tjänstledighet må kanslern bestämma, om och i vad mån avdrag å avlöningen för sådan tid må äga rum.

3. Avhåller sig befattningshavare från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han för den tid icke åtnjuta avlöning.

Varder befattningshavare avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall den del av hans avlöning, som icke av kanslern prövas böra användas till befattningens uppehållande, under tiden innehållas, såvida ej kanslern finner skäligt låta honom uppbära något därav.

4. Vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall skall lönen utgå till månadens slut; skolande boställsförmån, där sådan förekommer, avträdas å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det avskedstagandet, entledigandet eller dödsfallet ägt rum.

5. I vederbörande stater medgivet ålderstillägg får ej tillrädas förr än vid ingången av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstetiden blivit uppnådd.

I övrigt gäller såsom villkor för erhållande av ålderstillägg:

a) att befattningshavaren under minst fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av nämnda förmån, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke skall föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring;

b) att uppskov med erhållande av ålderstillägg icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid befattningshavaren tillhört den lägre avlöningsgraden; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken befattningshavaren särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att befattningshavaren icke redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han, enligt vad därom särskilt är stadgat, skall vara skyldig att avgå från tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas utan att befattningshavaren lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

Har befattningshavare, med tillämpning av föreskriften i punkten b), först efter viss tids uppskov kommit i åtnjutande av ålderstillägg, må vederbörande myndighet, på vars avgörande frågan om ålderstillägg ankommer, sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordna, att han för erhållande av ytterligare ålderstillägg, där sådant förekommer, skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

6. a) Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans rätt till ålderstillägg vid denna tjänst tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Vid sådant tillgodoräknande tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

b) För samma ändamål, som avses i mom. a), må befattningshavare, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas jämväl den tid utöver tre år, under vilken han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han har att utföra å befattningen.

Vid sådant tillgodoräknande tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

c) Vid ordinarie tjänstemans befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans rätt till ålderstillägg vid den nya tjänsten kunna tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman inom de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den befattning, han vid befordringen tillträder. Härvid må dock icke tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang.

d) För det ändamål, som i mom. c) avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, kunna tillgodoräkna tjänsteman jämväl tid, varunder denne eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfatt-

ning finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att i den erhållna tjänsten utföra.

e) Om befattningshavare vid tillämpning av eljest gällande bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest han befordrats till befattningen senare än som skett, må befattningshavaren tillgodoföras det eller de ålderstillägg vid befattningen, som erfordras, för att nämnda förhållande må utjämnas.

7. Med någon av nu ifrågavarande ordinarie befattningar — med undantag dock för befattningarna som musikdirektör och gymnastiklärare vid Uppsala universitet samt som kapellmästare och lärare i gymnastik och fäktkonst vid Lunds universitet — må icke förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat; dock må professorsbefattning inom medicinsk fakultet eller vid karolinska institutet vara förenad med annan tjänst av nämnd beskaffenhet, när dylik förening är i vederbörande av Kungl. Maj:t fastställda stadgar föreskriven eller medgiven eller Kungl. Maj:t i särskilda fall annars finner skäl därtill giva lov. Befattning som musikdirektör, kapellmästare eller gymnastiklärare må kunna förenas med befattning av ifrågavarande slag, därest tillstånd härtill meddelas i den ordning, som här nedan stadgas.

Med någon av nu ifrågavarande ordinarie befattningar må ej heller förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat som aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej kanslern på därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid vederbörande högskola, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

8. Befattningshavare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring i vederbörande universitets eller institutions organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande av den tjänsteställning och den avlöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål.

9. Vid sjukdomsförfall ävensom eljest, när sådant påfordras, skall befattningshavare av lägre grad vara skyldig att mottaga förordnande till högre befattning vid vederbörande högskola.

10. Överbibliotekarie må äga åtnjuta en och en halv månads semester årligen, när, utan kostnad för det allmänna, sådant av vederbörande rektor prövas kunna ske utan hinder för göromålsens behöriga gång.

11. a) Till vikarierande akademiska lärare skall vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla ordinarie professors- eller extra ordinarie professorsbefattning vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet arvode utgå med 7,000 kronor för år, dock att vikarie, som under minst fem års tid innehaft anställning som docent vid något av rikets universitet eller vid karolinska institutet och som redan förut under sammanlagt minst ett års tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit ordinarie professors- eller extra ordinarie professorsbefattning vid någon av nämnda läroanstalter, må kunna av kanslern tillerkännas arvode efter 7,600 kronor för år, där vikariatstiden omfattat sammanlagt minst ett år, och 8,200 kronor för år, där vikariatstiden omfattat sammanlagt minst tre år.

b) Vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla befattning som ordinarie laborator, prosector, observator eller föreståndare för entomologiska avdelningen av Lunds universitets zoologiska institution skall till vikarien arvode utgå med 6,500 kronor för år.

c) Har vikarien under föregående tid, som nu är sagd, uppehållit sådan befattning, som ovan i denna paragraf omförmåles, men har han därvid icke under hela denna tid haft full tjänstgöring, ankomme på kanslern att bestämma, med vilket belopp vikariatsarvodet må utgå till ovannämnda för olika fall angivna belopp.

Där särskilda förhållanden det påkalla, vare Kungl. Maj:t obetaget förordna, att vikariatsarvode må utgå efter andra grunder än nu är sagt.

d) Vikariatsarvode vid befattning, varom i denna paragraf förmåles, utgår i första hand av de med befattningen förenade tjänstgöringspenningarna, i den mån de äro härför tillgängliga, och därefter av den med befattningen förenade lönen, likaledes i den mån densamma är härför tillgänglig. Härutöver erforderlig fyllnad i vikariatsarvode till stadgat belopp skall utgå först av docentstipendium, om vikarien innehar sådant, och därefter av vederbörande förslagsanslag till vikariatsersättningar. Den del av docentstipendium, som ej erfordras till vikariatsarvodets fyllande, skall tillföras vederbörande docentstipendiefond.

e) Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare föreskrifter, vilka i avseende å tillämpningen av vad i denna paragraf sagts kunna befinnas erforderliga.

12. a) Docentstipendium må enligt av Kungl. Maj:t närmare meddelade bestämmelser av kanslern tilldelas docent under en sammanlagd tid av sex år för varje innehavare. Där i särskilda undantagsfall förhållandena sådant påkalla, må Kungl. Maj:t medgiva, att tiden för stipendiums åtnjutande av samme innehavare må utsträckas utöver nyssnämnda sex år med ytterligare ett år.

b) Medel, som vid universiteten samt karolinska institutet besparats i anslagen till docentstipendier, må enligt av Kungl. Maj:t angivna grunder fon-

Jag vill från början säga ifrån, att jag för min del hyser de allvarligaste betänkligheter mot en dylik åtgärd, såsom ägnad att i hög grad försvåra, kanske rent av omöjliggöra det arbete på vetenskaplig fortbildning, vilket för varje tjänsteman vid ett vetenskapligt bibliotek måste framstå som en oeftergivlig plikt. Och jag tror mig bestämt kunna påstå, att dessa mina betänkligheter delas av hela den svenska biblioteksmannakåren, icke minst av dem, som redan haft tillfälle att i någon mån erfara vad en sju timmars daglig tjänstgöring innebär. Redan i den framställning, som av kungl. bibliotekets och universitetsbibliotekens tjänstemannaförening gjorts till löne-regleringskommittén, har denna fråga varit föremål för utredning och föranlett erinringar, till vilka jag obetingat vill uttala min anslutning. Efter att ha karakteriserat de rena rutintjänsterna av den art, som utmärker flertalet befattningar vid kommunikationsverken och även ett avsevärt antal tjänster i centralförvaltningen, framhåller föreningen sålunda, att utöver den tjänsterutin, som givetvis fordras jämväl av biblioteksmannen, för hans del tillkommer ytterligare ett krav av största betydelse, i det att »det måste givetvis anses åligga en biblioteksman att oavlåtligt sörja för sin fortbildning, ej blott fackligt sett under ständig kontakt med den in- och utländska litteraturen, utan därjämte allmänt intellektuellt och vetenskapligt. Den, som inträder i de vetenskapliga statsbibliotekens tjänst, har ju i regeln genom sin höga akademiska examen (understundom supplerad med doktorsgrad) redan lagt sin första vetenskapliga skolning bakom sig, och den ständiga beröring med och initiering i vetenskaplig litteratur, handskriftsmaterial och liknande, som det dagliga tjänstearbetet medför, måste för honom utgöra en eggelse till studier och forskning. Biblioteksmannens förhållande till de i hans vård ställda samlingarna måste avgjort bliva av betydligt djupare och mera personlig art, än det som råder mellan en kommunikations- eller förvaltnings-tjänsteman och hans löpande ärenden. Och då även »vetenskapliga förut-sättningar för bibliotekstjänst» av universitetsstatuterna upptagas såsom en av befordringsgrunderna vid tillsättande av bibliotekariebefattningar vid universitetsbiblioteken, är det helt naturligt, att det som en allmän regel i vårt land gällt och gäller, att en tjänsteman vid de vetenskapliga statsbiblioteken bör vara vetenskapsman. Och det må klart och tydligt sägas ifrån — så mycket mer eftertryckligt, som en motsatt uppfattning understundom kommer till synes även på håll, där man kunde förvänta annat — att det just för tjänstearbetet i ett vetenskapligt bibliotek är absolut nödvändigt, att institutionen förfogar över en stab av tjänstemän, som genom djupgående studier och forskningsintressen stå i intim kontakt med skilda grenar av vetenskapen. En biblioteksmans arbetsmannagärning blir icke vad den kan och bör bliva utan de fördjupade insikter och den vetenskapliga blick, som endast eget forsknings- och studiearbete kan skänka. Den kräves, denna levande kontakt med vetenskapen, i expeditionstjänsten för det biträde och den vägledning, som besökande forskare påfordra, den är vidare oumbärlig för besvarandet av de vetenskapliga förfrågningar, som ingå från in- och utlandet, för bemästrandet av nyanskaffningens svåra problem, för katalogiseringsuppgifter av skilda slag, ej minst å handskriftsavdelningen, för varje form av samlingarnas utnyttjande och tillgodogörande för det allmänna — kort sagt för de flesta grenar av den mångsidiga verksamheten vid ett stort vetenskapligt bibliotek.

Efter att vidare något ha erinrat om de betydelsefulla direkta insatser som från biblioteksmännens sida gjorts i svensk vetenskap och odling genom

tiderna och om de synnerligen vackra traditioner, som därför i detta avseende finnas inom facket, framhåller föreningen, »att det säkerligen icke vore välbetänt att genom en utsträckt tjänstgöring alltför mycket kringskära den nuvarande generationens vederligt mycket varma och livliga önskan att, i vad på den ankommer, söka efter förmåga uppehålla och fullfölja dessa traditioner». Och föreningen tillägger följande tankvärda erinran: »det torde ligga i öppen dag, att vad som ur administrativ och förvaltningsteknisk synpunkt kvantitativt möjligen kan vara att vinna, det kan på intet vis uppväga den sänkning av biblioteksmännens fackliga standard, som givetvis måste inträda, och den menliga inverkan på tjänstearbetet, som därav måste bli en följd, för den händelse deras vetenskapliga verksamhet alltför starkt inskränkes eller rent av omöjliggöres». Efter att ha framhållit, att någon reglering eller utsträckning av de akademiska lärarnas dagliga arbetstid ju ej torde kunna ifrågakomma och att biblioteksmannen genom sina vetenskapliga uppgifter och intressen i vissa avseenden står närmare universitetslärarnas grupp än de rena förvaltningstjänstemännens, låter föreningen sin framställning utmynna i ett yrkande, att ett undantag från villkoret om utsträckt tjänstetid må göras »för en grupp av tjänstemän, om vilka man ju ändock med säkerhet vet, att deras arbetsdag som regel, utöver den föreskrivna tjänstetiden, omfattar icke blott en, utan flera, ofta nog många timmars arbete, som i varje fall — direkt eller indirekt — kommer det allmänna till godo».

Jag känner mig förvissad om att kommittén ej skulle ha undgått att låta sig övertygas av denna tungt vägande argumentering, såvida den icke varit fången i en fullständig vanföreställning angående arten av det arbete, som f. n. bedrivs vid universitetsbiblioteket. »Då ifrågavarande befattningshavares tjänstgöring», invänder nämligen kommittén, »i icke obetydlig utsträckning torde ägnas just åt biblioteksvetenskaplig forskning, synes vid en utsträckning av arbetstiden med en timme dagligen ett inkräktande på dessa studiemöjligheter icke vara att befara». Ehuru jag icke kan tänka mig, att kommittén grundar detta uttalande på den föreställningen, att tjänstetiden skulle av tjänstemännen nyttjas till enskild forskningsverksamhet eller att av dem författade arbeten skulle till större eller mindre del vara tillkomna såsom en frukt av deras tjänstearbete — ett antagande, som jag skulle tillbakavisa såsom fullständigt oberättigat — måste jag ändock beteckna detta uttalande såsom vittnande om en påfallande obekantskap med de villkor, varunder tjänstearbetet åtminstone vid Uppsala universitetsbibliotek bedrivs, och jag kan icke återhålla ett påpekande av att det dock bort vara en enkel sak för kommittén att införskaffa upplysningar om verkliga sakförhållandet. Det förhåller sig nämligen icke alls så, att biblioteket äger möjlighet att på sitt arbetsprogram upptaga uppgifter, som skulle sätta personalen — i gemen eller till nämnvärd del — i tillfälle att bedriva någon art av biblioteksvetenskaplig forskning. Disproportionen mellan tillgängliga arbetskrafter och föreliggande arbeten av rent löpande natur är beklagligtvis alltför stor för att kunna medge något dylikt: icke ens å handskriftsavdelningen, där ju dylika forskningar annars skulle ligga särskilt nära till hands och jämväl mer än annorstädes vara behöfliga, gives något tillfälle till mer djupgående undersökningar. Och mot kommitténs förmodan, att »ifrågavarande befattningshavares tjänstgöring i ej obetydlig utsträckning torde ägnas just åt biblioteksvetenskaplig forskning» ställer jag min erfarenhet från en 30-årig tjänstgöring vid härvarande universitetsbibliotek och vitsordar, att det varit

att betrakta som en ren undantagsåtgärd, om någon tjänsteman kunnat detacheras till ett arbete, som förtjänat att kallas biblioteksvetenskaplig forskning. Det är således en villfarelse att tro, att tjänstearbetet, sådant det för närvarande bedrivs och måste bedrivas, vare sig enbart eller i mera väsentlig mån kan skänka biblioteksmannen den möjlighet till vetenskaplig fortbildning, som erfordras för att göra honom till en dugande fackman. Att då försvåra hans egna möjligheter härutinnan synes mig vara högeligen betänkligt: den sjunde timmen skulle icke blott innebära en utökning av hans arbetskvantum i den rena tjänsten — säkerligen mera kännbar för tjänstemannen än värdefull för arbetet — utan därigenom skulle han också berövas en avsevärd del av den knappa tid, som står honom till buds för egna forskningar av den art, att de nödvändigtvis äro knutna till bibliotekets samlingar, alltså rörande handskrifter, kartor, rariteter och andra dyrbarare verk, småtryck o. s. v., kort sagt allt, som endast får begagnas inom bibliotekets lokaler.

Jag vill också framhålla, att jag anser, att en omläggning av tjänstearbetet på så sätt, att vetenskapliga uppgifter, som hittills varit hänskjutna till det enskilda initiativet, upptoges till behandling, skulle stöta på hart när oöverstigliga svårigheter. Ty detta måste ju i så fall ske i den utsträckning, att tjänstepersonalen i sin helhet finge tillfälle att i tur och ordning lägga hand därvid. Bortsett från svårigheten för biblioteksledningen att ordna dessa arbeten så, att full rättvisa gjordes åt alla tjänstemän och att vederbörlig hänsyn toges till deras kvalifikationer för olika uppgifter, skulle härför givetvis erfordras betydligt ökade arbetskrafter. Ty det tillskott i arbetskvantum, som skulle stå att vinna genom den sjunde timmen, vore absolut icke tillfyllest för att medge en sådan omläggning.

Skulle det emellertid befinnas nödvändigt, att regeln om tjänstetidens utökning utsträcker även till universitetsbiblioteket — trots att den där enligt min övertygelse skulle göra mer skada än gagn — så måste en sådan omläggning försökas. Men i så fall vill jag redan nu ha utsagt, att detta med nödvändighet kommer att draga med sig krav på en avsevärd utökning av arbetskrafterna.

Då emellertid kommitténs avvisande hållning, som jag visat, i huvudsak grundar sig på obekantskap med arbetsförhållandena, vågar jag förutsätta, att de betänkligheter jag här framfört måtte vinna vederbörligt beaktande. Ty kommitténs andra invändning, att en lindring för bibliotekstjänstemännens del kan befaras medföra framställningar från andra befattningshavare, vilka näppeligen skulle låta sig avvisas, kan jag verkligen icke godtaga som motskäl. Jag har tillräcklig tilltro till myndigheternas förmåga att bedöma varje särskilt fall för att finna det orimligt, att en välgrundad framställning skulle behöva avvisas endast därför, att ett bifall därtill kunde tänkas framkalla andra, kanske mindre välgrundade framställningar.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala understryker de synnerligen stora svårigheter, som en förlängning av tjänstetiden skulle bereda biblioteket och dess vetenskapligt utbildade personal.

Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund uttalar sig likaledes för ett bibehållande av nuvarande bestämmelser beträffande tjänstetidens omfattning för den vetenskapligt utbildade bibliotekspersonalens vidkommande.

Bibliotekarieföreningens yrkande på bibehållande av status quo i fråga om den dagliga arbetstiden får jag på det kraftigaste understryka, och detta främst därför att jag är angelägen om att tjänstetiden städse skall effektivt utnyttjas. 7 timmars dagligt tjänstearbete i den högre bibliotekstjänsten skulle ovillkorligen medföra en nedsättning av arbetets intensitet, för så vitt inte biblioteksmannen samtidigt mer eller mindre uppger det även för tjänsten så angelägna sysslandet med studier och vetenskapligt eller bibliografiskt arbete för egen del på den fria tiden. Enstaka undantag — personer med ovanlig arbetsförmåga — kunna utan tvivel rå med den långa tjänstetiden och äga krafter kvar för eget arbete, men genomsnittstjänstemannen gör det inte, och »undantagen» bli i regel överansträngda och hypernervösa, något som ingalunda är förmånligt för biblioteksarbetet, vilket som ett första villkor kräver lugn. Jag kan härvidlag återropa erfarenheten från svenska akademins ordboksredaktion, där det blev nödvändigt, för att kunna hålla staben fysiskt och intellektuellt »i form», att successivt nedsätta normalarbetstiden från 8 till 7 timmar, från 7 till 6 och till och med från 6 till 5 timmar.

Mot bibliotekstjänstemannaföreningens hemställan om bibehållande av den nuvarande arbetstiden invänder kommittén: »Då ifrågavarande befattningshavares tjänstgöring i ej obetydlig utsträckning torde ägnas just åt biblioteksvetenskaplig forskning, synes vid en utsträckning av arbetstiden med en timme dagligen ett inkräktande på dessa studiemöjligheter icke vara att befara».

Mot premissens hovsamma påstående nödgas jag invända, att härvarande bibliotekstjänstemäns tjänstgöring icke alls ägnas åt »biblioteksvetenskaplig forskning». Vad som i den vägen idkats här har utförts på egen tid; naturligtvis bortser jag härvid från de s. k. *rechercher* som i åtskilliga fall fordras för katalogisering, framförallt på handskriftsavdelningen, eller för besvarandet av inkommande förfrågningar och dylikt. Härtill kommer emellertid en annan invändning: det är visst inte blott eller kanske ens företrädesvis för »biblioteksvetenskaplig forskning» som bibliotekstjänstemannen behöver en större fritid, utan frågan är om forskning och studier inom vilket vetenskapsområde som helst, inom det eller de områden, som vederbörande har fallenhet och håg för.

Att en eller annan av tjänstemännen på lediga stunder ägnar sig just åt biblioteksvetenskaplig forskning är högst önskligt, men det vore i hög grad otjänligt om alla ensidigt gjorde det. En var bör fastmer ägna sig åt den eller de studie- eller forskningsgrenar, som hans håg står åt; därmed gör han i själva verket biblioteket den största tjänsten. Ju fler skilda vetenskapsområden biblioteksstabens behärskar ju bättre. För bibliotekets del kommer det icke så mycket an på att forskningsarbetet resulterar i tryckta vetenskapliga avhandlingar, hur lofvärt detta än i och för sig är; det som är av vikt är, att vederbörande håller sig i kontakt med sin vetenskaps utveckling, har kännning med den nya litteraturen och den omvärdering av den gamla, som ofta en ny riktning medför; detta är av betydelse ej blott för förberedandet av inköpen utan även för den revidering av böckernas uppställningsordning, som ständigt pågår och som kräver nödig anpassning efter respektive vetenskapers utveckling. Även måste jag kraftigt betona den stora vikten av att biblioteksmannen fördjupar och utökar sina språkkunskaper, fördjupar de numera ofta väl bristfälliga insikterna i huvudspråken och lägger till kännedomen om ett eller annat av de många andra språk, som, ej minst på grund av tidens nationalism, göra allt starkare krav

på att vinna gehör i vetenskapens värld: italienska, spanska, portugisiska, ryska, polska, tjeckiska, finska, estniska, iriska o. s. v.

Slutligen måste man besinna, att universitetsbibliotekets vetenskapligt utbildade personal, enär inga andra vederbörligen skolade krafter stå till buds, svårligen kan eller bör helt underlåta att ställa sina tjänster till förfogande på andra håll för arbeten, som kräva just den vetenskapliga bibliotekstjänstens skolning. Liksom universitetsläraren fyller en viktig mission genom att vid sidan av sitt åliggande verka som kunskapsspridare genom föreläsningar ute bland folket, så har också den vetenskapligt skolade biblioteksmannen för det allmänna nyttiga uppgifter att fullfölja, som han just är särskilt skickad för.

Beträffande den dagliga arbetstiden för tjänstemännen vid universitetens förvaltning föreslår drätselnämnden vid Uppsala universitet, att det må överlämnas åt kanslern att meddela närmare bestämmelser härutinnan. Drätselnämnden yttrar:

I detta avseende är att erinra hurusom med hänsyn till tjänstgöringens art och beskaffenhet en tjänstgöring till visst timantal ej låter sig genomföras för universitetets skogsförvaltare och dennes biträde, akademifogden eller universitetets ombudsman, vilka alla i stor utsträckning äro upptagna av resor i och för förrättningar å akademiemman, universitetets skogar samt för rättegångar m. m.

Beträffande universitetet är dessutom att märka, att detsamma i och genom sin egenskap av vetenskaplig institution icke kan jämföras med ett vanligt ämbetsverk. Sålunda pågår det administrativa arbetet vid universitetet icke med samma likformighet och omfattning hela året om som vid de centrala ämbetsverken, utan är detsamma genom det akademiska årets uppdelning i lästerminer och ferier av mycket skiftande intensitet. Att denna omständighet återverkar på arbetet för de vid universitetets förvaltning anställda tjänstemännen är uppenbart. Under vissa delar av lästerminerna, särskilt vid dessas början och slut, hopas sålunda arbetet för dessa tjänstemän i en grad, som torde sakna motsvarighet inom de centrala ämbetsverken. Å andra sidan minskar arbetet tidvis och särskilt under den del av sommarferierna, då undervisningen helt och hållet ligger nere, i avsevärd mån. Allt detta gör, att det för universitetets administrativa förvaltning måste vara olämpligt, att i likhet med vad skett vid kommunikationsverken och centrala ämbetsverken en gång för alla binda tjänstemännen vid en lika lång daglig arbetstid året om, utan kommer avgjort bättre arbetsresultat att vinnas, om denna tid mera lämpas efter de vid universitetet rådande säregna förhållandena.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala uttalar sig i samma riktning som drätselnämnden.

Vid universitetet i Lund påpekar drätselnämnden, att tjänstemännen å räntekammaren vid olika tider av året och av månaden äro ytterst ojämnt betungade och därför icke kunna inpassas i en anordning med bestämd daglig arbetstid året om. De föreskrifter om tjänstgöringstid, som kunna erfordras, torde få utfärdas av kanslern.

I samband med fastställande av nu gällande stater för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund föreskrev Kungl. Maj:t i anslutning till vad riks-

dagen uttalat, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte vid universitetsbiblioteken skulle, i den mån ej undantag kunde anses böra stadgas eller för särskilda fall efter prövning av vederbörande medgivas, vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar varje söckendag. Motsvarande bestämmelse är ock intagen i de av kanslern fastställda biblioteksreglementena. Då den senaste löneregleringen genomfördes för kungl. biblioteket, blev tjänstgöringstiden för personalen därstädes utsträckt från sex till sju timmar. Hur livligt jag än behjärtar de synpunkter, som framkommit i frågan från universitetsbibliotekens sida, finner jag mig icke nu kunna förorda en anordning, varigenom förhållandena i nu förevarande hänseende skulle komma att skilja sig mellan kungl. bibliotekets personal å ena sidan och tjänstemännen vid universitetsbiblioteken å den andra. Jag har i det föregående tillstyrkt full likställighet i lönehänseende mellan befattningshavarna vid ifrågavarande institutioner; några skäl att vidtaga skillnad i avseende å tjänstetidens omfattning synas mig icke föreligga. Jag förutsätter, att föreskrifter härutinnan varda av kanslern utfärdade.

Vad beträffar den egentliga förvaltningspersonalen vid universiteten, är det givet, att några generella bestämmelser i nu förevarande hänseende näppeligen kunna utfärdas. För den vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning anställda personalen kan enligt sakens natur och på grund av arten och beskaffenheten av dess tjänstgöring någon preciserad arbetstid icke stipuleras. Vidkommande övrig förvaltningspersonal må erinras därom, att, såsom i myndigheternas yttranden framhålles, arbetet är under olika tider av året synnerligen växlande. Under terminerna, särskilt vid deras början och slut, hopas arbetet i avsevärd omfattning, så att en daglig arbetstid av mer än sju timmar i regel kräves av tjänstemännen; under sommarmånaderna åter är arbetsintensiteten mindre. Det förefaller mig självklart, att någon allmänt normerande föreskrift i avseende å arbetstidens omfattning icke kan utfärdas. Den lämpligaste anordningen synes mig vara, att åt kanslern överlämnas att efter vederbörandes hörande lämna de föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga, varvid jag givetvis förutsätter, att därvid skäligen hänsyn tages till den utsträckning av arbetstiden, som inom andra förvaltningsgrenar ägt rum vid senast genomförda lönerogleringar.

Såsom jag i det föregående erinrat, utgår lönerogleringskommittén från att samtliga befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet skulle inordnas under det civila avlöningsreglementet, vilket skulle medföra, att de avvikande bestämmelser, som för vissa befattningshavare befunnes erforderliga, borde sammanföras och meddelas i en särskild författning. Kommittén har ock framlagt förslag till kungörelse angående tillämpning å tjänstemän vid universiteten och karolinska institutet av ifrågavarande avlöningsreglemente. Alldenstund det av mig uppgjorda och tillstyrkta lönerogleringsförslaget avser en tillämpning av civilförvaltningens lönesystem å

Särskilda bestämmelser för avlöningsreglementets tillämpning.

allenast vissa grupper befattningshavare vid universiteten, har jag vid prövning av de från avlöningsreglementet avvikande särbestämmelserna begränsat mig till de för dessa grupper gällande och erforderliga föreskrifter av förevarande art.

Jag vill i korthet beröra dessa föreskrifter, därvid begynnande med bestämmelser rörande *förening av tjänster*.

Enligt 3 § 2 mom. av det civila avlöningsreglementet skall tillstånd till tjänsteförening meddelas av Kungl. Maj:t, så vitt angår tjänstemän i 18:e (= 28:e) eller högre lönegrad och eljest av vederbörande myndighet. Motsvarande prövningsrätt ligger för närvarande för universitetens och karolinska institutets del helt hos kanslern. Med hänsyn till den ställning, kanslern intager gentemot ifrågavarande högskolor, anser jag lika med kommittén något behov av en förändring i nämnda hänseende ej förefinnas.

I gällande reglemente för konservatorn för zoologiska museet vid Uppsala universitet har förbud meddelats honom att utan särskilt tillstånd av institutionens föreståndare på institutionens lokaler utföra arbete för enskild räkning eller därstädes förvara materialier eller preparat till dylikt arbete. Ett liknande stadgande finnes även intaget i reglementet för motsvarande befattningshavare i Lund. En sådan föreskrift anser jag lika med löneredlingskommittén även framgent vara erforderlig.

Även för trädgårdsmästaren vid universitetet i Uppsala finnes en föreskrift, som i detta sammanhang må beaktas. Enligt den för honom gällande instruktionen är det honom förbjudet att »äga egen trädgård eller sköta för trädgården främmande befattningar». I den mån sistnämnda uttryck avser »tjänstebefattningar» är redan genom reglementets 3 § 2 mom. sörjt för att dylik tjänsteförening ej annorledes än efter särskild prövning av kanslern får äga rum. Någon ytterligare bestämmelse härom är således i detta sammanhang ej erforderlig. Däremot anser löneredlingskommittén stadgandet i dess förra del böra bibehållas samt utsträckas att gälla överhuvudtaget drivandet av trädgårdsskötsel för egen eller annans räkning utan att tillstånd därtill lämnats av institutionsprefekten, varjämte även handel med trädgårdsalster synes böra inbegripas under förbudet. Bestämmelsen borde utsträckas att gälla jämväl trädgårdsmästaren i Lund och övriga befattningshavare vid de båda universitetens botaniska trädgårdar. Jag har för min del intet att erinra mot vad härutinnan ifrågasatts.

Uti de särskilda avlöningsvillkor, som för skogsförvaltaren vid Uppsala universitet och dennes assistent gälla enligt kungl. kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 515), få dessa tjänstemän åtaga sig skogsförrättningar åt enskilda endast efter särskilt medgivande av universitetets drätselnämnd inom de gränser, som av kanslern fastställas. Föreskriften i fråga — vartill motsvarighet finnes i det provisoriska avlöningsreglementet för domänverkets tjänstemän — anser kommittén böra utsträckas till att gälla samtliga tjänste-

män vid universitetets egendomsförvaltning. För universitetets skogsvaktare har i den för dem gällande instruktionen intagits särskilt förbud att »för egen eller annans räkning befatta sig med inköp av virke från universitetets skogar». Kommittén finner en dylik föreskrift välbetänkt samt föreslår, att densamma likaledes utsträckes till att gälla även andra vid universitetets egendomsförvaltning anställda tjänstemän. Från universitetets sida har någon erinran häremot icke framkommit, och ej heller för egen del har jag något att invända mot kommitténs förslag.

Föreskrifter om *semester* finnas för närvarande blott för ett fåtal av universitetens befattningshavare. Sålunda tillförsäkra 1908 års avlöningsvillkor de vid universitetens kansli och drätselverk fast anställda tjänstemännen en och en halv månads semester årligen, när utan kostnad för det allmänna sådant av vederbörande rektor prövas kunna ske utan hinder för göromålen behöriga gång. Angående bibliotekstjänstemännen hava motsvarande bestämmelser intagits i de för dem gällande avlöningsvillkoren (kungl. kungörelsen den 17 december 1909). Samma semestertid åtnjuta även konservatorerna vid zoologiska museet och botaniska museet vid Uppsala universitet samt konservatorn vid zoologiska institutionen i Lund, varom föreskrift intagits i de för dem gällande instruktionerna. Assistenten hos skogsförvaltaren vid Uppsala universitet har i de för honom gällande avlöningsvillkoren (kungl. kungörelsen den 22 juni 1920) tillförsäkrats en månads semester årligen, under vilken tid skogsförvaltaren har att utan ersättning uppehålla de till assistentbefattningen hörande göromål. Slutligen må nämnas, att även vaktmästarna och med dem likställda befattningshavare enligt kungl. kungörelsen den 4 juli 1913 äga komma i åtnjutande av 15 dagars semester. Det åligger därvid övriga vaktmästare att utan särskild ersättning bestrida ledig befattningshavares göromål.

I avseende å semester och vikariatsersättning m. m. anför löneregleringskommittén:

För förvaltningspersonalen och bibliotekstjänstemännen bliva avlöningsreglementets föreskrifter om semester utan vidare tillämpliga. I den mån dessa bestämmelser kunna vålla minskning uti semesterförmån, som är befattningshavare för det närvarande tillförsäkrad, torde genom av Kungl. Maj:ts utfärdade övergångsbestämmelser böra stadgas, att så länge befattningshavaren kvarstår i den tjänst, han innehade vid löneregleringens ikraftträdande, han må personligen vara bibehållen vid den större förmån i nämnda hänseende, som enligt nu gällande bestämmelser kan hava varit honom tillerkänd. Dylika bestämmelser hava utfärdats i samband med ikraftträdandet av kommunikationsverkens lönereglering och senast genom kungl. kungörelsen den 10 oktober 1921 (nr 616) med anledning av ikraftträdandet av det civila avlöningsreglementet.

I avlöningsreglementets 19 § har lämnats föreskrift, att tjänsteman, om han därtill förordnas, skall vara skyldig att under sammanlagt högst tre månader årligen såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad.

Någon allmän skyldighet att mottaga vikariatsförordnande till befattning inom lägre lönegrad är däremot ej stadgad. Emellertid innehålla nu gällande avlöningsvillkor för skogsförvaltaren vid universitetet i Uppsala och dennes assistent (kungl. kungörelsen den 22 juni 1920, nr 515) bland annat den föreskrift, att under den tid, då assistenten åtnjuter tjänstledighet, det åligger skogsförvaltaren att utan ersättning uppehålla de till assistentbefattningen hörande göromål. Då behov av en dylik anordning även framdeles torde föreligga, har i förslaget till kungörelse ett emot den nuvarande bestämmelsen svarande stadgande upptagits. En liknande föreskrift finnes även intagen i den för nämnde assistent av kanslern den 9 december 1920 fastställda instruktionen. Enligt dennas 7 § åligger det assistenten att under den tid, då skogsförvaltaren åtnjuter semester, jämte egen tjänst bestrida även de skogsförvaltaren åliggande göromålen. Bestämmelse härom har ävenledes intagits i förslaget till kungörelse.

Motsvarande föreskrift torde också erfordras för vaktmästarna vid universitetet och karolinska institutet. I en för dessa befattningshavare gällande kungl. kungörelse den 4 juli 1913 (nr 172) har nämligen stadgats, att befattningshavare av sådant slag skall vara skyldig att, utan särskild ersättning utöver den honom eljest tillkommande avlöningen, jämte egen tjänst bestrida göromål, tillhörande annan befattning av nämnda slag, där en sådan anordning för beredande av semester åt annan dylik befattningshavare erfordras. Det kan erinras, att motsvarande förpliktelse också gäller för vaktmästare vid centrala m. fl. ämbetsverk, utan att dock något särskild stadgande härutinnan ansetts erforderligt.

Den återgivna bestämmelsen för vaktmästarna vid universitetet och karolinska institutet tillkom på föranledande av 1902 års löneregleringskommitté, som uti ett i ärendet avgivet utlåtande (återgivet i bihang till 1913 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, s. 20) förklarade sig anse villkoret i fråga för semesters åtnjutande, vad dessa befattningshavare anginge, böra uttryckligen föreskrivas.

Kommittén, som finner ett dylikt stadgande även framgent erforderligt, har i förslaget till kungörelse upptagit en föreskrift av innehåll, att befattningshavare med avlöning i någon av lönegraderna B 1—B 5 skall, där det erfordras för beredande av semester åt annan dylik befattningshavare, vara skyldig att utan särskild ersättning utöver den honom eljest tillkommande avlöningen jämte egen tjänst bestrida göromål, tillhörande annan befattning av nämnda slag vid universitetet eller karolinska institutet.

Vad kommittén i nu senast angivna hänseenden anfört har icke givit anledning till erinran från de akademiska myndigheternas sida. För egen del tillstyrker jag kommitténs förslag med det tillägget, att med skogsförvaltaren och dennes assistent bör i nu förevarande avseende likställas akademifogden och dennes av mig till ordinarie befattningshavare föreslagne assistent.

Särskilt bör uppmärksammas frågan, hur det bör ordnas i avseende å ersättning till vikarie för överbibliotekarie, vilken enligt mitt förslag skulle erhålla avlöning lika med professor med avlöningens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar. Då man i regel får förutsätta, att en förste eller andre bibliotekarie härvid inträder såsom vikarie, synes mig saken kunna utan svårighet så ordnas, att, vid semester för överbibliotekarie eller vid

denne beviljad tjänstledighet med bibehållen lön och skyldighet att allenast avstå tjänstgöringspenningar, den vikarierande avstår ett på tiden för förordnandet fallande belopp, motsvarande det s. k. tjänstledighetsavdraget å sin eger tjänst, och i stället uppbär på samma tid belöpande del av överbibliotekariens tjänstgöringspenningar eller däremot svarande belopp. I de särskilda fall, då överbibliotekarie kan under tjänstledighet förpliktas avstå mer än tjänstgöringspenningar, eller då överbibliotekariebefattning är ledig, synes böra ankomma på kanslern att besluta, om och i vad mån andra grunder i avseende å vikariens avlöning böra komma till tillämpning.

I fråga om den i avlöningsreglementets 22 § stipulerade skyldigheten att giva *ersättning för bostad* yttrar löneregleringskommittén:

Enligt den lönereglering för skogvaktarna vid Uppsala universitet, varom beslut fattades vid 1918 års lagtima riksdag, blevo dessa förbundna att avstå från innehavande boställen. Då dylik förmån eljest icke åtnjutes av någon här ifrågakommande befattningshavare, erfordras vid denna lönereglering ej föreskrifter motsvarande dem, som för domänverkets del gälla rörande skyldighet att avträda boställsförmån m. m. Emellertid njuta skogvaktarna i så måtto en särskild förmån, som deras tjänstebostäder äro försedda med trädgårdstappa. Vid beräkning av tjänstebostadens hyresvärde torde skälig hänsyn härtill böra tagas.

Som bekant äga vissa tjänstebostäder på grund av sin beskaffenhet ett betydande hyresvärde. Detta torde emellertid icke böra bli ensamt normgivande för den hyresersättning, som befattningshavaren skall åläggas gälda. Från hans sida kan nämligen med skäl göras gällande, att han vid eget val skulle utsett en enklare bostad. Den omständigheten, att staten eller tilläventyrs en enskild donator berett befattningshavaren en bostad, överstigande vad som rimligen motsvarar hans behov, bör givetvis ej försämra hans ekonomiska läge. Kommittén förutsätter, att även utan något i kungörelsen lämnat direktiv vid bostadsvärderingen all rimlig hänsyn tages till nu anmärkta förhållande.

Jag saknar anledning till erinran mot vad kommittén nu senast yttrat och förutsätter jämväl för min del, att skälig hänsyn kommer att tagas till av kommittén berörda förhållanden.

Med hänsyn till de speciella förhållanden, som äro rådande särskilt vid Uppsala universitets egendomsförvaltning, anser jag lika med löneregleringskommittén ett förbehåll om tjänstemans rätt att komma i åtnjutande av *åklagarandel och beslagsprovision* vara erforderligt. En motsvarighet till detta stadgande återfinnes i 26 § av domänverkets avlöningsreglemente.

Till sist erinrar löneregleringskommittén, hurusom i hittills gällande avlöningsvillkor undantagsvis lämnats föreskrift, vilken myndighet beslutanderätt i visst fall tillkommer. Då det nya avlöningsreglementet i princip lämnat å sido dylika till det organisatoriska området hörande spörsmål, har det icke syns kommittén lämpligt att till kungörelsen överflytta dessa föreskrifter. I stället anser kommittén vid det nya avlöningsreglementets ikraftträdande härutinnan erforderliga bestämmelser böra meddelas i administrativ väg.

Slutligen må jämväl erinras om att vissa paragrafer i universitetsstatuterna samt i stadgarna för karolinska institutet ävensom skilda förordnanden av Kungl. Maj:t eller kanslern böra undergå ändringar i samband med reglementets ikraftträdande.

I anslutning till kommitténs förslag får jag alltså förorda följande

Bestämmelser angående tillämpning å vissa tjänstemän vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

A. Ifrågavarande reglemente skall från och med den 1 juli 1925 äga tillämpning å tjänstemän vid biblioteken med undantag för överbibliotekarierna, å tjänstemän vid de botaniska och zoologiska institutionerna, kanslier, drätselverket, respektive räntekammaren och kamrerarexpeditionen vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, å tjänstemän vid universitetets i Uppsala egendoms- och skogsförvaltning ävensom å tekniska biträden och vaktmästare samt med dem jämförliga befattningshavare vid nämnda universitet och institut.

B. Härvid skola följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

1. Tillstånd till förening av tjänster, varom i 3 § 2 mom. av avlöningsreglementet sägs, meddelas av kanslern för rikets universitet.

Konservatorn vid zoologiska museet vid Uppsala universitet samt konservatorn vid zoologiska institutionen vid Lunds universitet må ej utan särskilt tillstånd av institutionsföreståndaren på institutionens lokaler utföra arbete för enskild räkning eller därstädes förvara materialier eller preparat till dylikt arbete.

Befattningshavare vid botanisk trädgård må ej idka handel med trädgårdsalster, ej heller utan tillstånd av vederbörande institutionsföreståndare för egen eller annan enskilds räkning driva trädgårdsskötsel.

Tjänsteman vid Uppsala universitets egendomsförvaltning må icke åtaga sig skogsförrättningar åt enskilda annat än efter särskilt medgivande av universitetets drätselnämnd inom de gränser, som fastställas av universitetskanslern, samt må ej heller för egen eller annans räkning befatta sig med inköp av virke från universitetets skogar.

2. Fogde respektive skogsförvaltare vid Uppsala universitet skall utan ersättning uppehålla de till befattningen såsom assistent vid egendomsförvaltningen respektive assistent vid skogsförvaltningen hörande göromål under den tid, då vederbörande assistent åtnjuter semester; motsvarande skyldighet i fråga om uppehållande av de till fogdebefattningen respektive skogsförvaltarbefattningen hörande göromål åligger vederbörande assistent under den tid, då fogden respektive skogsförvaltaren åtnjuter semester.

3. Befattningshavare med avlöning i någon av lönegraderna B 1—B 10

skall, där det erfordras för beredande av semester åt annan dylik befattningshavare, vara skyldig att, utan särskild ersättning utöver den honom eljest tillkommande avlöningen, jämte egen tjänst bestrida göromål, tillhörande annan befattning av nämnda slag vid universiteten eller karolinska institutet.

4. I stället för vad i 19 § i avlöningsreglementet stadgas om vikariatsersättning, skall vid förordnande för förste eller andre bibliotekarie att uppehålla överbibliotekarietjänst gälla, att, därest förordnandet föranledes av semester för överbibliotekarie eller tjänstledighet för denne, vare sig med bibehållna avlöningsförmåner eller med skyldighet att allenast avstå tjänstgöringspenningarna, den vikarierande må äga att, mot erhållande av på tiden för förordnandet belöpande tjänstgöringspenningar å överbibliotekarietjänsten eller däremot svarande belopp, för samma tid av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 16 § 1 mom. i avlöningsreglementet angivna tjänstledighetsavdrag, men att, därest förordnandet föranledes av annan orsak, kanslern må äga att bestämma grunderna för vikariatsersättningen.

5. Rörande tjänstemans rätt att åtnjuta åklagarandel eller beslagsprovision skall gälla vad därom är eller varder särskilt stadgat.

VI. Övergångsanordningar.

Jag har ansett mig böra utgå från, att den nya löneregleringen skall träda i tillämpning den 1 juli 1925. Detta bör även gälla i fråga om de båda professorer, vilka såsom prebenden innehava vederbörande domkyrkoförsamlingars pastorat.

I avseende å övergången till nya stater torde erfordras vissa närmare föreskrifter, olikartade i formellt hänseende allt eftersom vederbörande befattningshavares avlöningsförmåner skola regleras efter hittills gällande allmänna grunder eller desamma skola anpassas efter det nya lönesystemets principer.

Professorer
och labora-
torer m. fl.

Jag vill först yttra mig om de till förstnämnda kategori hörande befattningshavarna.

Liksom skett vid hittills genomförda löneregleringar efter nyare principer, anser jag, att även beträffande de befattningshavare — professorer och laboratorer m. fl. — om vilka nu är fråga, det bör kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i avseende å själva övergången till nya stater. Härvid bör såsom huvudregler iakttagas, *dels* att de nya staterna med vid dem knutna lönebestämmelser skola omedelbart efter deras ikraftträdande varda gällande för samtliga befattningshavare, som om desamma varit tillämpade under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd, *dels ock* att befattningshavare icke må genom tillämpning av de nya staterna vid övergången lida minskning i de löneinkomster, som enligt nu gällande stat och i övrigt särskilt meddelade bestämmelser skulle vid tiden för de nya staternas ikraftträdande hava tillkommit honom. I sistnämnda hänseende böra givetvis inbegripas sådana förmåner som personligt lönetillägg, tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg.

Vidare synes mig riksdagens medverkan påkallas i följande hänseenden.

Ordinarie befattningshavare, som icke vill underkasta sig ny stat och vid densamma fästade bestämmelser och som icke lagligen kan därtill förbindas, skall i sådant hänseende göra anmälan hos kanslern före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt. De bestämmelser, som böra fogas till staterna, har jag redan berört. Jag har ansett, att dessa böra erhålla form av ett avlöningsreglemente, som äger tillämpning endast i avseende å professorer m. fl. vid universiteten.

Befattningshavare, som gjort anmälan av den art, som nyss sagts, bör bibehållas vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föränledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinchavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom. Nu utgående tillfällig löneförbättring eller provisoriskt lönetillägg — vilka förmåner tillkommit i avvaktan på reglering, varom nu är fråga, och i och med denna reglerings definitiva karaktär böra upphöra — bör icke tillkomma befattningshavare, som sålunda anmält sig ej vara villig att övergå på ny stat.

En var annan befattningshavare, som den 1 juli 1925 innehar ordinarie befattning eller som senare tillträder sådan befattning, bör förpliktas att underkasta sig ny stat och därvid fästade bestämmelser ävensom dels, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang härmed, dels ock de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension. En uttrycklig bestämmelse torde ock erfordras därom, att nu i vissa fall utgående förmån av ved vid universitetet i Uppsala skall vid vederbörandes tillträde till ny stat upphöra.

I avseende å övriga befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet torde beträffande övergångsförhållandena i tillämpliga delar böra gälla vad som i motsvarande hänseenden ägt rum i fråga om nyreglerade personalgrupper. Övriga befattningshavare.

Jag anser mig böra omnämna vad löneregleringskommittén härom yttrar, därvid jag förbigår, vad kommittén anfört rörande övergångsförhållandena för professorer, såsom i betraktande av vad jag ovan anfört icke enligt mitt förslag tillämpligt. Kommittén anför:

Inom de grenar av statsförvaltningen, där ny lönereglering ej trätt i tillämpning, har hittills i allmänhet den betalningsanordning varit vedertagen, att lönen månadsvis utbetalats i förskott och tjänstgöringspenningarna i efterskott. Då enligt det nya avlöningssystemet, för vilket avlöningens uppdelning i lön och tjänstgöringspenningar är främmande, hela lönen utbetalas efterskottsvis, har billigheten ansetts kräva, att vid ingången av den månad, då avlöningsreglementet träder i kraft, till tjänstemännen utbetalas lönen (ej tjänstgöringspenningarna) enligt äldre lönestat för en månad.

Rättvisan torde kräva, att för de högskolors del, som avhandlas i detta betänkande, motsvarande anordning träffas, i den mån systemet med förskottsbetalning av lönen är rådande. Så är, med undantag för de professorer, som innehava prebendepastorat, i vad angår inkomsten av pastoratet, fallet med samtliga tjänstemän vid Lunds universitet samt karolinska institutet ävensom med vaktmästare och skogvaktare vid Uppsala universitet, varemot övriga tjänstemän vid sistnämnda universitet uppbara avlöningen (lön och tjänstgöringspenningar respektive arvode) kvartalsvis i mitten av varje kalenderkvartal, t. ex. den 15 februari för årets första kvartal.

Häri genom förfalla visserligen för sistnämnda befattningshavares del de skäl, som ansetts motivera utbetalande av en extra månadslön till övriga

tjänstemän. Emellertid må beaktas, att, därest denna förmån förvägrades de åsyftade tjänstemännen vid Uppsala universitet, dessa skulle ställas i ett ekonomiskt sämre läge än deras kolleger i Lund respektive karolinska institutet, en åtgärd, som vore så mycket mera obillig, som därigenom för de förras del nackdelarna av den redan i och för sig oförmånliga betalningsanordningen skulle skärpas.

Kommittén har därför funnit billighetsskäl tala för att med undantag för de professorer, som äro innehavare av prebendepastorat, till envar ordinarie befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1922 innehade, i lön uppburit för januari månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjuter fri bostad eller fri bostad jämte fritt bränsle eller fri bostad jämte fri uppvärmning och fri belysning, bör ökas med värdet enligt vederbörande myndighets uppskattning av denna förmån för en månad.

Vid en av kommittén verkställd överslagsberäkning av de kostnader, som genom utbetalande av den extra månadslönen till befattningshavare med avlöning uppförd å åttonde huvudtiteln kunna komma att vållas statsverket, har i avrundade tal framgått för Uppsala universitet ett belopp av 44,000 kronor, för Lunds universitet 36,000 kronor samt för karolinska institutet 16,000 kronor, eller tillhopa 96,000 kronor.

Ifrågavarande utgifter torde böra bestridas ur respektive högskolas anslag till avlöning åt ordinarie befattningshavare.

I enlighet med vad kommittén i det föregående anfört rörande bestridande av avlöningen till tjänstemännen vid Uppsala universitets egendomsförvaltning, föreslår kommittén, att den extra månadslönen till dessa tjänstemän utgår av egendomsförvaltningens medel.

I avseende å övergången till de nya avlöningsbestämmelserna torde vissa närmare föreskrifter bliva erforderliga, likartade med dem, som för statsdepartementen och de centrala verken med flera intagits i kungl. kungörelsen den 10 oktober 1921 (svensk författningssamling nr 616). Då det vid genomförandet av förevarande lönereglering torde böra bestämmas, att meddelandet av dylika föreskrifter bör ankomma på Kungl. Maj:t, torde något ytterligare från kommitténs sida i berörda hänseende ej erfordras.

Det må allenast anmärkas, att, i likhet med vad som vid olika tillfällen pläгат medgivas, föreskrift torde böra lämnas av innebörd, att tjänsteman icke må genom tillämpningen av det nya avlöningsreglementet vid övergången till ny stat lida minskning i de löneinkomster, som enligt förut gällande stat och i övrigt särskilt meddelade bestämmelser skulle vid tiden för den nya statens ikraftträdande hava tillkommit honom.

I fråga om vad kommittén sålunda anfört och föreslagit hava de akademiska myndigheterna icke yttrat sig.

För egen del har jag intet att invända mot kommitténs förslag, som står i full överensstämmelse med vad vid senaste löneregleringar efter de nya löneprinciperna tillämpats. Kommittén har förutsatt löneregleringens ikraftträdande den 1 januari 1923. Jag har förut föreslagit denna tid-

punkt till den 1 juli 1925, vartill hänsyn bör tagas vid övergången till efterskottsutbetalning av hela lönen. Med hänsyn därtill att det nya lönesystemet enligt mitt förslag ej skulle tillämpas å professorer och lärare, torde de av kommittén angivna kostnaderna för ifrågavarande övergångs-
anordning komma att väsentligt reduceras.

VII. Förslag till stater.

De löneregleringsförslag, som jag i det föregående tillstyrkt, medföra en i viss mån väsentligt ändrad anordning i avseende å uppställandet av universitetens stater. Medan beträffande karolinska institutets stat några svårigheter i nu förevarande hänseende icke föreligga, äro förhållandena ifråga om universitetens stater betydligt mer invecklade. Jag anser det vara för belysande av det förslag, jag här nedan i detta avseende framlägger, nödvändigt att lämna en kortfattad översikt över principerna för de nuvarande universitetsstaternas uppställning.

Nu gällande stater för universiteten i Uppsala och Lund.

Vid 1907 års riksdag förelåg fråga om nya stater för universiteten i Uppsala och Lund. De av Kungl. Maj:t då framlagda statförslagen innehöllo, vart för sig, dels en inkomstberäkning, dels en utgiftsstat med vissa därvid fogade anmärkningar och allmänna bestämmelser. Den förutvarande indelningen av lönerna i spannmålslön och kontant lön var föreslagen att upphöra, i samband varmed skulle ske en fixering av de förut utgående förslagsanslagen. För varje löntagare uppfördes i regel en viss kontant summa, för vars utgörande vederbörande universitet ansvarade med anlåtande av anslagna statsmedel och inkomsterna av den utav universitetet förvaltade egendomen. I denna summa skulle dock för åtskilliga fall vid universitetet i Uppsala ingå vissa förmåner, för vilka under rubriken »naturaförmåner och medel, avsedda för särskilda ändamål» inom linjen uppförts ett beräknat värde, som ej ingick i utgiftsstatens slutsumma. I utgiftsstaterna voro alla avlöningsposterna sammanförda i en huvudgrupp, alla materiellanslagen under en annan, varjämte fanns en grupp, som sammanfattats under rubriken »anslag för diverse ändamål». Skillnaden mellan summorna av dessa tre gruppers utgiftsposter samt inkomststatens beräknade summa uppfördes under rubrik »till Kungl. Maj:ts disposition». Mot dessa allmänna grunder förklarade sig riksdagen icke hava något att erinra.

Beträffande de under huvudgruppen A) avlöningar m. m. i vardera staten upptagna anslagsposter — innefattande avlöningar till professorer och övriga lärare, tjänstemän samt vaktbetjäning ävensom till docentstipendier och de s. k. riksstatens stipendier — överensstämde de i 1907 års förslag i regel med vad av Kungl. Maj:t och riksdagen för ändamålet faststälts; ett fåtal avlöningsbelopp hade förut bestämts endast av Kungl. Maj:t. Då det ansågs lämpligt, att riksdagens godkännande begärdes av samtliga dessa

poster, såvitt de icke utgingo av donationsmedel, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag i detta hänseende, vilket även av riksdagen antogs. På gemensamt beslut av Kungl. Maj:t och riksdag grunda sig alltså de under A) i vederbörande universitets utgiftsstaten upptagna avlöningar m. m. ävensom de i de till staterna hörande särskilda föreskrifter införda bestämmelser om storleken av tjänstgöringspenningar, om ålderstillägg och om avdrag i visst fall å avlöning.

Vidkommande åter de under rubriken B) till materiell m. m. uppförda anslagsposterna var behovet av rörlighet större, och denna rörlighet hade ansetts kunna vinnas på flera sätt, utan att riksdagens medverkan skulle krävas. Enligt de före år 1907 gällande staterna hade besparingar å anslagen till materiell fått bibehållas för samma institutioners behov under kommande år. En liknande bestämmelse, utsträckt till vissa andra utgiftsposter än de egentliga materiellanslagen, hade då ansetts böra fastställas. Därjämte upptogs en föreskrift, att, därest det under en följd av år skulle visa sig, att materiellanslaget för en institution kunde något minskas, medan samma anslag för en annan institution behövde ökas, jämkning i anslagen kunde på framställning av kanslern utav Kungl. Maj:t vidtagas. Vidare ansågs för ändamålet kunna disponeras dels reservfonden — varom mera nedan — dels de till Kungl. Maj:ts disposition i staterna ställda belopp. Med anlitande av reservfonderna eller sistnämnda belopp kunde alltså Kungl. Maj:t tillgodose eventuella behov av nya materiellanslag eller mera betydliga förhöjningar av äldre sådana, utan att det vore erforderligt att omedelbart hos riksdagen begära anslag för ändamålet.

Någon erinran mot dessa grunder ifråga om tillgodoseende av universitetsinstitutionernas materiellbehov gjordes icke av riksdagen. Genom beslut den 28 juni 1907 fastställde Kungl. Maj:t stater för universiteten. Medan sålunda, på sätt ovan sagts, den i vardera utgiftsstaten under rubriken Avlöningar m. m. uppförda avdelningen särskilt underställts och godkänts av riksdagen, hava övriga delar av utgiftsstaterna väl framlagts för riksdagen till skärskådande i samband med de ändrade grunderna för staternas uppställning men icke blivit av riksdagen direkt godkända. Deras giltighet grundas sålunda allenast på Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut. I vissa fall hava emellertid, då det gällt höjningar av särskilda materiellanslag, sedermera framställningar till riksdagen avlåtits, och äro sålunda en del av de särskilda materiellanslagens slutsiffror grundade på gemensamt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Jag vill erinra om att, då vid 1923 års riksdag förslag förelåg om ändrad inkomstberäkning för Uppsala universitet och i anledning härav föranledda ändringar i utgiftsstaten, de år 1907 fastslagna principerna i avseende å statens uppställning bibehöllos och jämväl lämnades av riksdagen utan erinran. Den nu gällande staten för Uppsala universitet är av Kungl. Maj:t fastställd den 17 maj 1923.

Jag erinrade nyss om universitetens reservfonder. Vad angår Uppsala universitet, finnes i kungl. brevet den 30 december 1862 angående ny stat för universitetet en föreskrift, enligt vilken överskott i inkomster utöver utgiftsstaten ävensom besparingar på den del av samma stat, som avser avlöningar, såsom ock lediga emeritlöner ingå till en särskild reservfond, som skall bokföras för sig och redovisas jämte universitetets fonder. Samma bestämmelse gällde enligt 1885 års stater för såväl Uppsala som Lunds universitet. Grunderna för reservfondernas inkomstberäkning äro i stort sett alltjämt oförändrade. Enligt nu gällande föreskrifter utgöras reservfondernas inkomster dels av besparingar å utgiftsstaten i andra fall än beträffande anslag till materiell och vissa andra närmare angivna utgifter — t. ex. till reparationer, utskylder, extra utgifter m. m. — dels ock av tillfälliga och i inkomststaten icke beräknade inkomster. Besparingar å docentstipendier ingå dock i regel icke till reservfonden utan till vederbörande fakultets docentstipendiefond. Reservfonden står under kanslerns disposition för universitetens vetenskapliga och ekonomiska behov i den ordning, universitetsstatuterna stadga. Härmed syftas på bestämmelsen i § 142 av statuterna, enligt vilken för tillfälliga behov och sådana på förhand ej bestämda ändamål, som avse undervisningens, studiernas och universitetets allmänna förkovran, kanslern må efter omständigheterna använda de medel, som därtill äro särskilt anvisade. Frågor om anslag från reservfonden till pensioner eller till andra, icke tillfälliga förmåner för tjänstemän och betjäning, för vilka bestämd avlöning i staten icke upptagits, underställas Kungl. Maj:ts prövning. Reservfonden utgör vidare en slags regulator för vederbörande universitets hela ekonomi, i det att enligt gällande bestämmelser, därest inkomsterna något år icke fullt motsvara utgifterna, bristen må efter hemställan hos kanslern och enligt hans föreskrift täckas av reservfonden.

Lönereglingsförslagens inverkan på den allmänna uppställningen av staterna för universitetet i Uppsala och Lund.

Mitt förslag i avseende å reglering av avlöningsförhållandena för professorer och laboratorer m. fl. lärare innebär ett bibehållande av hittills vedertagna allmänna avlöningsprinciper. Jag har ock ansett lämpligt, att såsom nu de olika befattningarna varda med angivna avlöningsförmåner upptagna i en särskild avlöningsstat. Till densamma torde även såsom särskilda avdelningar böra hänföras dels anslag till docentstipendier, dels avlöningar till exercitiemästare dels ock de arvoden, som nu utgå till assistenter och amanuenser av olika slag. Denna stat eller — såsom framgår av nedanstående förslag — dessa stater skulle alltså korrespondera mot de nu i universitetens utgiftsstaten upptagna avdelningarna A) Avlöningar m. m. I avseende å grunderna för de nu i utgiftsstaterna förekommande avdelningarna B) Till materiell m. m. och C) Anslag för diverse ändamål torde några ändringar nu ej påkallas.

För flertalet tjänstemän vid universitetens samlingar och inrättningar föreslår jag en tillämpning av det civila avlöningsreglementet. Detta innebär,

att avlöningarna för dessa befattningshavare böra utbrytas ur staterna och, såsom skett i motsvarande fall vid löneregleringar av liknande art, ingå i särskilda förslagsanslag.

Medan nu vid bifall till mitt förslag angående avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. besparingar å dessa stater alltjämt ingå till universitetens reservfonder, uppstår ett annat förhållande beträffande de besparingar, som kunna uppkomma å anslagen till avlöningar åt tjänstemän och betjante vid universitetens samlingar och inrättningar. I och med att dessa anslag erhålla förslagsanslags natur, komma besparingar härå att tillgodoföras statsverkets kassafond. Givet är, att — såsom ock löneregleringskommittén tagit i beaktande — billigheten fordrar, att universitetens reservfonder gottgöras för de inkomstminskningar, som härigenom skulle tillskyndas dem. I likhet med kommittén anser jag, att direkta anslag av statsmedel här böra ifrågakomma. Emellertid lärer vidtagande av särskilda åtgärder härutinnan, under förutsättningen att löneregleringen träder i kraft den 1 juli 1925, ej erfordras förr än vid 1926 års riksdag; det är nämligen först vid ingången av budgetåret 1926—1927, som reservfonderna böra beredas ersättningar för de besparingar å avlöningsanslagen för budgetåret 1925—1926, som fonderna gått miste om.

Emellertid har jag ansett mig böra erinra om de belopp, som härvid kunna ifrågakomma. De av kommittén i berörda hänseende införskaffade uppgifterna avse samtliga besparade löne-medel under tidsperioden 1916—1920 och kunna ej tjäna till ledning, då det nu gäller besparingar å avlöningarna till endast vissa kategorier av befattningshavare. Jag har därför från universiteten införskaffat uppgift angående de inkomster, som reservfonderna under 5-årsperioden 1919—1923 åtnjutit i form av besparingar å anslag till avlöningar åt befattningshavare vid universitetsbibliotek, universitetens kanslier och drätselverk, konservatorer, trädgårdsmästare, kvinnliga biträden ävensom vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, med andra ord sålunda sådana tjänst innehavare, å vilka jag ifrågasatt en tillämpning av det civila avlöningsreglementet och beträffande vilka avlöningsanslagen skulle hava förslagsanslags natur.

Dessa belopp utgöra i jämna krontal:

	1919	1920	1921	1922	1923
för Uppsala universitet	5,434	5,783	4,658	4,619	5,575
för Lunds universitet	5,367	3,000	3,680	2,264	3,462

I detta sammanhang vill jag i korthet erinra om en gammal fråga, som avser utredning rörande universitetens bokföring.

Med anledning av anmärkning av riksdagens år 1897 församlade revisorer hade riksdagen i skrivelse den 11 maj 1898 förklarar sig finna det vara

Universitetens bokföring.

otvetydigt, att det år 1860 fastställda räkenskapsformuläret för Uppsala universitet vore föråldrat och otillfredsställande, samt att vissa uppgifter och förteckningar borde vidfogas universitetets räkenskaper. Riksdagen anhöll fördenskull, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida icke ett nytt formulär för Uppsala universitets räkenskaper borde uppgöras och fastställas till efterrättelse samt huruvida icke i sammanhang härmed borde förordnas, att vid dessa räkenskaper skulle fogas omförmälda uppgifter och förteckningar. Sedan i detta ämne upprepade utlåtanden avgivits av vederbörande myndigheter, utan att full enighet uppnåtts, anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 2 mars 1917 den numera upplösta statsbokföringskommittén att verkställa viss närmare angiven utredning rörande bokföringen vid universiteten i såväl Uppsala som Lund och vissa härmed sammanhängande spörsmål. Sedan ifrågavarande utredning efter statsbokföringskommitténs upplösning genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 november 1922 anförtrotts åt riksräkenskapsverket, har nämnda ämbetsverk numera inkommit med den begärda utredningen och därav betingat förslag i ämnet.

Över detta förslag hava yttranden infordrats från vederbörande akademiska myndigheter, och sedan dessa inkommit, har jag för avsikt att till slutlig prövning upptaga detta spörsmål.

Jag övergår härefter till de särskilda staterna och börjar då med

Uppsala universitet.

Inkomst-
staten.

Såsom jag ovan erinrat, blev inkomststaten för Uppsala universitet reglerad år 1923. Någon anledning till jämkning av grunderna för densammans beräkning föreligger ej.

Avlöningarna för de befattningshavare, vilkas löner utgå ur avkastningen från universitetets egen förvaltning, äro beräknade efter näst högsta löneklassen i vederbörande lönegrad. I inkomststaten är under skogsförvaltningens utgifter uppfört ett belopp av 8,800 kronor till rese- och traktementsersättning åt skogvaktare, angivet med »800 kronor åt en var». Sistnämnda siffra anger allenast en viss beräkningsgrund; på grund av olika reslängder äro de till de olika skogvaktarna utgående ersättningsbeloppen växlande, vadan berörda siffra synes böra ur staten uteslutas.

Bland skogsförvaltningens utgifter är under rubriken »Övriga utgifter (direkta utgifter för skogarnas vård m. m.)» uppfört ett belopp av 234,200 kronor. I detta belopp ingår med en beräknad siffra av 944 kronor eller i runt tal 950 kronor löneved till gymnastikläraren och ved till akademiska sjukhuset. Såsom jag förut anfört, bör löneveden till gymnastikläraren utgå ur staten; och i det följande ämnar jag föreslå, att vedanslaget till akademiska sjukhuset ersättes förmedelst anslag av allmänna medel. Vid sådant förhållande bör nyssnämnda summa av 234,200 kronor minskas med berörda 950 kronor till 233,250 kronor.

I universitetets inkomststat är vidare under punkt 5 upptaget ett belopp av 1,638 kronor, utgörande ränta å Borgströmska, Höijerska, Nilsson-Aschanska och Winbomska donationerna. Jag har förut givit uttryck åt den uppfattningen, att, då i vissa befattningshavares avlöningsförmåner ingå räntor från donationsfonder, avlöningarna bära i utgiftsstaten uppföras till sina fulla belopp, men vederbörande donationsräntor i stället tillföras universitetets inkomststat. De donationsräntor, vilka i så fall skulle överföras till inkomststaten, äro följande:

Kalsenienska fonden	kronor	291: 67
Kempeska donationsfonden	»	7,500: —
Strandbergska fonden	»	58: 33
Nilsson-Aschanska amanuensfonden	»	150: —
Wahlenbergska amanuensfonden	»	350: —
Melanderhjelmiska, Malletska, Prosperinska och Bredmanska amanuensfonden	»	44: —
Wahlenbergska fonden	»	120: —
		<hr/>
	Summa kronor	8,514: —

Sistnämnda summa synes bära läggas till ovanberörda 1,638 kronor och det sålunda erhållna beloppet, 10,152 kronor, under rubrik »Ränta å vissa donationsfonder» uppföras under punkt 5 i inkomststaten.

Slutligen har jag, i anslutning till vad jag i det föregående anført, ansett mig bära i inkomststaten under punkt 6 uppföra 6,000 kronor, avseende boställsrum för 4 professorer med ett beräknat värde av 1,500 kronor för en var samt 800 kronor, avseende boställsrum för direktor musices med ett beräknat värde av 800 kronor, tillhopa alltså 6,800 kronor.

I fråga om universitetets utgiftsstat vill jag först yttra mig om den del av densamma, som avser avlöningsstater för professorer och lärare m. fl.

Den nuvarande avlöningsstaten inrymmer en kolumn »Naturaförmåner och medel, avsedda för särskilda ändamål». I och med att vedanslagen försvinna och donationsräntor jämte andra förmåner nu komma att inräknas i vederbörande avlöningsanslag men samtidigt med motsvarande belopp tillföras inkomststaten, bliver denna kolumn ej längre erforderlig.

I avseende å ett par detaljer, varom erinran ej förut gjorts, vill jag nu i korthet påpeka följande. Den ene — enligt praxis den äldste — av professorerna i anatomi uppbär jämlikt donation 125 kronor ur Rönnowska fondens avkastning utöver sedvanlig professorsavlöning. Anmärkning härom torde bära inflyta i staten. Under avdelningen b) Stipendier m. m. i den nuvarande staten finnes uppfört inom linjen 85 kronor ränta å Barchæiska fonden enligt testamentariskt förordnande att tillgodokomma någon lärare vid universitetet eller tjänsteman vid biblioteket. Ifrågavarande ränteinkomst, som saknar betydelse för nu ifrågavarande lönereglering, torde

Utgifts-
staten.

böra uteslutas ur staten. Under Drätselverket finnes i nuvarande utgiftsstat uppförd en anslagspost »Humlegårdsersättning» med 630 kronor. De indragna humlegårdsersättningarna redovisas till ålderstilläggsfonden, vartill jag omedelbart kommer. Emellertid uppgår numera, efter vad universitetets drätselnämnd meddelat, avkomsten av de forna s. k. humlegårdarna till allenast 235 kronor. Jag vill förorda, att denna anslagspost avföres från universitetets avlöningsstat och i stället under rubrik »Humlegårdsersättning att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond» uppföres med 235 kronor under utgiftsstatens avdelning c) anslag för diverse ändamål. I detta sammanhang vill jag allenast erinra om en av det större akademiska konsistoriet i Uppsala gjord, av tillförordnade kanslern i skrivelse den 11 augusti 1924 tillstyrkt framställning att inkomsterna av de indragna humlegårdsersättningarna måtte få ingå till universitetets anslagstitel för extra utgifter och disponeras för visst närmare angivet ändamål. Denna framställning, som utgår från ålderstilläggsfondens upphörande, anser jag mig nu ej hava anledning taga i betraktande, då mitt förslag bygger på ett bibehållande av nämnda fond.

Det avlöningssystem, jag ifrågasatt för professorer och vissa andra lärare vid universiteten, innebär ett bibehållande av avlöningstiteln ålderstillägg. Detta gör, att man allt fortfarande bör hava att räkna med de s. k. ålderstilläggsfonderna, ur vilka ålderstilläggen till universitetens befattningshavare delvis bestridas.

Då jag har anledning att i det följande upptaga en fråga, som berör Uppsala universitets ålderstilläggsfond, torde det vara nödvändigt att i korthet redogöra för ålderstilläggsfondernas uppkomst. Enligt 1885 års stater för universiteten hade befattningshavarna icke rätt till ålderstillägg. Sådan rätt tillerkändes vederbörande sedermera i olika repriser; vaktmästarna år 1896 och år 1900, de extra ordinarie professorerna år 1898, de ordinarie professorerna med vissa undantag samt bibliotekarierna och räntmästarna år 1902. Även vissa andra befattningshavare tillerkändes vid olika tillfällen rätt till ålderstillägg. Vid beviljande av ålderstillägg för ordinarie professorer, bibliotekarierna och räntmästarna fästes det villkor, att de skulle avstå dem enligt 1885 års stater tillkommande rätt till viss myckenhet ved, åkerlotter samt humlegårdsersättningar i Uppsala och ängslotter eller vederlag därför i Lund. Av dessa naturaförmåner bildades vid vardera universitetet ålderstilläggsfonder, varur ålderstilläggen för vederbörande i första rummet skola utgå. Den fyllnad, som är erforderlig, utgår av åttonde huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

I anslutning härtill lyda ifrågavarande bestämmelser, införda i de särskilda föreskrifterna till universitetens stater, på följande sätt:

för Uppsala universitet:

Värdena av indragna naturaförmåner, nämligen besittningsrätt till akademisk åkerlott, ersättning för humlegårdslott och ved in natura, den sist-

nämnda beräknad till ett pris av 15 kronor för varje famn, skola särskilt bokföras å och redovisas till ålderstilläggsfonden, skolande beträffande åkerlotternas utarrendering iakttagas, vad i nådiga breven den 30 januari 1903 och den 31 augusti 1917 föreskrivits. Vad sålunda under ett år influtit till fonden, skall under det nästföljande användas till bestridande i första hand av utgifterna för ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet.

för *Lunds* universitet:

De universitetet tillhöriga ängslotterna i kannikmarken skola genom drätsel-nämndens försorg utarrenderas å offentlig auktion antingen för vissa år eller för ett år i sänder, med belögenhet för drätsel-nämnden att utarrendera ängslotterna såsom helhet eller fördelade, allt efter som det befinnes vara ekonomiskt förmånligt.

Årliga arrendebeloppen för ängslotterna jämte de fyra vederlagen för ängslotter å sammanlagt 800 kronor [uppfört såsom särskild anslagspost i universitetets utgiftsstat] för år skola särskilt bokföras och redovisas till ålderstilläggsfonden, vars behållning från ett föregående år under det följande året användes såsom bidrag till bestridande av utgifterna för ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet.

Ålderstilläggsfonderna böra, såsom jag nämnde, fortfarande bestå. De komma nu att främst avse professorerna, vilket ock står i överensstämmelse med deras tillkomst, då desamma bildats av naturaförmåner, som ursprungligen tillkommo huvudsakligen universitetens professorer. Ovanberörda allmänna bestämmelser böra i stort sett bestå och med vissa formella jämförelser fogas såsom anmärkningar till de stater, som innefatta avlöningar till professorer m. fl. lärare vid universitetet.

Jag föranledes emellertid att i detta sammanhang beröra en uppkommen fråga, som har avseende å Uppsala universitets ålderstilläggsfond, enkannerligen den inkomst till fonden, som grundas på besittningsrätt till akademisk åkerlott.

Direktionen för universitetets pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn har i skrivelse till det större akademiska konsistoriet erinrat om den rätt till avkastningen av vissa åkerlotter, som av gammalt tillkommit ankorna efter universitetets lärare och tjänstemän; i anledning härav har universitetets drätsel-nämnd, till vilken denna skrivelse för yttrande remitterats, låtit genom förste bibliotekarien S. E. Bring verkställa en historisk utredning rörande universitetets åkerlotter, deras uppkomst, ändamål och användning och därefter under åberopande av denna utredning hemställt till konsistoriet att göra framställning därom, att universitetets åkerlotter måtte för framtiden tillfalla universitetets pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn.

Med föranledande härav hemställer konsistoriet, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen avlåta proposition om medgivande, att avkastningen av de till universitetet hörande åkerlotterna, i den mån dessa redan blivit eller framtiden bliva för ändamålet tillgängliga, må få överlämnas till pensionsinrätt-

Framställning ang. universitetets åkerlotter.

ningen, att under beaktande av den mistning av rätt till förmån av åkerlott, som uppkommit för stärbhusdelägare efter avliden professor, räntmästare, sekreterare, överbibliotekarie eller kamrerare genom bestämmelserna i kungl. breven den 30 januari 1903 och den 13 juni 1908, användas till ökande av de åt universitetets lärares och tjänstemäns änkor och barn utgående pensioner enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas efter hörande av nämnda pensionsinrättning och vederbörande akademiska myndigheter.

Det torde vara erforderligt att redogöra för den motivering, som av konsistoriet anförts till stöd för nämnda hemställan.

Konsistoriet yttrar:

Den av förste bibliotekarien Bring verkställda utredningen visar, att universitetets rätt till ifrågakvarande åkerlotter grundar sig på en genom en kungl. resolution och förklaring den 23 februari 1667 till universitetet gjord donation samt att huvudsyftet med denna donation varit att bereda professorernas änkor och barn hjälp och underhåll. I ingressen till resolutionen säges donationen vara gjord »av särdeles nåd emot professores, deras änkor och barn». Att, ehuru här även professores särskilt nämnas, donationen likväl icke åsyftade någon löneförbättring åt professorerna utan egentligen var gjord för deras änkor och barn, framgår ej mindre av den i utredningen berörda, ungefär samtida resolutionen den 3 mars 1667, vari donationen omtalas såsom beviljad »professorerna till deras änkers och barns hjälp och underhåll», än även av de i donationshandlingen, § 2, meddelade närmare bestämmelserna angående åkerlottstilldelningen.

Att någon allmän löneförbättring ej åsyftas är redan därav tydligt, att åkerlott icke kunde tilldelas varje professor, utan endast de professorer, som voro gifta, samt vidare att åkerlott kunde omedelbart tilldelas änkor och barn efter avliden professor, som själv icke innehaft åkerlott. I utvecklingen kommo bestämmelserna i donationsbrevet, såsom synes i full överensstämmelse med dess mening, att så tillämpas, att änka och oförsörjda barn efter avliden professor, när åkerlott blev ledig, hade företräde framför i tjänst varande professor att erhålla åkerlott; och kunde änkor med barn, om möjlighet därtill fanns, givas större lott än den, som var bestämd för professor eller änka, som icke hade barn. Man torde alltså kunna så bestämma syftet med donationen, att denna givits universitetet till understöd åt professorernas oförsörjda änkor och barn, men att, om åkerlott var ledig, och tilldelningsberättigade stärbhusdelägare ej funnes, den kunde givas även professor, som var gift. Åkerlotten kom då redan under professors livstid på visst sätt dennes hustru och barn till godo och bibehölls sedermera av den avlidne professors änka eller efterlämnade oförsörjda barn.

Den år 1667 sålunda av Karl XI:s förmyndare till Uppsala akademi för i resolutionen särskilt bestämda ändamål givna donationen bekräftades sedermera genom kungl. brevet den 30 september 1675, varigenom Uppsala akademi konfirmerades i alla dess »i forna tider och nyligen undfångne privilegier». Att märka är även att den med donationen avsedda jorden icke i dess helhet utan vidare tillföll universitetet, utan krävde den i inlösen icke obetydliga belopp av akademiens egna medel. Vid reduktionen under Karl XI:s tid blev akademiens rätt till sålunda inlöst jord föremål för prövning av reduktionskommissionen och föranledde, vad i samband härmed förekom ytterligare en förklaring genom ett kungl. brev år 1694 angående

akademiens orubbad besittning till jorden i följd av resolutionen den 23 februari 1667.

Beträffande utdelandet av åkerlotter till de enligt resolutionen därtill berättigade stadgades uttryckligen i resolutionens första punkt, att Kungl. Maj:t efterlätit och förunt »Senatui Academico i Upsala allena dispositionen och skiftningen» av ifrågavarande jord. Hur enligt denna föreskrift konsistoriet kom att bestämma angående åkerlotters fördelning har behandlats i förenämnda utredning av förste bibliotekarien Bring. Särskilt må här från en tid få år efter donationens tillkomst anmärkas dels ett beslut, som av konsistoriet på förekommen anledning fattades den 7 juni 1671, som av lotters tillskiftande änkorna först borde ihågkommas, dels ock ett motsvarande beslut i april månad år 1685, att, sedan det blivit avgjort, vad som var att fördela, man därefter skulle se till, om änkorna först kunde få sina fulla lotter.

I den rätt, som sålunda givits änkorna och de oförsörjda barnen enligt 1667 års resolution och förklaring, skedde icke någon ändring under det följande århundradet. Änkor och barn hava, så vitt konsistoriets protokoll utvisa, alltid blivit tillgodosedda, och deras rätt har aldrig trätts för nära. Före år 1837 har icke någon ogift professor tilldelats någon åkerlott. Icke heller ansågs professor, som var änking och ej hade några oförsörjda barn, berättigad till åkerlott.

Det är först i 1837 års stat för Uppsala universitet, som en viss förändring i uppfattningen rörande åkerlotterna kommer till uttryck. I de föregående staterna för universitetet — från och med 1699 års till och med 1813 års av Kungl. Maj:t fastställda stater — har åkerförmånen över huvud taget icke omnämnts; och synes därav otvivelaktigt framgå, att den icke ansetts utgöra någon del av de professorerna tillkommande löneförmåner. I 1837 års stat har i förevarande avseende en förändring inträtt och en förändring av synnerligen märklig beskaffenhet, tillkommen utan något för- anledande från konsistoriets eller annan universitetsmyndighets sida. I konsistoriets statförslag och de detta åtföljande skrivelserna omnämnas icke åkerlotterna. I 1837 års stat inberäknas däremot avkastningen av åkerlott i en professors löneförmåner, och professor, som icke erhållit åkerlott, skulle i stället åtnjuta en kontant ersättning i penningar, svarande mot avkastningen av åkerlott. Med denna förändring sammanhänge att enligt samma stat, i uppenbar strid mot bestämmelserna i 1667 års donationsurkund, åkerlott kunde tillkomma även ogift professor. Såsom kungl. brevet den 11 september 1837 angående statens fastställande var formulerat, bortföll ock för sterbhusdelägare den rätt till åkerlott, som tillagts dem genom 1667 års donationsurkund. Donationen skulle alltså icke vidare tjäna det ändamål, för vars tillgodeende den, som ovan visats, blivit given.

Denna förändring skedde, såsom anmärkts, utan att konsistoriet, som enligt donationsbrevet allena skulle bestämma angående dispositionen och skiftningen av den donerade åkern, ens fått tillfälle yttra sig i frågan. Ändringen föranledde en underdånig framställning från konsistoriet, däri konsistoriet, under framhållande, att det i 1837 års kungl. brev ej var något bestämt angående änkorna och barnen, sade sig taga för givet, att det vore Kungl. Maj:ts avsikt att fortfarande låta dem vara i orubbad besittning av sin rätt till åkern. I samband därmed framhölls, att, för den händelse den avlidne tjänstemannen vid sin död på grund av bristande tillgång till ämbetsjord åtnjutit den i staten bestämda penningersättning, det syntes vara en nöd-

vändig följd, att änka och barn i sådant fall även komme att såsom vederlag för åker uppbära samma penninganslag. Konsistoriet begärde i dessa punkter ett förtydligande av 1837 års brev.

Genom ett kungl. brev av den 22 februari 1841 förklarade sig Kungl. Maj:t icke hava något att invända mot den mening, konsistoriet förfäktat.

Enligt detta kungl. brev blev således den rätt till åkerlott, som enligt 1667 års donation givits änkor och barn, åter erkänd. Visserligen kunde icke vidare såsom förut åkerlott komma att tilldelas sterbhusdelägare för sådana fall, där den avlidne icke redan under livstiden varit i besittning av åkerlott. Sterbhusdelägare kunde med andra ord icke omedelbart tilldelas åkerlott, men att uppmärksamma är, att någon tillämpning för denna bestämmelse överhuvud taget icke vidare fanns, då den avlidne enligt 1837 års kungl. brev alltid skulle ha varit i besittning av åkerlott eller av därför utgående penningersättning.

När sedermera, efter ett av konsistoriet framställt förslag, ny stat fastställdes den 30 december 1862, upptogs avkastningen av åkerlott ej längre bland professorernas löneförmåner, utan finnas bestämmelserna om åkerlotter bland de s. k. anmärkningarna till staten. Där föreskrives, att besittningsrätten till åkerlotterna skulle tillkomma professorerna i den ordning, ledighet inträffade, samt bibehållas av emeriti och vid dödsfall av änka och omyndiga barn. Genom denna föreskrift synes man hava avsett att bibehålla ankorna och de oförsörjda barnen vid den rätt, som sedan gammalt tillkommit dem, men i själva verket tillerkändes dem därigenom en rätt, som var väsentligt mindre, än den som tillkom dem enligt donationsurkunden av år 1667, och som de även oavbrutet åtnjutit ända fram till tillkomsten av 1837 års stat.

I 1862 års stat upptages icke att för framtiden gälla den i 1837 års stat intagna bestämmelsen, att till professorer, som icke tilldelats åkerlott, skulle såsom en löneförmån i stället utgå en ersättning i penningar. Därmed bortföll också förmånen för professors efterlevande änka och barn att för sådant fall fortfarande få åtnjuta det penningbelopp, som tillkommit den avlidne. Vid uppgörandet av förslaget till 1862 års stat hade man tydligen icke haft sin uppmärksamhet fästad därpå, att med bortfallandet av denna penningersättning för icke åtnjutna åkerlott det åter blev ett aktuellt intresse för avlidna professors sterbhusdelägare att åter tillerkännas rätt att kunna självständigt tilldelas åkerlott och att således vid ledigbliven åkerlott kunna konkurrera med och ha företräde framför närmast i tur berättigad professor. Denna deras rätt hade tydligen fallit i glömska, därför att den, såsom förut anmärkts, icke varit av aktuellt intresse under de närmast föregående decennierna. Att professorsänka ej skulle kunna konkurrera med i tjänst varande professor om ledig åkerlott, synes emellertid stå i uppenbar strid mot ordalagen i donationsurkunden och hela den föregående tillämpningen av dennas föreskrifter.

De stater för universitetet, som efter 1862 års stat fastställdes, nämligen staterna av åren 1872 och 1885, äro för utvecklingen av frågan om åkerlotternas disposition icke av särskilt intresse. En genomgripande förändring skedde däremot genom de av Kungl. Maj:t i brev till statskontoret den 30 januari 1903 meddelade föreskrifterna, då genom detta kungl. brev förordnades om indragning bl. a. av åkerlotterna och dessas utarrenderande genom drätselnämndens försorg, samt om arrendebeloppens indragande till en ålderstilläggsfond, som skulle användas i första hand för de ålderstillägg, som enligt lönereglering skulle utgå.

Sedan således enligt föreskrifterna i 1862 års stat en avlidne professors sterbhusdelägare kunde komma att innehava åkerlott, endast om sådan redan åtnjutits av den avlidne, så bortföll från och med år 1903 varje möjlighet för änka och barn efter professor att bliva delaktig av åkerlott, då sådan över huvud taget ej vidare kunde tilldelas professor.

Jorddonationen av år 1667, som, på sätt ovan visats, givits Uppsala akademi med avseende särskilt fastat därå, att den skulle tjäna till hjälp och underhåll för professorernas änkor och oförsörjda barn, hade enligt berörda föreskrifter av åren 1862 och 1903 dragits till andra ändamål. Änkor och efterlevande barn hade uteslutits från varje möjlighet att genom donationen erhålla något understöd. Anmärkningsvärt är att den år 1903 skedd förändringen, som föranleddes av ett genom riksdagen efter förslag av statsutskottet fattat beslut, vidtogs utan att konsistoriet blivit i frågan hört, ehuru genom 1667 års resolution konsistoriet allena hade att förfoga över dispositionen och skiftningen av den donerade jorden. Det vill synas, som om härigenom utan universitetets hörande en förändring skett, stridande mot de universitetet förunt och av konung Karl XI i september 1675 konfirmerade privilegierna.

Visserligen skulle 1902 års lönerreglering i fråga om då i tjänst varande professorerna tillämpas endast under förutsättning, att dessa förklarar sig villiga att underkasta sig de förändrade bestämmelserna om dem tillkommande löneförmåner, men de av flertalet dåvarande professorer avgivna dylika förklaringar synas icke kunna hava rubbat den fortfarande allmänna giltigheten av de i 1667 års resolution till förmån för änkor och barn givna föreskrifterna.

I anslutning till den sålunda lämnade redogörelsen angående åkerlotterna är att anmärka att, ehuru 1667 års donation givits, som det heter i ingressen till donationsbrevet »av särdeles nåd mot professores, deras änkor och barn», så finner man dock redan av donationsurkunden, att med professorerna likställdes akademiens räntmästare och sekreterare. Bestämmelserna kommo sedermera även att gälla bibliotekarien och kamreraren, och får konsistoriet härvid hänvisa till den framställning, som därom lämnats i förste bibliotekarien Brings ovannämnda utredning.

Sedan, på sätt visats, sterbhusdelägare efter avlidna professorer och vissa andra universitetets tjänstemän kommit att gå miste om förmånen av åkerlott och den därigenom dem förut beredda tillökningen till den ringa pension, de ägde åtnjuta från den vid universitetet bildade pensionsinrättningen för universitetets tjänstemäns änkor och barn, gjorde styrelsen för nämnda pensionsinrättning år 1906 en hemställan till konsistoriet, att detta ville hos Kungl. Maj:t göra framställning, avseende att avkastningen av de universitetet tillkommande åkerlotterna, i den mån de blivit eller framdeles bleve för ändamålet tillgängliga, måtte få ingå till en särskild av universitetet förvaltd fond, avsedd att bidraga till ökande av pensionerna åt universitetets lärares och tjänstemäns änkor och barn. Styrelsen framhöll därvid, att den beslutade indragningen av den lilla avkastningen av åkerlotterna förmodligen icke haft sin huvudsakliga anledning i önskan att bereda staten ökade tillgångar utan fastmer förorsakats av en strävan att göra slut på det föräldrade sättet att avlöna universitetets lärare och tjänstemän med förmåner in natura, samt att det måhända till och med undgått vederbörande, att den beslutade indragningen, för vilken åt professorerna m. fl. lämnades ersätt-

ning i form av ålderstillägg, utan någon som helst gottgörelse jämväl drabbade deras merendels i små omständigheter levande änkor och barn.

Någon ingående undersökning om uppkomsten av ifrågavarande åkerlotter och om den rätt att komma i åtnjutande av desamma, varpå anspråk kunde göras gällande av änka och barn efter avliden professor och övriga med professorer i förevarande avseende likställda tjänstemän, hade icke föregått ifrågavarande framställning.

Framställningen förordades av konsistoriet och med viss modifikation även av universitetets kansler, som därvid utgick från att vederlag borde beredas änkor och oförsörjda barn efter befattningshavare, som enligt förut gällande bestämmelser varit berättigade till åker, men att samtliga disponibla åkerlotter därför icke behövde tagas i anspråk. På föranledande av statskontoret, till vilket frågan av Kungl. Maj:t remitterades, återremitterades ärendet till universitetsmyndigheterna för vinnande av viss ytterligare utredning.

På grund av denna utredning modifierades efter hemställan av drätsel-nämnden den av konsistoriet gjorda framställningen därhän, att visst belopp för år skulle anvisas pensionsinrättningen i syfte att sätta denna i tillfälle att efter de grunder, som förut varit gällande eller framdeles kunde bliva i laga ordning föreskrivna, bereda pensionärerna en emot den förlorade förmånen av åkerlott svarande ersättning. Till detta förslag anslöt sig universitetets kansler. Även statskontoret, till vilket frågan åter hänskjutits, ansåg, att viss ersättning borde beredas vederbörande, dock efter särskilda av statskontoret föreslagna grunder. Statskontoret framhöll därvid, att förlust icke syntes tillskyndas andra sterbhusdelägare än efter de lärare och tjänstemän, som genom att ingå på de fastställda villkoren för åtnjutande av ålderstillägg förlorat inkomst av åkerlott.

Den gjorda framställningen ledde emellertid icke till någon påföljd. Enligt beslut den 15 mars 1907 förklarade Kungl. Maj:t, att frågan icke föranledde någon vidare åtgärd.

Med anledning av den nya regleringen av professorernas löner, som med all sannolikhet kan antagas förestående, och på grund av de nya upplysningar, som genom nu verkställd utredning vunnits, och som icke vid nyssberörda framställning varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts prövning, anser sig konsistoriet på grund av det stora behov av förbättrade pensioner som fortfarande gör sig gällande även efter det Kungl. Maj:t genom nådiga brevet av den 25 april 1924 anvisat ett belopp av 100,000 kronor, vars avkastning skall fördelas mellan änkor och barn efter lärare och tjänstemän vid universitetet, böra göra förnyad framställning, att avkastningen av universitetets åkerlotter ånyo må få disponeras för förbättrandet av berörda pensioner.

Konsistoriet utgår härvid med stöd av vad utretts angående innebörden av 1667 års donation och det sätt, varpå bestämmelserna i denna uppfattats och tillämpats, från den uppfattningen, att åkerlott eller skäligen ersättning för sådan åkerlots avkastning bör tillerkännas änka och oförsörjda barn efter avliden professor, räntmästare, sekreterare, överbibliotekarie och kamrerare vid universitetet, och torde därvid skillnad mellan sterbhusdelägare efter ordinarie och extra ordinarie professor icke böra göras, sedan numera professurerna i allmänhet likställts. Härigenom skulle emellertid icke avkastningen av alla åkerlotterna komma att tagas i anspråk åtminstone under en lång tid framåt.

Vid behandlingen av förenämnda, år 1906 skedda framställning gjordes

en beräkning, hur stor del av åkerlotterna, som i medeltal under åren 1896–1905 i verkligheten tillfallit sterbhusdelägare efter sådana därtill berättigade professorer och tjänstemän vid universitetet, som berördes av 1902 års löne-reglering; och beräknades detta medeltal till 22, eller halva antalet av samtliga åkerlotter. Vid detta antal synes man emellertid icke kunna stanna, om man vill bestämma antalet åkerlotter, som med tillämpning av äldre föreskrifter borde disponeras för vederbörande sterbhusdelägare. Detta antal bör tydligen beräknas högre i samma mån, som antalet ordinarie professorer ökas; och har under senare tider en väsentlig dylik ökning skett särskilt därigenom, att skillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie professorer bortfallit. Även sterbhusdelägare efter innehavare av de förutvarande extra ordinarie professurerna skulle numera vara åkerlotsberättigade. Därtill kommer, att, sedan professor ej vidare kan bekomma åkerlott, sterbhusdelägare efter avliden professor numera med tillämpning av äldre regler i många fall tidigare än förut skulle komma i besittning av åkerlott.

18 åkerlotter innehavas ännu av sterbhusdelägare, som därav kommit i besittning före 1902 års löne-reglering, och finnas för det närvarande ej mindre än 26 änkor efter professorer, däribland inräknade två änkor efter extra ordinarie professorer, samt en änka efter räntmästare och en efter bibliotekarie, alltså sammanlagt 28 änkor, som enligt äldre regler skulle haft inkomst av åkerlott. Att antalet sålunda därtill kvalificerade kommer att ytterligare tillväxa är uppenbart. Hänsyn har vid denna beräkning icke tagits till äldre oförsörjda, ogifta döttrar efter åkerlotsberättigade tjänstinnehavare vid universitetet.

I fråga om användningen av inkomst av åkerlotterna, i den mån dessa icke omedelbart behövde tagas i anspråk för det med donationen uttryckligen avsedda ändamålet, gavs icke i donationsurkunden annat särskilt stadgande än det, som ligger i den meddelade bestämmelsen, att akademiska senaten i Uppsala allena hade att bestämma om dispositionen och skiftningen av den donerade jorden. Av intresse är härvid att märka, att konsistoriet ansett sig på det sätt kunna låta förmånen av åkerlott komma akademistaten tillhörande personers änkor och oförsörjda barn till godo, att avkastningen av sådana åkerlotter tillades akademistatens änke- och pupillkassa, vilken sedermera övergått i universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, för vilken pensionsinrättning reglemente första gången av Kungl. Maj:t fastställdes den 21 februari 1849. Särskilt kan därvid anmärkas de i förste bibliotekarien Brings utredning åberopade konsistoriebesluten av den 12 december 1828 och den 27 mars 1834. Lediga åkerlotter, till vilka för tillfället inga särskilt berättigade funnos, anslogos till änke- och pupillkassan med villkor, att kassan genast skulle avstå från dem, så snart någon bleve till åkerlott berättigad. Avkastningen av dylika åkerlotter kom härigenom att lämna bidrag till förhöjning av pensionsförmåner för de enligt kassans bestämmelser pensionsberättigade i allmänhet.

Det vill således synas, som om avkastningen av åkerlotterna, även i den mån denna åtminstone tills vidare icke behövde användas för det ändamål, som enligt donationsbrevet i främsta rummet skulle tillgodoses, borde ställas till pensionsinrättningens förfogande att för inrättningens pensionstagare användas. Möjligen skulle härvid i nära anslutning till donationsbrevets bestämmelser, enligt vilka änkor med barn kunde tilldelas större åkerlott än professor eller änka utan barn, avseende kunna fästas vid en synpunkt, som i gällande reglemente för universitetets pensionsinrättning icke beaktats,

i motsats till vad förhållandet är vid under senare tider meddelade bestämmelser för pensionskassor i allmänhet, nämligen den angående särskilt pensionstillägg för sådana fall, där den avlidne efterlämnat änka med oförsörjda barn.

Skulle förmånen av åkerlott åter komma att gå till det enligt 1667 års donationsbrev föreskrivna och angivna ändamål, kunde ifrågasättas huruvida icke denna förmån borde fixeras till visst årligt belopp, som ställdes till pensionsinrättningens förfogande, såsom förhållandet var under behandlingen av förut berörda framställning angående åkerlotterna år 1906. Det då slutligen ifrågasatta anslaget beräknades efter halva antalet åkerlotter och för varje åkerlott efter en årlig avkastning av 100 kronor. Förhållandena, sådana de sedermera gestaltat sig, visa, att denna beräkning var alltför låg. Antalet åkerlotter, som enligt donationsbrevet borde tillkomma sterbhusdelägare, överstiger redan halva antalet åkerlotter och kommer, såsom förut framhållits, med säkerhet att ytterligare stegras. Även den beräknade årsavkastningen sattes för låg. Behållna avkastningen av de utav universitetets drätselnämnd enligt kungl. brevet den 4 juni 1886 utarrenderade 26 åkerlotterna uppgick år 1923 till 3,431:07 kronor, d. v. s. överskred väsentligt det förut beräknade medeltalsbeloppet, 100 kronor för åkerlott.

Då drätselnämnden enligt nyssberörda kungl. brev har att ombesörja utarrenderingen av de åkerlotter, som nu stå under drätselnämndens förvaltning och som ytterligare bliva lediga efter nuvarande innehavare, och då universitetets räkenskaper varje år måste utvisa behållna avkastningen av dessa åkerlotter, känner man hela behållna årsavkastningen och även behållna medelavkastningen för varje åkerlott. Någon svårighet att bestämma de belopp, som för varje år av drätselnämnden skulle redovisas såsom åkerlottsavkastning, finnes alltså icke, och den olägenhet, som visat sig vara förenad med att viss förmån bestämts att utgå i form av naturaprestation, kan för detta fall icke finnas. Visserligen skulle ifrågavarande pensionsförmån komma att variera för olika år, men, om detta är att betrakta såsom en olägenhet, så är den dock ej avsevärd och att föredraga framför den med en fixering av förmånen med säkerhet följande, i det hela alltjämt fortgående minskningen av den fördel, med förmånen avsetts.

Denna framställning av konsistoriet tillstyrkes av t. f. kanslern i skriftelse den 11 augusti 1924.

I utlåtande den 25 oktober 1924 framhåller statskontoret, att, då nu ifrågavarande framställning endast avsåge att till efterlevande efter lärare m. fl. vid universitetet återbörda förmåner, vilka rätteligen syntes tillkomma dem, statskontoret icke hade något att erinra mot densamma. Vidare påpekar statskontoret, att, när behållningen av de utarrenderade åkerlotterna, vilken nu vore anslagen att användas till bestridande av ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet, under år 1923 endast uppgått till 3,431 kronor 7 öre, ett genomförande av förslaget ej torde påkalla någon ökning av åttonde huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

För egen del har jag av konsistoriets utförliga och klarläggande utredning av spörsmålet erhållit den bestämda uppfattningen, att den rätt, som ursprungligen varit avsedd att tillkomma och även tillkommit professorer-

nas änkor och barn, men vilken under tidernas lopp inskränkts och fallit i glömska för att år 1903 upphävas, nu åter bör inträda och alltså förmånen av åkerlott åter bör komma att gå till det ursprungligen föreskrivna och angivna ändamålet. Det synes mig vid sådant förhållande lämpligt, att, såsom konsistoriet ifrågasätter, åkerlotternas avkastning överlämnas till universitetets pensionsinrättning; de närmare bestämmelser, som härutinnan äro erforderliga, torde givetvis böra av Kungl. Maj:t utfärdas efter hörande av pensionsinrättningen och vederbörande akademiska myndigheter. Vid bifall till den nu föreliggande framställningen bör i bestämmelsen om ålderstillläggsfondens inkomster uteslutas, vad där nu förekommer om besittningsrätt till akademisk åkerlott.

Jag övergår härefter till den del av Uppsala universitets utgiftsstat, som avser anslag till materiell m. m. Även här förefinnes för närvarande en kolumn, avseende »naturaförmåner och medel, avsedda för särskilda ändamål». Härunder äro uppförda en del ränteinkomster med i många fall ytterst obetydliga belopp och vissa andra smärre inkomstposter. Dessa inom linjen förda anslagstitlar äro emellertid icke fullständiga och dessutom till sina belopp växlande, vadan någon praktisk nytta ej torde kunna åberopas för deras bibehållande i en av Kungl. Maj:t fastställd stat. Det synes mig vara från överskådlighetens och klarhetens synpunkt sett mest ändamålsenligt att i denna avdelning av staten allenast upptaga de titlar och de belopp, som utgå av allmänna medel och blivit av riksdagen godkända. Så har ock skett i nedan angivna statförslag, vadan följaktligen denna del av staten torde böra i sin helhet föreläggas riksdagen för godkännande.

Någon jämkning i avseende å anslagsbeloppen förefinnes ej, och ej heller hava nya anslagsbelopp uppförts utom i följande fall.

Det nu under biblioteket för inskrivningspenningar av studenter och auktionsprovision uppförda beloppet av 666 kronor 96 öre har avrundats till 667 kronor.

Under rubriken *Pediatriska kliniken* har uppförts ett nytt materiellanslag å 500 kronor. För ändamålet har sedan ett par år utgått å extra stat ett anslag å 300 kronor. Medicinska fakulteten har nu, sedan den nya pediatrika kliniken år 1924 nått sin fullbordan och tagits i bruk, framfört krav på ett materiellanslag till samma belopp, varöver motsvarande klinik i Lund förfogar, eller 500 kronor. Fakulteten yttrar bland annat:

Enligt av kanslern givna bestämmelser få från den 1 mars 1924 12 medicine kandidater samtidigt fullgöra sina pediatrika tjänstgöringar å kliniken mot förut endast 8. Genom denna ökning ställas ock ökade krav på undervisningsmaterielen och sådana förbrukningsartiklar på laboratorium och avdelning, som ej kunna anses tjäna den direkta sjukvården och sålunda ej heller kunna tillgodoses på sjukhusets stat. Å den pediatrika avdelningen kan en vetenskaplig forskning upptagas, vilket å den provisoriska avdelningen på grund av bristande utrymme och frånvaro av lämpligt la-

laboratorium varit omöjligt. Klinikchefen har hittills varit nödsakad anlita andra institutioners såväl laboratorieutrymme som ekonomiska resurser för sitt vetenskapliga arbete. Det synes därför fakulteten skäligt att, när nu nya lokaler, som lämpa sig för kliniskt vetenskapligt arbete, finnas, även materiellanslaget så tillmätas, att dylika forskningar äro möjliga utan alltför stora ekonomiska uppoffringar av den enskilda forskaren.

Det större akademiska konsistoriet tillstyrker ett ordinarie anslag å 500 kronor, och t. f. kanslern hemställer i skrivelse den 11 augusti 1924 om avlåtande av proposition till riksdagen om beviljande av ett extra anslag å nämnda belopp.

Materiellanslaget till flertalet kliniker i Uppsala utgår å ordinarie stat med 500 kronor till en var. Jag finner ingen anledning, varför pediatrika kliniken icke bör tillerkännas ett anslag med motsvarande belopp. Då här uppenbarligen ett konstant behov anses vara för handen, har jag i mitt förslag uppfört anslaget å ordinarie stat.

För akademiska sjukhuset i Uppsala är i den nuvarande staten bland annat uppfört 36 famnar ved, värderade till 540 kronor. Då nu samtliga vedanslag, i den mån de ej redan äro indragna, böra i samband med staternas reglerande avlösas, synes mig ingen anledning förefinnas att låta vedanslaget till akademiska sjukhuset härifrån bilda ett undantag. Visserligen förutsätter gällande kontrakt mellan universitetet och Uppsala läns landsting angående det akademiska sjukhuset, att sjukhuset skall vara i åtnjutande av de inkomster, som tillkomma sjukhuset på grund av bestämmelser i universitetets stat. Detta synes mig dock ej hindra en avlösning av vedanslaget efter samma grunder som för andra motsvarande anslag och det sammas ersättande förmedelst anslag av allmänna medel. Vid beräkning av erforderligt statsanslag torde man — i likhet med vad som skett vid avlösning av annan s. k. akademived, senast vid 1923 års riksdag — böra utgå från ett pris av 7 kronor för kubikmeter (rotvärde 4 kronor, huggning 1 krona och körning 2 kronor, allt per kbm.). Med denna utgångspunkt för beräkningen erhåller man ett belopp av 1,008 kronor, vilket jag ansett böra i staten under akademiska sjukhuset uppföras under rubrik »ersättning för indragen ved in natura».

Med hänsyn till vad jag förut anfört angående avförande ur staten av särskilt anslag å 150 kronor till städning och uppässning i föreläsningssalen i botaniska museet bör materiellanslaget till nämnda museum ökas med 150 kronor till 2,650 kronor.

I anslutning till vad jag förut anfört angående påförande av anslaget till extra utgifter av 75 kronor såsom arvode åt en vaktmästare vid myntkabinettet, bör nämnda anslagspost, nu 68,900 kronor, höjas till 68,975 kronor.

Vad så beträffar den avdelning av utgiftsstaten, som avser anslag till diverse ändamål, anser jag mig först böra med några ord beröra den nu med

5.340 kronor uppförda posten till gratial åt professors- och andra tjänstemäns änkor. I äldre stater utgick ifrågavarande gratial i spannmål med olika myckenhet till å ena sidan professorers, överbibliotekariens och räntmästarens änkor och å den andra övriga tjänstemäns änkor. I samband med reglerandet av 1907 års stat omsattes spannmålen i penningar, varvid man utgick från en ersättning för de särskilda gratialen med respektive 240 kronor och 180 kronor. Ersättningsbeloppets beräkning grundade sig på ett antagande av 17, respektive 7 änkor inom de olika kategorierna, i följd varav anslagsposten då sattes till 5,340 kronor. Förhållandena hava nu ändrats i så måtto, att för närvarande 26 professors- och 5 andra tjänstemäns änkor äro berättigade att erhålla del av gratialet. I följd därav utgå nu de särskilda gratialen med nedsatta belopp, resp. cirka 180 kronor och 136 kronor. En jämkning av anslagsposten synes mig i anledning härav påkallad för att uppbringa de särskilda gratialen till de belopp, som förutsattes vid spannmålsgratialens avlösning år 1907. För att efter nuvarande förhållanden varje professors- och annan tjänstemäns änka skall erhålla gratial om resp. 240 kronor och 180 kronor, erfordras en höjning av ifrågavarande anslagspost med 1,800 kronor till 7,140 kronor.

Beträffande vidare nu förevarande del av utgiftsstaten synes mig ej heller här någon anledning förefinnas att i den av Kungl. Maj:ts fastställda staten bibehålla inom linjen förda poster, som avse naturaförmåner eller utgå av andra än allmänna medel. Två under denna avdelning nu uppförda, från allmänna medel utgående anslagsposter, nämligen dels 128 kronor 30 öre till nådegåvor till gamla universitetets hemmansåbor, dels ock 75 kronor till bevakaren å Älvgärde skog E. Lundqvist, så länge han förmår sköta de till nämnda tjänst hörande åligganden, böra såsom ej längre erforderliga utgå ur staten. I stället bör under denna avdelning, i anslutning till vad jag förut i annat sammanhang anfört, uppföras dels 235 kronor till »humlegårdersättning att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond», dels ock 1,785 kronor, utgörande ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning.

Den under nu ifrågavarande avdelning uppförda anslagsposten å 1,960 kronor till ersättning till universitetets skogsförvaltning för i staten uppförd löneved ävensom för vedanslag till akademiska sjukhuset bör med hänsyn till vedanslagens indragning och avlösning utgå ur staten (jfr statsverkspropositionen till 1923 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 181). Däremot bör det nu uppförda anslaget å 3,840 kronor till ersättning till ålderstilläggsfonden för indragen ved in natura ökas. Den löneved, som genom den nu ifrågasatta regleringen skulle indragas, utgöres av följande poster: 1 e. o. professor i praktisk teologi 6 famnar, 1 assistent vid den praktiska avdelningen inom teologiska fakulteten 4 famnar, 1 e. o. professor i medicinsk och fysiologisk kemi 6 famnar, och 1 gymnastiklärare 6 famnar, sammanlagt alltså 22 famnar. Härtill kommer det vedanslag å 12 famnar,

som förut utgått till förste teologie professorn och domprosten, vilken förman visserligen blivit ur staten avförd men utan att ersättning härför beretts ålderstilläggsfonden. Tillhoppa är det alltså 34 famnar, vilkas värde, beräknat till ett pris av 15 kronor för famn, skall redovisas till ålderstilläggsfonden. Anslagsposten: ersättning till ålderstilläggsfonden för indragen ved in natura bör alltså ökas med 510 kronor till 4,350 kronor.

Vad till sist angår den avdelning av utgiftsstaten, som innesluter det till Kungl. Maj:ts disposition stående anslaget, har det härunder nu uppförda beloppet, 4,856 kronor 74 öre, avrundats till 4,860 kronor.

Till universitetets stat i de delar, jag hittills berört densamma — d. v. s. inkomststaten och den häremot korresponderande utgiftsstaten — böra såsom en allmän anmärkning fogas de bestämmelser, som nu återfinnas i de särskilda föreskrifterna till staten och som avse dels beredande av en viss rörlighet i avseende å beloppen av vederbörande materiellanslag, dels ock överförande till reservfonden av vissa besparingar å staten.

Slutligen några ord om staterna för avlöningarna åt de befattningshavare, å vilka det civila avlöningsreglementet skulle äga tillämpning. Härför erforderliga medel, beräknade i likhet med vad förut i motsvarande fall skett efter avlöningarna i näst högsta löneklass i vederbörande lönegrad, hava sammanförts i »Avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.». Anslaget i riksstaten bör givetvis hava förslagsanslags natur. Härunder har även upptagits ett förslagsanslag till vikariatsersättningar å 10,000 kronor, avseende dels arvoden åt vikarierande akademiska lärare, dels ersättning till vikarier för andra tjänstemän än lärare. I sistnämnda hänseende vill jag erinra om ett gammalt önskemål från universitetet, nämligen om beredande av 300 kronor till ersättning åt vikarie för det kvinnliga biträdet å akademiräntekammaren under hennes semester. Medel för detta ändamål, som är sedan länge vitsordat och hittills tillgodosetts genom anslag från reservfonden, torde kunna beredas ur nämnda förslagsanslag till vikariatsersättningar.

I likhet med vad som skett vid hittills genomförda löneregleringar efter kommunikationsverkens lönesystem, böra kostnaderna för de förmåner, som omförmålas i 25, 26 (dock såvida ej anslag särskilt härför anvisats, såsom till respensioner till akademibokhallaren), 27, 28, 29 och 32 §§ i avlöningsreglementet, bestridas från vederbörande förslagsanslag till avlöningar åt ordinarie tjänstemän.

Förslag till
stater.

Mitt förslag till stater för universitetet i Uppsala är följaktligen av följande lydelse:

Inkomststat för universitetet i Uppsala.

1. Statsanslag 1,333,400

(Häri ingår ett belopp av 42,676 kronor 85 öre, utgörande dels ersättning för förlorade mantalspenningar, dels ock ersättning för indelta räntor och kronotionde, som indragits till statsverket).

2. Egendomsförvaltningen:

Inkomster:

Spannmål från universitetets hemman m. m., 20,724.26
 hl., hälften råg och hälften korn, beräknad efter 8.86
 kr. för hl., i runt tal 183,610
 Penningar och persedlar av universitetets hemman m. m.
 i runt tal 55,150
 Summa kronor 238,760

Utgifter:

1 fogde, avlöning (beräknad efter lönegraden
 B 27), förslagsvis 9,540
 1 assistent vid eigendomsförvaltningen, avlöning
 (beräknad efter lönegraden B 20), förslagsvis 6,384
 Dyrtdstillägg, förslagsvis 3,026
 Respenningar till fogden, förslagsvis 4,000
 » » andre akademikamreraren vid
 drättselverket, förslagsvis 300
 Avlöning av rättare 1,050
 Övriga utgifter (lantmäteri- och rättegångskost-
 nader samt övriga utgifter för universitetets
 hemman å landet) förslagsvis 77,000 101,300
 Summa behållen inkomst kronor 137,460

3. Skogsförvaltningen:

Inkomster:

Inkomst av universitetets skogar enligt de nya hushåll-
 ningsplanerna samt från allmänningsskogar och av di-
 verse arrendemedel 381,700

Utgifter:

1 skogsförvaltare, avlöning (beräknad efter löne-
 graden B 27), förslagsvis 9,540
 1 assistent vid skogsförvaltningen, avlöning
 (beräknad efter lönegraden B 20), förslagsvis 6,384
 11 skogvaktare, avlöning (beräknad efter löne-

Transport 15,924 137,460 1,333,400

	Transport	15,924	137,460	1,333,400
	graden B 8 med avdrag för värdet av bostad, beräknat till 200 kr. för en var) förslagsvis	33,380		
	Dyrtidstillägg, förslagsvis	9,786		
	Rese- och traktamentsersättning åt skogvaktare förslagsvis	8,800		
	Övriga utgifter (direkta utgifter för skogarnas vård m. m.) förslagsvis	233,250	301,140	
	Summa behållen inkomst kronor	80,560		
4.	Inkomst av försålda hus å landet, arrende av humlegårdar, övriga avgifter av stadsjord i Uppsala, hyresmedel, inkomst av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar, i runt tal	5,369		
5.	Ränta å vissa donationsfonder	10,152		
6.	Boställrum för 4 professorer, beräknat värde av 1,500 kronor samt för director musices, beräknat värde av 800 kronor	6,800	240,341	
	Summa kronor	1,573,741		

Utgiftsstat för universitetet i Uppsala.

I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl.

A. Avlöningsstat för professorer m. fl.	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Teologiska fakulteten.</i>				
1 professor i praktisk teologi	3,400	4,000	—	7,400
<i>Anm.: Innehavaren av denna professur uppbär avlöning lika med ordinarie professor; så länge han i egenskap av domprost såsom prebende innehar Uppsala stads pastorat, uppbär han av domprostlönen dels 4,600 kronor, dels ock 500 kronor, sistnämnda belopp utgörande ersättning för utgifter i ämbetet.</i>				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
4 professorer	32,000	16,000	—	48,000
1 professor, Kalsenianus	8,000	4,000	—	12,000
<i>Anm.: I lönen för professor Kalsenianus ingår 291 kronor 67 öre ränta å Kalsenianska fonden.</i>				
<i>Anm.: Av den teologiska fakultetens 7 professorsbefattningar omfatta 2 vardera exegetik samt 2 vardera dogmatik och moralteologi; de övriga 3 vardera ett av följande ämnesområden: 1) praktisk teologi; 2) kyrkohistoria; 3) teologiska prentioner och teologisk encyklopedi.</i>				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i kyrkosång . . .	—	—	2,400	2,400
<i>Juridiska fakulteten.</i>				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
7 professorer	56,000	28,000	—	84,000
<i>Anm.:</i> Den juridiska fakultetens 8 lärostolar omfattar vardera ett av följande ämnesområden: 1) civilrätt, med undervisnings- och examinationsskyldighet i obligationsrätt, samt romersk rätt; 2) civilrätt, med undervisnings- och examinationsskyldighet i familjerätt och sakrätt, samt internationell privaträtt; 3) nationalekonomi och finansrätt; 4) statsrätt, förvaltningsrätt och folkrätt; 5) rättshistoria; 6) speciell privaträtt; 7) straffrätt och juridisk encyklopedi; 8) processrätt.				
Till uppehållande av den praktiska kursen inom fakulteten	—	—	1,500	1,500
<i>Medicinska fakulteten.</i>				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
11 professorer	88,000	44,000	—	132,000
<i>Anm. 1:</i> En av professorerna i anatomi uppbär utöver avlöningen 125 kronor ränta å Rönnowska fonden.				
<i>Anm. 2:</i> Från lönen för professorn i medicinsk och fysiologisk kemi skola från dragas 1,500 kronor, utgörande beräknat värde för bostad.				
1 professor i psykiatri	—	—	3,000	3,000
Befattningen är förenad med överläkarbefattningen vid Uppsala hospital.				
<i>Anm.:</i> Av de 12 ordinarie professurerna inom medicinska fakulteten omfattas 2 vardera anatomi samt de övriga 10 vardera ett av följande ämnesområden: 1) praktisk medicin; 2) kirurgi; 3) patologisk anatomi; 4) fysiologi; 5) obstetrik och gynekologi; 6) allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi; 7) medicinsk och fysiologisk kemi; 8) pediatrik och praktisk medicin; 9) oftalmiatrik, 10) hygien och bakteriologi.				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Till professorn A. Gullstrand såsom innehavare av en personlig professur i fysiologisk och fysikalisk optik utgår avlöning, 13,000 kronor, från allmänna indragningsstaten.				
1 laborator i patologisk anatomi	6,000	3,000	—	9,000
1 laborator i experimentell fysiologi och medicinsk fysik	6,000	3,000	—	9,000
1 laborator i medicinsk och fysiologisk kemi	6,000	3,000	—	9,000
1 prosektor	6,000	3,000	—	9,000
<i>Anm.:</i> Så länge professorn O. M. Ramström uppehåller prosektorstjänsten, åtnjuter han från allmänna indragningsstaten ett personligt lönetillägg å 1,000 kronor.				
Lärare vid kursen i allmän kemi	—	—	3,700	3,700
Biträdande lärare i kirurgi	—	—	2,400	2,400
Biträdande lärare i öron-, näs- och hals-sjukdomar	—	—	5,400	5,400
Föreståndare för akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenavdelning	—	—	3,500	3,500
<i>Anm.:</i> Arvodet till föreståndaren utgår under förutsättning, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Filosofiska fakulteten.</i>				
Humanistiska sektionen.				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
19 professorer	152,000	76,000	—	228,000
1 professor i värtalighet och statskunskap, Skytteanus	1,000	4,000	—	5,000
<i>Anm.:</i> Professor Skytteanus uppbär dessutom från avkastningen av riksrådet Skyttes donation lön, beräknad till 7,000 kronor, däri inbegripen fri bostad i Skytteanus huset, sistnämnda förmån uppskattad till 1,000 kronor.				
<i>Anm.:</i> Av de 20 professorsbefattningarna inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion omfatta 2 vardera historia och de övriga 18 vardera ett av följande ämnesområden:				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1) teoretisk filosofi; 2) praktisk filosofi; 3) pedagogik; 4) litteraturhistoria med poetik; 5) konsthistoria med konstteori; 6) klassisk fornkonst och antikens historia; 7) statistik; 8) sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning; 9) semitiska språk; 10) grekiska språket och litteraturen; 11) latinska språket och litteraturen; 12) nordiska språk; 13) svenska språket; 14) tyska språket; 15) engelska språket; 16) romanska språk; 17) slaviska språk; 18) nordisk och jämförande fornkonst.				
Till professorn K. B. Wiklund såsom innehavare av en personlig professur i finsk-ugrisk språkforskning utgår avlöning, 13,000 kronor, från allmänna indragningsstaten.				
1 universitetslektor i tyska språket	—	—	6,600	6,600
1 d:o i franska språket	—	—	6,600	6,600
1 d:o i engelska språket	—	—	6,600	6,600
1 d:o i danska språket och litteraturen	—	—	6,600	6,600
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen.				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
14 professorer	112,000	56,000	—	168,000
<i>Anm. 1:</i> Från lönen för <i>dels</i> professorn i astronomi, <i>dels</i> den av professorerna i kemi, vilken av kanslern förordnas till föreståndare för kemiska institutionen, <i>dels ock</i> den av professorerna i botanik och i botanik och praktisk ekonomi, vilken av kanslern förordnas till föreståndare för den botaniska institutionen, skola frändragas 1,500 kronor, utgörande beräknat värde för bostad.				
<i>Anm. 2:</i> Professorn i fysik äger jämlikt donation, utöver vanlig professorsavlöning, åtnjuta fri bostad i särskild för den fysiska institutionens föreståndare uppförd boställsbyggnad.				
1 professor i växtbiologi	8,000	4,000	—	12,000
<i>Anm.:</i> I lönen för professorn i växtbiologi ingå 7,500 kronor från Kempeska donationsfonden.				
<i>Anm.:</i> Av de 16 professorsbefattningarna inom filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion omfatta 2 vardera matematik				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
och 2 vardera kemi samt de övriga 12 vardera ett av följande ämnesområden: 1) mekanik och matematisk fysik; 2) zoologi; 3) jämförande anatomi; 4) botanik; 5) botanik och praktisk ekonomi; 6) fysik; 7) astronomi; 8) geologi med petrografi och mineralogi; 9) meteorologi; 10) geografi; 11) paleontologi och historisk geologi; 12) växtbiologi.				
Till professorn T. Svedberg såsom innehavare av en personlig professur i fysikalisk kemi utgår avlöning dels med 3,500 kronor från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer vid Uppsala universitet, dels med 9,500 kronor från allmänna indragningsstaten.				
1 laborator i experimentell fysik	6,000	3,000	—	9,000
1 observator i astronomi	6,000	3,000	—	9,000
<i>Anm.:</i> Så länge professorn E. H. von Zeipel bekläder en för honom inrättad personlig professur i astronomi, bestridas von Zeipels avlöningsförmåner av den för observatorsbefattningen i astronomi angivna begynnelseavlöningen jämte tillskott från allmänna indragningsstaten av 4,000 kronor.				
<i>Anmärkning till avlöningsstat för professorer m. fl.</i>				
1. För ordinarie professor kan lönen efter 5 år höjas med 1,000 kronor.				
2. För laborator, prosector och observator kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.				
3. För professor utgör pensionsunderlaget 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor.				
4. För prosectorn, professor O. M. Ramström utgör pensionsunderlaget 6,500 kronor och pensionsavgiften 390 kronor.				
5. För laborator, prosector och observator utgör pensionsunderlaget 6,000 kronor.				
B. Stipendier.				
41 docentstipendier, vardera å kronor 6,000, varav 4 i teologiska fakulteten, 3 i juridiska fakulteten, 5 i medicinska fakulteten, 17 i filosofiska fakultetens humanistiska sektion och 12 i samma fakultets matematisk-naturvetenskapliga sektion	—	—	—	246,000

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Riksstatens stipendier:				
14 stipendier i teologiska fakulteten, vardera å kronor 150	—	—	—	2,100
8 stipendier i medicinska fakulteten, vardera å kronor 150	—	—	—	1,200
Kungliga stipendier att fördelas av det större akademiska konsistoriet mellan de särskilda fakulteterna och musikalska kapellet	—	—	—	2,900
C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser.				
<i>Medicinska kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika underläkare	—	—	1,800	1,800
1 » Strandbergianus	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.: I arvudet för amanuens Strandbergianus ingår 58 kronor 33 öre ränta å Strandbergiska fonden.</i>				
1 amanuens	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.: Ovanstående arvodesbelopp utgå till amanuenserna under villkor, vad var och en av dem angår, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.</i>				
<i>Kirurgiska kliniken.</i>				
1 underkirurg, tillika förste underläkare	—	—	3,500	3,500
<i>Anm.: Till gift befattningshavare utgår hyresbidrag med 750 kronor av allmänna medel och 750 kronor från akademiska sjukhusets stat.</i>				
	—	—	750	750
1 amanuens, Nilsson-Aschanius	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.: I arvudet för amanuens Nilsson-Aschanius ingår 150 kronor ränta å Nilsson-Aschanska amanuensfonden.</i>				
1 amanuens	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.: Ovanstående arvodesbelopp utgå till underkirurgen och amanuenserna under villkor, vad var och en av dem angår, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.</i>				
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika amanuens vid gynekologiska polikliniken	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.: Ovanstående arvodesbelopp utgå till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.</i>				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Oftalmiatrika kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika amanuens vid oftalmiatrika polikliniken	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.:</i> Ovanstående arvodesbelopp utgår till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.</i>				
1 amanuens	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.:</i> Ovanstående arvodesbelopp utgår till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Pediatrika kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika amanuens vid pediatrika polikliniken	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.:</i> Ovanstående arvodesbelopp utgår till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Kliniken för bröstsjuka.</i>				
1 amanuens	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.:</i> Ovanstående arvodesbelopp utgår till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Akademiska sjukhusets röntgenavdelning.</i>				
1 amanuens	—	—	1,500	1,500
<i>Anm.:</i> Ovanstående arvodesbelopp utgår till amanuensen under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat.				
<i>Medicinska poliklinikerna.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400
1 »	—	—	2,400	2,400
1 » vid gynekologiska polikliniken, se under obstetrisk-gynekologiska kliniken.				
1 » vid oftalmiatrika polikliniken, se under oftalmiatrika kliniken.				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Anatomiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Patologiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Fysiologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Farmakologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Anm.: I arvodet för amanuensen vid farmakologiska institutionen ingår 350 kronor ränta från Wahlenbergs amanuensfond.</i>				
<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
4 amanuenser	—	—	7,200	7,200
<i>Mineralogisk-geologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
1 »	—	—	1,200	1,200
<i>Fysiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Astronomiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Anm.: I arvodet för amanuensen ingår 44 kronor ränta å Melanderhjelmiska, Malletska, Prosperinska och Bredmanska amanuensfonden.</i>				
<i>Meteorologiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	2,400	2,400
1 amanuens	—	—	1,800	1,800

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Botaniska institutionen.</i>				
1 amanuens vid botaniska trädgården . .	—	—	1,800	1,800
<i>Anm.: I arvudet för denne amanuens ingår 120 kronor ränta å Wahlenbergska fonden.</i>				
1 amanuens vid botaniska laboratoriet . .	—	—	1,800	1,800
<i>Zoologiska institutionen.</i>				
1 amanuens vid zoologiska museet	—	—	1,800	1,800
1 » » zootomiska laboratoriet .	—	—	1,800	1,800
<i>Geografiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Myntkabinettet.</i>				
1 amanuens	—	—	750	750
<i>Museet för nordiska fornsaker.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Konstmuseet.</i>				
1 amanuens	—	—	750	750
<i>Victoriamuseet för egyptiska fornsaker.</i>				
1 amanuens	—	—	750	750
D. Avlöningsstat för exercitiemästare.				
1 director musices	3,300	1,700	—	5,000
<i>Anm. 1: Åtnjuter director musices boställsrum, skall lönen minskas med 800 kronor årligen.</i>				
<i>Anm. 2: Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.</i>				
1 gymnastiklärare	2,400	1,200	—	3,600
<i>Anm.: Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor.</i>				
1 biträdande gymnastiklärare	—	—	900	900
1 lärare i utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål	—	—	600	600
E. Diverse arvoden m. m.				
Rektors honorarium	—	—	2,400	2,400

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Arvodet å 800 kronor till drätselnämndens tre valda ledamöter	—	—	2,400	2,400
Arvodet till bibliotekarierna vid seminarierna för klassiska, nordiska och romanska språk, tyska språket, engelska språket, historia, statskunskap, filosofi, estetik och litteraturhistoria, semitiska och slaviska språk, sanskrit och jämförande indo-europeisk språkforskning, klassisk fornkunskap och antikens historia samt statistik	—	—	3,000	3,000
	—	—	—	1,204,900

Anmärkning till avlöningsstater för professorer och lärare m. fl.

Värdena av indragna naturaförmåner, nämligen ersättning för humlegårdslott och ved in natura, den sistnämnda beräknad till ett pris av 15 kronor för varje famn, skola särskilt bokföras å och redovisas till ålderstilläggsfonden. Vad sålunda under ett år influtit till fonden skall under det nästföljande användas till bestridande i första hand av utgifterna för ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet.

II. Anslag till materiell m. m.

	Summa
	Kronor
Biblioteket:	
Bokinköp och bokbindning m. m.	50,000
Uppvärmning och belysning m. m.	15,800
Till akademiska läsesällskapet	525
Inskrivningspenningar av studenter och auktionsprovision	667
	66,992
Medicinska kliniken	1,350
Kirurgiska kliniken	500
Obstetrisk-gynekologiska kliniken	500
Oftalmiatriiska kliniken	500
Pediatriiska kliniken	500
Kliniken för bröstsjuka	600
Medicinska poliklinikerna	1,700
Akademiska sjukhuset:	
Materiell jämte avlöning åt vaktmästare	7,000
För sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län	5,000
Ersättning för indragen ved in natura	1,008
	13,008
Anatomiska institutionen	12,100
Patologiska institutionen	6,650

	Summa
	Kronor
Fysiologiska institutionen	6,550
Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi	5,270
Farmakologiska institutionen	1,330
Institutionen för allmän och analytisk kemi	14,400
Geologisk-mineralogiska institutionen	4,050
Paleontologiska institutionen	1,750
Fysiska institutionen	9,600
Astronomiska institutionen	2,920
Meteorologiska institutionen	3,760
Botaniska institutionen:	
Botaniska museet	2,650
Botaniska trädgården	12,460
Botaniska laboratoriet	1,100
Växtbiologiska institutionen	1,450
Zoologiska institutionen	11,300
Geografiska institutionen	1,910
Myntkabinettet	100
Museet för nordiska fornsaker	3,325
Konstmuseet	1,200
Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker	360
Seminariet för klassisk fornkunskap och antikens historia:	
Till städning och rengöring m. m.	340
De i Gustavianum inrymda institutionerna:	
Till uppvärmning och belysning	6,050
Musikaliska kapellet	1,050
Gymnastikinrättningen	8,725
Seminarierna inom teologiska fakulteten	1,200
» » juridiska fakulteten	800
» » filosofiska fakultetens humanistiska sektion:	
Till inköp av böcker och annan undervisningsmateriell även-	
som för tillfälliga utgifter	5,500
Matematiska seminariet	1,640
De i gamla länslasaretsbyggnaden inrymda seminarierna:	
Till uppvärmning	336
Till ridundervisningens uppehållande	3,380
Reparationer	53,700
Krono- och kommunalutskylder samt brandavgifter för universi-	
tetets fastigheter i Uppsala	6,500
Extra utgifter, däri inberäknad tryckningskostnad	68,975
	348,081

III. Anslag till diverse ändamål.

	Summa
	Kronor
Hyor	1,340
Gratial, varur utgå till professorernas, överbibliotekariernas och räntmästarens änkor högst 240 kronor för var och en samt till övriga tjänstemäns änkor högst 180 kronor för var och en och återstoden tillfaller universitetets pensionsinrättning	7,140
Gratial för lägre betjäningens änkor och barn eller betjänte själva, då de blivit oförmögna till tjänstgöring	600
Understöd åt avlidne akademiekursorn L. F. Lundbergs dotter Anna Charlotta Lundberg, så länge hon lever ogift	150
Livränta till jungfru Wilhelmina Bergström	300
Humlegårdsersättning att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond	235
Ersättning till ålderstilläggsfonden för indragen ved in natura	4,350
Ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning	1,785
	15,900
IV. Till Kungl. Maj:ts disposition	4,860
Summa kronor	1,573,741

Anmärkningar till staten:

1. Darest å anslagen till materiell för de särskilda institutionerna, till reparationer av universitetets byggnader, till krono- och kommunalutskylder samt brandavgifter för universitetets fastigheter och till extra utgifter, däri inberaknad tryckningskostnad, under något år uppstå besparingar, må dessa bibehållas för samma ändamål under kommande år. Skulle det under en följd av år visa sig, att materiellanslaget för en institution kan något minskas, medan samma anslag för en annan institution behöver ökas, äger kanslern hos Kungl. Maj:t göra framställning om jämkning i anslagen.

2. Nu ifrågakvarande anslag böra särskilt bokföras.

3. Såväl besparingar å utgiftsstaten i andra fall än ovan omförmålt och med undantag i vissa fall av besparingar å docentstipendier, varom bestämmelser i annan ordning meddelas, som ock tillfälliga och i inkomststaten icke inberaknade inkomster ingå till reservfonden, vilken står under kanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behov, i den ordning universitetsstatuterna stadga.

4. Om inkomsterna något år icke fullt motsvara utgifterna, må bristen, efter hemställan hos kanslern och enligt hans föreskrift i ämnet, täckas av reservfonden.

Avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets i Uppsala samlingar och inrättningar m. m.

Biblioteket.

	Kronor
1 överbibliotekarie, avlöning	12,000
<i>Anm.: I fråga om avlöningens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar samt ifråga om rätt till ålderstillägg, pensionsunderlag och pensionsavgift gäller vad därom är föreskrivet för universitetsprofessor.</i>	
Avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	113,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	40,200

Botaniska och zoologiska institutionerna.

Avlöningar till konservatorer och trädgårdsmästare, *förslagsanslag* 19,500

Kansliet.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag* 30,900
Arvoden till tjänstemän vid universitetets och fakulteternas kanslier . 8,000

Drätselverket.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag* 35,000
Siffergranskare å räntekammaren, arvode 500

Vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna.

Avlöningar till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *förslagsanslag* 76,540
Vaktmästare vid musikaliska kapellet, förutom boställsrum, arvode . . 700
Tillsyningsman för Linnéanska stiftelsen å Hammarby, arvode 960
Instrumentmakare, arvode 500

Vikariatsersättningar.

Ersättningar till vikarierande akademiska lärare m. fl., *förslagsanslag* . 10,000

Summa förslagsanslag 348,500

Jag övergår här efter till frågan om staten för

Lunds universitet.

Inkomst-
staten.

Inkomststaten för Lunds universitet har kvarstått oförändrad alltsedan år 1907, då båda universitetens stater undergingo en genomgripande revision. Jag frånsär härvid en mindre ökning, som i samband med borttagande av akademisekreterarens sportelinkomster år 1908 vidtogs å den i inkomststaten uppförda titeln »studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster».

Sedan till 1923 års riksdag förslag framlagts om vissa ändrade grunder i avseende å beräkningen av Uppsala universitets inkomststat, medförande åtskilliga ändringar i samma universitets utgiftsstat, och förslaget härom i huvudsak vunnit riksdagens godkännande samt sedermera Kungl. Maj:ts fastställelse, uppkom frågan, huruvida en ändrad beräkning av Lunds universitets inkomst- och utgiftsstat vore av behovet påkallad eller önskvärd för erhållande av likställighet i berörda hänseende mellan de båda universiteten. I detta hänseende anbefalldes vederbörande akademiska myndigheter att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag.

I sitt yttrande i ämnet anförde universitetets drätselnämnd i huvudsak följande:

Till en början må erinras, att en ändring i inkomststaten, motsvarande vad som fastställts för Uppsala universitet, komme att beröra särskilt mom. 2 och 3, nämligen »arrendespannmål från universitetets hemman och lägenheter», nu upptagen till 33,000 kronor samt »ränta efter 4 procent å akademikassans räntebärande kapital», nu uppförd med 36,000 kronor.

Vad då först beträffar inkomsten av arrendespannmål, utgör denna för närvarande 4,515 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn. Då de nuvarande arrendekontrakten så gott som alla avse 15 år framåt eller mera, anser sig drätselnämnden vid beräkningen av denna inkomstpost böra utgå från nämnda siffra. Den årliga arrendespannmålen löses, enligt arrendekontrakten, efter årets markegångspris, Litt. A i markegångstaxan, med förhöjning av 1 krona 20 öre pr hektoliter; och har medelpriset å lösningsbeloppen under de senaste 15 åren utgjort för 1 hl. råg 16 kronor 42 öre samt för 1 hl. korn 14 kronor 65 öre. Nu är emellertid att märka, att härvid krisårens enorma stegring av spannmålspriserna starkt inverkat. Om till grund för beräkningen av penningvärdet av denna inkomsttitel lägges förenämnda medelpris å råg och korn, skulle detta värde belöpa sig till 70,140 kronor 52 öre.

Försiktigheten bjuder emellertid att icke oväsentligt minska detta belopp, och anser sig drätselnämnden böra stanna vid en beräknad bruttoinkomst av universitetets arrendespannmål för den närmaste framtiden av 45,000 kronor eller något lägre än det belopp, 48,310 kronor 50 öre, som erlagts år 1923, och detta så mycket hellre som spannmålspriserna under de senaste åren uppvisat en jämn nedgång. En förhöjning av arrendespannmålets hektolitertal skulle helt naturligt bliva en följd av universitetets inlösen av de f. n. arrendatorerna tillhöriga åbyggnaderna å hemmanen. En ändring härutinnan skulle emellertid medföra en minskning i akademikassans kapital och således även av den i staten ingående inkomstposten mom. 3.

Beträffande de avgående posterna ifråga om universitetets egendomsförvaltning är att märka, att arrendatorerna enligt kontrakten erlægga samtliga skatter och onera för hemmanen förutom dem, som utgöras av bevillning av inkomst av fast egendom och därav följande kommunalutskylder m. m. Vidare vidkännas arrendatorerna enligt sina kontrakt kostnader för vattenledningsföretag eller annat allmänt arbete, varigenom, enligt i vederbörande ordning verkställd syneförrättning, »båtnad hemmanet tillskyndas», vilka utgifter fördelas på 20 år, därvid ny arrendator tillförbindes att till den föregående erlægga återstående andelar i kostnadssumman. Årliga underhållskostnader för floddiken och andra vattenavledningar, som beröra hemmanet, bestridas av arrendatorn utan avdrag å arrendet. Vidare bör anmärkas, att vissa med universitetets jordägareskap sammanhängande utgifter upptagits i utgiftsstaten under rubrik »till extra utgifter», nämligen understöd till förra åbor å universitetets hemman, vägunderhåll och lantmäterikostnader m. m. Dessa skulle nu upptagas såsom avdragsposter i inkomststaten. Då den förstnämnda, understöd till förra åbor å universitetets hemman, saknar varje praktisk betydelse och då de övriga endast gälla mycket obetydliga belopp, anser sig drätselnämnden icke vid sina beräkningar behöva taga särskild hänsyn härtill. Annat är förhållandet med skatter och utskylder, som icke erläggas av arrendatorerna, utan påvåla universitetet. Sådana utskylder hava emellertid endast förekommit för 2 års arrende-

inkomster, varför en beräkning av dessa utgifter endast kan bli högst approximativ. Det förefintliga siffermaterialet ger emellertid vid handen, att 9 % av arrendeinkomsten måste anses såsom den sannolika utgiftssumman. Med hänsyn till den i det föregående gjorda uppskattningen av bruttoinkomsten från universitetets hemman och lägenheter, 45,000 kronor, skulle således ifrågakvarande avdragspost för skatter m. m. komma att utgöra i runt tal 4,000 kronor. Den behållna inkomsten av inkomstposten mom. 2 i staten skulle alltså bli 41,000 kronor och således med 8,000 kronor överstiga det i nu gällande stat upptagna beloppet.

I fråga om beräklandet av universitetets inkomst av akademikassans räntebärande kapital, däri inberäknat Norbergiska fonden, kronor 29,745: 84, utgjorde det räntebärande kapitalet ifråga den 1 juli 1923 kronor 1,091,085: 74. Ehuru räntefoten under de senare åren i regel varit mer än 4 procent, torde försiktigheten bjuda att liksom i 1907 års stat räkna med en räntefot av 4 procent, vilket också väl överensstämmer med den nuvarande situationen på penningmarknaden ifråga om lån mot bästa säkerhet. Denna inkomstpost kan således beräknas till i runt tal 43,500 kronor eller således 7,500 kronor mer än i 1907 års stat.

Den sammanlagda ökningen i inkomststaten skulle alltså belöpa sig till 15,500 kronor.

Då det därefter blir fråga om motsvarande ökning av någon eller några utgiftsposter, ligger det närmast till hands att tänka på anslagen dels till underhåll och reparationer av universitetets byggnader, dels ock till extra utgifter. Dessa anslag utgöra, alltsedan år 1912 resp. 1914, då desamma höjts till sina nuvarande belopp, vardera 16,000 kronor. Dessa hava emellertid under en följd av år visat sig i hög grad otillräckliga. De utgifter, som skolat bestridas med dessa anslag, hava under perioden 1913—1922 utgjort betydande belopp; och hava fördenskull tillskott måst ske av reservfonden. Att anslaget till underhåll och reparationer av universitetets byggnader även för framtiden kommer att visa sig högeligen otillräckligt är uppenbart. Åtskilliga nya institutioner av betydande omfattning hava under de senaste tio åren tillkommit, och de förut förefintliga kräva med åren mera underhåll. Arbetslöner och materialpriser hava högst avsevärt stigit sedan den tid, då anslaget bestämdes till sitt nuvarande belopp. En beräkning för den närmare framtiden av utgifterna på detta konto är givetvis mycket vanskelig. Drätselnämnden förmenar, att desamma icke skäligen kunna sättas lägre än medelutgiften för åren 1913—1922 eller med avrundning nedåt 29,000 kronor. Tilläggas kan, att under de gångna åren endast de nödvändigare utgifterna bestritts, var emot mycket, som varit i hög grad önskligt, icke ansetts kunna göras.

Även kontot till extra utgifter har högst avsevärt under en följd av år överstigit det för samma utgifter avsedda anslaget. Med tanke särskilt på bränslekostnader och tryckningskostnader, vatten-, gas- och elektricitetsavgifter, vilket allt betydligt stigit sedan år 1914, då detta anslag bestämdes till sitt nuvarande belopp, kan drätselnämnden med bestämdhet beräkna anslagets otillräcklighet för framtiden. Då emellertid krisårens enorma bränslekostnader högst väsentligt inverka på medeltalet för de senaste 10 åren, anser drätselnämnden sig icke kunna behöva räkna med detta medeltal för framtiden, utan förmenar, att utgiftsbeloppet skäligen kan beräknas något lägre för framtiden eller till i runt tal 30,000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda framhållits skulle, utöver anslagen till de

ifrågavarande utgiftsposterna, erfordras tillägg av till den förra i runt tal 13,000 kronor och till den senare 14,000 kronor.

Tillskotten till sistr nämnda två utgiftskonton hava så gott som uteslutande skett genom överföringar från reservfonden, dit förekommande inkomst överskott enligt staten ingått. Även för framtiden måste det räknas med sådana tillskott från reservfonden till bestridande av utgifter utöver anslagsbeloppen. Reservfondens bidrag hava belöpt sig till vida större belopp än de, vartill de förut beräknade höjningarna av mom. 2 och 3 i inkomststaten uppgått; detta gäller även beträffande beräknade framtida tilläggsbelopp från reservfonden till dessa konton.

En höjning av de ifrågakomna inkomstposterna med tillsammans 15,500 kronor och en höjning av likaledes ifrågakomna utgiftsposter med tillsammans samma belopp skulle icke med de gjorda beräkningarna innebära annat än en formell ändring. Härtill kommer att den ändring i lönestaten vid universitetet, som väl snart är att förvänta, måste medföra högst väsentliga ändringar i staten, såväl reellt som formellt. Vidare framhåller drätselnämnden, att framdeles det måste anses bli en större möjlighet till beräkningar av såväl inkomster som utgifter, sedan prisförhållandena i allmänhet vunnit mera stadga än vad nu är fallet.

Drätselnämnden uttalade därför som sin åsikt, att det för närvarande icke syntes nämnden behöva eller böra vidtagas några ändringar i staten i berörda hänseenden. Vid drätselnämndens skrivelse äro fogade uppgifter dels å lösningsbeloppen för arrendespannmål jämlikt gällande arrendekontrakt under åren 1908—1922, dels å utgifter från och reservfondens tillskott till extra utgiftsmedlen och byggnadsanslaget under åren 1913—1922.

Det större akademiska konsistoriet anslöt sig till drätselnämndens uppfattning, och i skrivelse den 24 november 1923 förklarade sig kanslern med hänsyn till vad myndigheterna anfört ej hava anledning att i ämnet avgiva något särskilt förslag.

Statskontoret har i utlåtande den 5 december 1923 förklarat sig visserligen finna önskvärt, att vid uppgörandet av inkomst- och utgiftsstat för Lunds universitet tillämpas enahanda grunder, som gälla vid beräkningarna av motsvarande stat för Uppsala universitet. Med hänsyn emellertid till vad myndigheterna anfört kan statskontoret för sin del icke finna nödvändigt, att den härav påkallade förändringen i budgetberäkningen för universitetet i Lund omedelbart genomföres. Statskontoret har intet att erinra mot att med vidtagande av den ifrågasatta förändringen får anstå, tills av andra omständigheter påkallade ändringar i universitetets stat må föranleda en allmän revidering av de till grund för staten liggande beräkningarna.

Jag anser det lämpligt, att de jämkningar i universitetets stat, varom nu senast talats, komma till stånd i samband med den allmänna reglering av universitetens stater, som påkallas av ifrågavarande lönerreglering.

Att, såsom fallet är vid Uppsala universitet, betrakta egendomsförvaltningen vid Lunds universitet såsom ett fristående och självständigt affärsföretag, synes mig i betraktande av den relativt begränsade omfattning,

denna förvaltning vid sistnämnda universitet intager, icke skäligen böra ifrågasättas. Den uppkomna frågan torde därför kunna begränsas till vissa jämkningar i universitetets inkomststat och därav påkallade förändringar i utgiftsstaten, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som kommit till uttryck i drätselnämndens berörda utlåtande.

Vad först beträffar inkomsten av arrendespannmål, har drätselnämnden med utgångspunkt från medelprisen å lösningsbeloppen under åren 1908—1922 kommit till en beräknad summa av i runt tal 70,140 kronor. Ett medtagande av lösningsbeloppet även under år 1923 rubbar ej nämnvärt denna siffra. Emellertid anser sig drätselnämnden böra stanna vid en beräknad bruttoinkomst av 45,000 kronor och efter avdrag av skatter m. m. en nettoinkomst av 41,000 kronor. Då denna siffra förefaller att vara beräknad med nödig försiktighet, anser jag mig böra godtaga densamma.

I fråga om inkomsten av akademikassans räntebärande kapital, anser jag lika med drätselnämnden försiktigheten bjuda att alltjämt räkna med en räntefot av 4 procent. Ifrågavarande belopp bör såsom drätselnämnden föreslagit beräknas till i runt tal 43,500 kronor.

Det hittillsvarande inkomstöverskottet har tillförts universitetets reservfond, som å sin sida fått bidraga att utfylla bristerna i utgiftsstaten, enkanterligen i de i sistnämnda stat upptagna posterna till underhåll och reparationer av universitetets byggnader samt till extra utgifter. Då nu nämnda överskott beräknas ingå i den ändrade inkomstberäkningen, synes konsekvensen fordra, att en jämkning vidtages i avseende å beloppen för sistnämnda utgiftsposter. Posten till underhåll och reparationer av universitetets byggnader är nu upptagen till 16,000 kronor. Medelutgiften å denna post har för tio-årsperioden 1913—1922 av drätselnämnden beräknats till 29,426 kronor 68 öre, och har densamma ansetts böra avrundas till 29,000 kronor. Även om man vid beräkningen av medelutgiften medtager de två budgetterminerna $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1923 och $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924 och därvid erhåller en högre medelsiffra, synes mig drätselnämndens avrundade belopp av 29,000 kronor kunna godtagas. Med hänsyn till det stora antal nybyggnader, som på senare tid tillkommit och lagts under universitetsförvaltningens vård, samt i betraktande av de höjda priser, som nu betingas för ifrågavarande arbeten, torde någon erinran ej vara att göra mot detta belopp.

Till extra utgifter är nu uppfört ett belopp av likaledes 16,000 kronor. Å denna post avförs utgifter till brandförsäkring, skrivmaterialier, tryckningskostnader, bokbindning, städning, renhållning, gas- och vattenförbrukning, ved och ljus, krono- och kommunalutskylder m. m. Medelutgiften per år å denna post har under de senaste 11 åren utgjort i runt tal 37,940 kronor. Drätselnämnden räknar med ett lägre belopp, 30,000 kronor. Här emot har jag intet att erinra.

Utgifts-
staten.

Övergår jag därefter till Lunds universitets utgiftsstat — d. v. s. den mot inkomststaten korresponderande utgiftsstaten — vill jag endast erinra

om att densamma är i mitt förslag uppgjord efter enahanda grunder som ifråga om motsvarande stat för Uppsala universitet.

I vissa detaljfrågor vill jag påpeka följande.

Den i nuvarande avlöningsstat uppförda anslagsposten å 800 kronor till »vederlag för fyra ängslotter, vardera å 200 kronor, att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond» torde böra överföras till den del av utgiftsstaten, som avser anslag för diverse ändamål.

I likhet med vad som förordats beträffande motsvarande utgiftsstat för Uppsala universitet, bör vid de föreslagna avlöningsstaterna för professorer och lärare m. fl. fogas anmärkning rörande universitetets ålderstilläggsfond. Jag har förut redogjort för lydelsen av den i detta hänseende nu gällande bestämmelsen. I detta sammanhang vill jag fästa uppmärksamheten på en ålderstilläggsfondens berörande fråga. I skrivelse den 8 oktober 1921 hemställde riksräkenskapsverket på anförda skäl, att, så länge ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet utginge av statsverkets medel, den universitetet tillhöriga ängsmarken Kanik måtte ställas under domänstyrelsens vård och förvaltning och ängsmarkens avkastning av nämnda styrelse redovisas till statsverket samt att ålderstillägg åt samtliga därtill berättigade befattningshavare vid universitetet måtte för framtiden odelat avföras å åttonde huvudtitelns förslagsanslag till detta ändamål. Framställningen avstyrktes av drätselnämnden och det större konsistoriet vid universitetet ävensom av kanslern, vilken i skrivelse den 19 oktober 1922 erinrade om ärendets samband med löneregleringsfrågan och dessutom betonade betydelsen därav, att det kunde i framtiden bliva av stor praktisk betydelse för universitetet att behålla förfoganderätten över ängslotterna oförkränt samt att detta redan nu vore för universitetet av vikt på grund av möjligheten att därigenom ernå högre arrendeavgifter från universitetets intill ägototterna belägna hemman. Jämväl länsstyrelsen i Malmö och domänstyrelsen avstyrkte framställningen, sistnämnda ämbetsverk under framhållande att dess övertagande nu av ängarna ej kunde varda till större fördel för vederbörande, vartill komme, att domänfonden skulle åsamkas utgifter utan motsvarande inkomster. Med hänsyn till den ståndpunkt, samtliga i ärendet hörda myndigheter intagit, anser jag icke skäl förefinnas för ett tillstyrkande av riksräkenskapsverkets ovanberörda hemställan. Jag anser alltså, att ålderstilläggsfondens fortfarande bör hava att räkna med avkomsten av de universitetet tillhöriga och under dess förvaltning stående ängslotterna i Kanikmarken.

I avseende å utgiftsstaten i övrigt må endast erinras därom, att under avdelningen: anslag till materiell, posten till underhåll och reparationer av universitetets byggnader, i anslutning till vad ovan anförts, upptagits till 29,000 kronor och posten till extra utgifter till 30,800 kronor, innefattande dels nyssberörda höjning till 30,000 kronor, dels ock ett överförande till denna post av två i avlöningsstaten förut upptagna poster till arvoden åt uppasserskor vid musikkapellet och gymnastikinrättningen.

Under anslag till diverse ändamål är nu uppfört ett belopp av 1,800 kronor, utgörande årlig avgäld till biskopen i Lunds stift för visst område, »som av Helgonabacken för uppförande av nytt bibliotekshus till universitetet upplåtits», enligt kungl. brev den 19 januari 1901. Då emellertid detta belopp numera även innefattar avgäld för andra från biskopsbostället enligt kungl. brevet den 21 februari 1913 till universitetet upplåtna områden, avsedda att tillgodose universitetets behov av jord för nya institutioner, har jag låtit anslagsposten ifråga erhålla en med hänsyn härtill ändrad rubrik.

I likhet med vad som föreslagits ifråga om Uppsala universitets stat bör såsom anmärkning till den nu berörda delen av Lunds universitets stat fogas de bestämmelser, som nu återfinnas i de särskilda föreskrifterna till staten och som avse beredande av viss rörlighet beträffande beloppen av vederbörande materiellanslag samt överförande till reservfonden och akademikassan av vissa besparingar å staten.

Beträffande till sist den avdelning av utgiftsstaten, som innesluter det till Kungl. Maj:ts disposition stående anslaget, har det härunder nu uppförda beloppet, 5,606 kronor 50 öre, för erhållande av ett avrundat anslag i riksstaten jämkats till 5,608 kronor 50 öre.

Förslag till
stater.

I avseende å avlöningsstaten för de befattningshavare, som skulle falla under det civila avlöningsreglementet, gäller i tillämpliga delar vad jag an-
fört rörande motsvarande stat för Uppsala universitet.

Jag föreslår alltså följande stater för Lunds universitet:

Inkomststat för universitetet i Lund.

1:o) Statsanslag	1,206,400: —
2:o) Arrendespannmål från universitetets hemman och lägenheter, 4,515 hl., hälften råg och hälften korn, beräknad efter avdrag för utskylder m. m. i runt tal till	41,000: —
3:o) Räkta efter 4 procent å akademikassans räntebärande kapital, som den 1 juli 1923 utgjorde kronor 1,091,085: 74, däri inberäknat Norbergiska fonden kronor 28,745: 84, i runt tal	43,500: —
4:o) Räkta efter 4 procent å bibliotekskassans räntebärande kapital	40,000: —
efter avdrag av Ahlmanska fonden, vars avkastning skall användas till inköp av teologisk litteratur	11,253: 57
Rest kronor 28,746: 43	
i runt tal beräknad till	1,150: —
5:o) Tomtöremedel	25: 97
6:o) Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster, förslagsvis och för slutsummans jämnande, beräknade till	1,445: 03
	87,121: —
	<u>Summa kronor 1,293,521: —</u>

Utgiftsstat för universitetet i Lund.

I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Avlöningsstat för professorer m. fl.				
<i>Teologiska fakulteten.</i>				
1 professor i praktisk teologi	2,000	4,000	—	6,000
<i>Anm.</i> Innehavaren av denna professur upp- bär avlöning lika med ordinarie professor. Så länge han i egenskap av domprost så- som prebende innehar Lunds stads- och landsförsamlingars pastorat, uppbar han av domprostlönen dels 6,000 kronor, dels ock 500 kronor, sistnämnda belopp utgö- rande ersättning för utgifter i ämbetet.				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
5 professorer	40,000	20,000	—	60,000
<i>Anm.</i> Av den teologiska fakultetens 7 professorsbefattningar omfatta 2 vardera exegetisk teologi och de övriga 5 vardera ett av följande ämnesområden: 1) dogmatik och moralteologi, 2) kyrkohistoria och symbolik, 3) praktisk teologi, 4) praktisk teologi och moralteologi, samt 5) teologisk encyklopedi och teologiska pronotioner.				
Till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i liturgisk sång	—	—	2,000	2,000
<i>Juridiska fakulteten.</i>				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
6 professorer	48,000	24,000	—	72,000
<i>Anm.</i> Den juridiska fakultetens 7 lärostolar omfatta vardera ett av följande ämnesområden: 1) civilrätt, 2) straffrätt och juridisk encyklopedi, 3) processrätt, 4) statsrätt, förvaltningsrätt, kyrkorätt och folkrätt, 5) nationalekonomi och finansrätt, 6) speciell privaträtt samt 7) romersk rätt och rättshistoria.				
Till uppehållande av den praktiska kursen inom fakulteten	—	—	1,800	1,800
<i>Medicinska fakulteten.</i>				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
11 professorer	88,000	44,000	—	132,000
1 professor i psykiatri	—	—	3,000	3,000
Befattningen är förenad med överläkarbefattningen vid Lunds hospital och asyl.				
<i>Anm.</i> Av den medicinska fakultetens 12 professurer omfatta 2 vardera anatomi, varande innehavaren av den ena av dem tillika prosektor, de övriga 10 omfatta vardera ett av följande ämnesområden: 1) praktisk medicin, 2) kirurgi, 3) medicinsk och fysiologisk kemi, 4) fysiologi, 5) pediatrik och praktisk medicin, 6) obstetrik och gynekologi, 7) oftalmiatrik, 8) farmakologi, 9) patologisk anatomi och rättsmedicin samt 10) allmän patologi, bakteriologi och allmän hälsovård.				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lärare vid kursen i allmän kemi	—	—	3,700	3,700
Biträdande lärare i obstetrik och gynekologi	—	—	1,800	1,800
Lärare i öron-, näs- och halssjukdomar tillika föreståndare för den till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.	—	—	2,700	2,700
<i>Anm.</i> Arvodesbeloppet utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting med minst lika stort belopp bidrager till avlöningen av ifrågakvarande lärare och föreståndare.				
Lärare i röntgenologi tillika föreståndare för det vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund inrättade röntgenlaboratoriet och den därstädes likaledes anordnade radiologiska sjukavdelningen.	—	—	3,500	3,500
<i>Anm.</i> Arvodesbeloppet utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting med minst lika stort belopp bidrager till avlöningen av ifrågakvarande lärare och föreståndare.				
Lärare i ortopedi tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.	—	—	4,800	4,800
<i>Anm.</i> Arvodesbeloppet utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting med minst 3,000 kronor bidrager till avlöningen av ifrågakvarande lärare och föreståndare.				
Biträdande lärare vid patologisk-anatomiska institutionen	—	—	4,500	4,500
<i>Filosofiska fakulteten.</i>				
Humanistiska sektionen.				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
20 professorer	160,000	80,000	—	240,000
<i>Anm.</i> Av de 21 professurerna inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion omfattas 2 vardera historia och 2 vardera nordiska språk. De övriga 17 omfattas vardera ett av följande ämnesområden: 1) teoretisk filosofi, 2) praktisk filosofi, 3) litteraturhistoria med poetik, 4) konsthistoria med konstteori, 5) klassisk				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<p>förkunskap och antikens historia, 6) sanskrit med jämförande indo-europeisk språkforskning, 7) österländska språk, 8) grekiska språket och litteraturen, 9) romersk vältalighet och poesi, 10) tyska språket, 11) engelska språket, 12) romanska språk, 13) slaviska språk, 14) statskunskap och statistik, 15) geografi, 16) psykologi och pedagogik samt 17) förhistorisk och medeltids-arkeologi, tillika föreståndare för historiska museet samt mynt- och medaljkabinetet.</p>				
1 universitetslektor i tyska språket	—	—	6,600	6,600
1 » » franska språket	—	—	6,600	6,600
1 » » engelska språket	—	—	6,600	6,600
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen.				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
11 professorer	88,000	44,000	—	132,000
<p><i>Anm.</i> Av de 12 professorsbefattningarna inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen omfatta 2 vardera kemi, 2 vardera matematik, 2 vardera botanik och 2 vardera zoologi. De återstående 4 professorsbefattningarna omfatta vardera ett av följande ämnesområden: 1) astronomi, 2) geologi och mineralogi, 3) fysik och 4) mekanik och matematisk fysik.</p>				
1 observator i astronomi	6,000	3,000	—	9,000
1 föreståndare för den zoologiska institutionens entomologiska avdelning	6,000	3,000	—	9,000
<p>Till professorn N. H. Nilsson-Ehle såsom innehavare av en personlig professur i ärftlighetslära utgår avlöning, 13,000 kronor, från allmänna indragningsstaten.</p>				
<p><i>Anmärkning till avlöningsstat för professorer m. fl.</i></p>				
<p>1. För ordinarie professor kan lönen efter 5 år höjas med 1,000 kronor.</p>				
<p>2. För observator och föreståndare för zoologiska institutionens entomologiska avdelning kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.</p>				
<p>3. För professor utgör pensionsunderlaget 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor. För observator och föreståndare för zoologiska institutionens entomologiska avdelning utgör pensionsunderlaget 6,000 kronor.</p>				

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
B. Stipendier.				
37 docentstipendier, vartdera å kronor 6,000, varav 3 i teologiska fakulteten, 3 i juridiska fakulteten, 5 i medicinska fakulteten, 16 i filosofiska fakultetens humanistiska sektion och 10 i samma fakultets matematisk-naturvetenskapliga sektion	—	—	—	222,000
Teologiska och medicinska stipendier . . .	—	—	—	1,200
Stipendier åt medellösa teologie studerande	—	—	—	1,500
31 mindre stipendier, vartdera å 37 kronor 50 öre	—	—	—	1,162: 50
Musikstipendier	—	—	—	700
Premier, 4 stycken å 45 kronor vartdera och 4 stycken å 30 kronor vartdera	—	—	—	300
C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser.				
<i>Medicinska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
1 »	—	—	3,000	3,000
<i>Kirurgiska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Oftalmiatrika kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Ortopediska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Pediatrika kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Tuberkulosavdelningen vid klinikerna.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Röntgenlaboratoriet och den radiologiska sjukavdelningen vid klinikerna.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Anatomisk-histologiska institutionen.</i>				
1 amanuens på anatomiska avdelningen .	—	—	3,000	3,000
1 » » histologiska avdelningen	—	—	1,800	1,800
<i>Patologisk-anatomiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens vid patologiska avdelningen	—	—	3,000	3,000
1 » vid bakteriologiska avdelningen	—	—	3,000	3,000
<i>Fysiologiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Medicinskt-kemiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Kemiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
3 amanuenser	—	—	5,400	5,400
<i>Geologisk-mineralogiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,200	1,200
<i>Fysiska institutionen.</i>				
1 assistent	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Astronomiska observatoriet.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
1 »	—	—	1,200	1,200
<i>Botaniska institutionen.</i>				
1 assistent vid växtfysiologiska laboratoriet	—	—	3,600	3,600
1 amanuens vid växtfysiologiska avdeln.	—	—	1,200	1,200
1 » i systematisk botanik	—	—	1,200	1,200

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Zoologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,200	1,200
<i>Geografiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
<i>Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,200	1,200
<i>Universitetets konstsamlingar.</i>				
1 amanuens	—	—	1,200	1,200
D. Avlöningsstat för exercitiemästare.				
1 kapellmästare	3,300	1,700	—	5,000
<i>Anm. Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.</i>				
1 lärare i gymnastik och fäktkonst	2,000	1,000	—	3,000
<i>Anm. Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor.</i>				
1 ledare av gymnastikövningar för kvinnliga studerande	—	—	600	600
Ledare för kurser i ritning och uppmätning för vetenskapliga ändamål jämte i andra därmed sammanhängande ämnen	—	—	1,000	1,000
E. Diverse arvoden.				
Rektors honorarium	—	—	2,400	2,400
Arvoden à 600 kronor till drätselnämndens tre valda ledamöter . .	—	—	1,800	1,800
Arvoden åt bibliotekarier vid seminarierna för klassiska, nordiska, romanska, germanska och semitiska språk, historia, statskunskap, filosofi samt estetik och litteraturhistoria	—	—	2,400	2,400
	—	—	—	1,098,862: 50

Anmärkning till avlöningsstater för professorer och lärare m. fl.

Årliga arrendebeloppen för de universitetet tillhöriga ängslotterna i Kanikmarken jämte de nedan under III) Anslag till diverse ändamål upptagna vederlag för fyra ängslotter å sammanlagt 800 kronor för år skola särskilt bokföras och redovisas till ålders-tilläggsfonden, vars behållning från ett föregående år under det följande året användes såsom bidrag till bestridande av utgifterna för ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet.

II. Anslag till materiell m. m.

	Summa
	Kronor
Biblioteket	51,625
Teologiska seminariet	700
Juridiska seminariet	700
Seminiarierna inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion: Till inköp av böcker och annan undervisningsmateriell samt tillfälliga utgifter	5,775
Matematiska seminariet	1,500
Anatomisk-histologiska institutionen	6,050
Fysiologiska institutionen	4,500
Medicinskt-kemiska institutionen	3,450
Farmakologiska institutionen	1,000
Patologisk-anatomiska institutionen	6,000
Rättsmedicinska institutionen	500
Medicinska klinikerna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	3,000
Kliniska laboratoriet vid sjukvårdsinrättningarna	1,000
Astronomiska observatoriet	5,000
Botaniska institutionen: För systematiska avdelningen	7,000
För fysiologiska avdelningen	3,500
Fysiska institutionen	5,000
Geologisk-mineralogiska institutionen	2,600
Kemiska institutionen	4,000
Zoologiska institutionen	7,700
Geografiska institutionen	1,450
Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet	2,500
Konstsamlingarna	500
Ritsalen	100
Musikkapellet	1,000
Inrättningen för gymnastik och fäktkonst	500
Till underhåll och reparationer av universitetets byggnader	29,000
Till extra utgifter	30,800
	186,450

III. Anslag till diverse ändamål.

	Summa
	Kronor
Årlig avgäld till biskopen i Lunds stift för vissa områden, som från biskopsbostället Helgonagård upplåtits till universitetet för tillgodoseende av dess behov av jord för nya institutioner m. m., enl. k. br. ¹⁹ / ₁ 1901 och ²¹ / ₂ 1913 . . .	1,800: —
Vederlag för fyra ängslotter, vardera å 200 kronor, att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond	800: —
	2,600: —
IV. Till Kungl. Maj:ts disposition	5,608: 50
	Summa kronor 1,293,521: —

Anmärkingar till staten.

1. Därest å anslagen till materiell för de särskilda institutionerna, till underhåll och reparationer vid universitetets byggnader eller till extra utgifter under något år uppstå besparingar, må dessa bibehållas för samma ändamål under kommande år. Skulle det under en följd av år visa sig, att materiellanslaget för en institution kan något minskas, medan samma anslag för en annan institution behöver ökas, äger kanslern hos Kungl. Maj:tt göra framställning om jämkning i anslagen.

2. Nu ifrågavarande anslag böra särskilt bokföras.

3. Såväl besparingar å I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. med undantag i vissa fall av besparingar å docentstipendier, varom bestämmelser i annan ordning meddelas, som ock tillfälliga och i inkomststaten icke beräknade inkomster ingå till reservfonden, vilken står under kanslerns disposition för universitetets vetenskapliga och ekonomiska behov i den ordning, universitetsstatuterna stadga. Tills vidare och till dess Kungl. Maj:tt annorlunda förordnar, skall till pensionsinrättningen för Lunds universitets ämbets- och tjänstemäns änkor och barn ingå en tredjedel av alla på nämnda stater möjligen uppkommande, till reservfonden för varje år ingående besparingar.

4. Besparingar å utgiftsstaten i andra fall än ovan omförmäلت skola ingå till akademikassan.

5. Om inkomsterna något år icke fullt motsvara utgifterna, må bristen, efter hemställan hos kanslern och enligt hans föreskrift i ämnet, täckas av reservfonden.

Avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m.

Biblioteket.

1 överbibliotekarie, avlöning	Kronor 12,000
---	------------------

Anm.: I fråga om avlöningens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar samt i fråga om rätt till ålderstillägg, pensionsunderlag och pensionsavgift gäller vad därom är föreskrivet för universitetsprofessor.

Avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	78,250
--	--------

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	28,400
--	--------

Botaniska och zoologiska institutionerna.

Avlöningar till konservatorer och trädgårdsmästare, <i>förslagsanslag</i>	18,200
---	--------

<i>Kansliet.</i>		Kronor
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>		12,700
Arvoden åt tjänstemän vid universitetets och fakulteternas kanslier . .		6,500
Portvakt vid universitetshuset, arvode		1,800

<i>Räntekammaren.</i>		
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>		23,730
Byggnadskonduktör, arvode		720

*Vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska
och filosofiska fakulteterna.*

Avlöningar till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	49,600
Räknebiträden vid astronomiska observatoriet	3,600
Instrumentmakare, jämte fritt verkstadsrum, arvode	500

Vikariatsersättningar.

Ersättningar till vikarierande akademiska lärare <u>m. fl., <i>förslagsanslag</i></u>	10,000
Summa <i>förslagsanslag</i>	246,000

Vad till sist beträffar staten för

Karolinska institutet

tarvar mitt härutinnan framlagda förslag icke någon närmare kommentar. Jag vill endast erinra därom, att i nedanstående anslag till vikariatsersättning, 5,000 kronor, äro inräknade dels erforderligt belopp till vikarierande akademiska lärare, dels belopp, motsvarande vad i nu gällande stat utgår till uppehållande av rektors undervisningsskyldighet, dels ock en summa, motsvarande det nu utgående *förslagsanslaget* till vikariatsersättning åt kamreraren m. fl. Följande statförslag är uppgjort i anslutning till vad jag i det föregående för olika befattningshavare tillstyrkt och med tillämpning i vederbörliga delar av grunderna för uppställningen av universitetens stater.

Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Avlöningsstat för professorer m. fl.				
1 professor	8,000	4,000	—	12,000
19 professorer	152,000	76,000	—	228,000
1 professor i nervsjukdomar, innehavare av Per Henrik Malmstens professur, uppbär utom avlöning av statsmedel såsom lön 4,900 kronor från Malmstenska donationsfonden	3,100	4,000	—	7,100
1 professor i psykiatri	—	—	3,000	3,000
1 professor i ortopedi, innehavare av Oscar Ekmans professur, uppbär utom avlöning av statsmedel från Ekmanska donationsfonden 10,000 kronor, varav 8,000 kronor skola anses utgöra lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar	—	2,000	—	2,000
<i>Anm.</i> Av de 20 professorsbefattningar, för vilka ämnen ej ovan angivits, omfatta 2 vardera patologisk anatomi, 2 vardera obstetrik, 2 vardera kirurgi, 2 vardera pediatrik och 2 vardera medicin. De återstående 10 professorsbefattningarna omfatta vardera ett av följande ämnesområden: 1) fysiologi, 2) hälsovårdslära, 3) anatomi, 4) kemi, 5) rätts- och statsmedicin, 6) syfilidologi, 7) oftalmiatrik, 8) farmakodynamik och farmakognosi, 9) histologi samt 10) öron-, näs- och halssjukdomar.				
Till professorn C. G. A:son Forssell såsom innehavare av en personlig professur i medicinsk radiologi utgår avlöning, 13,000 kronor, från allmänna indragningsstaten.				
1 laborator i fysiologi	6,000	3,000	—	9,000
1 » » bakterologi vid patologisk-anatomiska institutionen	6,000	3,000	—	9,000
1 » » kemi och farmaci	6,000	3,000	—	9,000
1 prosektor vid anatomiska institutionen	6,000	3,000	—	9,000
1 » » patologisk-anatomiska institutionen	6,000	3,000	—	9,000
1 klinisk laborator med tjänstgöringsskyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium	—	—	6,000	6,000

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1 laborator vid patologisk-anatomiska institutionen	—	—	6,000	6,000
Lärare i rättspsykiatri	—	—	3,600	3,600
Biträdande lärare vid kursen i allmän kemi	—	—	3,700	3,700
» » och läkare vid röntgeninstitutet å Serafimerlasarettet	—	—	4,500	4,500
» » i oftalmiatrik	—	—	4,500	4,500
» » » obstetrik och gynekologi	—	—	4,600	4,600
» » » öron-, näs- och hals-sjukdomar	—	—	4,500	4,500
<i>Anmärkning till avlöningsstat för professorer m. fl.</i>				
1. För ordinarie professor kan lönen efter 5 år höjas med 1,000 kronor.				
2. För ordinarie laborator och prosektor kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.				
3. För professor utgör pensionsunderlaget 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor. För ordinarie laborator och prosektor utgör pensionsunderlaget 6,000 kronor.				
 B. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser.				
<i>Medicinska kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika underläkare	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Kirurgiska kliniken.</i>				
1 amanuens, tillika underkirurg	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset.</i>				
1 underläkare	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Gynekologiska kliniken å Serafimerlasarettet.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus.</i>				
1 underläkare	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Oftalmiatriska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
1 »	—	—	3,000	3,000
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Pediatrika kliniken å allmänna barnhuset.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Röntgeninstitutet å Serafimerlasarettet.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400
<i>Nervkliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Psykiatriska kliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	3,000	3,000
<i>Syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran.</i>				
1 underläkare	—	—	3,600	3,600
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Medicinska polikliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400
<i>Kirurgiska polikliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Oftalmiatriska polikliniken.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400
<i>Polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.</i>				
1 amanuens	—	—	2,400	2,400
<i>Anatomiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Histologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Patologisk-anatomiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
1 » med skyldighet att verkställa och demonstrera liköppningar å pædiatriska kliniken	—	—	1,800	1,800
<i>Fysiologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Kemiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
1 »	—	—	1,800	1,800
<i>Farmakologiska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Rättsmedicinska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
<i>Hygieniska institutionen.</i>				
1 amanuens	—	—	1,800	1,800
C. Stipendier och arvoden.				
5 docentstipendier, vardera å 6,000 kronor	—	—	30,000	30,000
Rektors honorarium	—	—	1,800	1,800
Arvoden å 200 kronor till dekanus och två professorer såsom ledamöter av förvaltningsnämnden	—	—	600	600
Summa kronor	—	—	—	457,500

Avlöningsstater för vissa tjänstemän och betjante vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och dess institutioner.

Kansliet.

	Kronor
Sekreterare, arvode	3,500
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	13,800

Kanrerarexpeditionen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	11,200
---	--------

Vetenskapliga institutioner.

Bibliotekarie, arvode	3,000
Avlöningar till dels ordinarie kvinnliga biträden, dels ock ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsanslag</i> . .	51,500

Vikariatsersättningar.

Ersättningar till akademiska lärare m. fl., <i>förslagsanslag</i>	5,000
Summa förslagsanslag	88,000

VIII. Avlöningsanslag å extra stat.

Såsom framgår av vad jag i det föregående anfört och föreslagit, skulle alltså vissa avlöningar utgå av extra anslagsmedel. Jag har ansett mig böra för överskådlighetens skull sammanföra dessa arvoden ävensom bland dem upptaga sådana ersättningar, om vars fortsatta utgående för budgetåret 1925—1926 med oförändrade belopp förslag framlagts av vederbörande akademiska myndigheter. Detta sammanförande av dylika arvoden för respektive universitet och karolinska institutet står i överensstämmelse med vad i detta hänseende under de senare åren i statsverkspropositionerna tillämpats och även av riksdagen godtagits.

<i>Uppsala universitet.</i>		Kronor
Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen	10,000	10,000
Lärare i symbolik	2,250	2,250
Förstärkning av anslaget till uppehållande av den praktiska kursen inom juridiska fakulteten	800	800
Extra ordinarie amanuens vid anatomiska institutionen	750	750
Amanuens vid hygieniska institutionen	1,800	1,800
Biträdande lärare i medicin	4,500	4,500
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik	3,000	3,000
Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik	1,125	1,125
Förstärkning av arvode till biträdande lärare i kirurgi	2,400	2,400
Biträdande lärare i ryska	1,200	1,200
Biträde vid statistiska seminariet	1,200	1,200
Biträde vid övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi	2,250	2,250
Assistent vid fysiska institutionen för arbetet med den internationella solarforskningen	2,400 ¹⁾	2,400
Anordnande av undervisning i bokföring	600	600
Ersättning till akademivaktmästaren för biträde vid tillsynen över universitetets byggnader	480	480
Lönstillägg åt vaktmästaren vid musikaliska kapellet	600	600
Summa kronor	35,355	35,355

¹⁾ Detta arvode utgår ur ett av 1923 års riksdag beviljat anslag å 7,500 kronor.

Lunds universitet.

Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen	4,500
Lärare i symbolik	2,250
Ledare av civilrättsliga delen av juridiska fakultetens propedeutiska kurs	960
Klinisk laborator och biträdande lärare i medicin	7,200
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik	3,000
Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik	1,125

	Kronor
Biträdande lärare i kirurgi	3,600
Biträde vid kursen i allmän kemi för medicine studerande	600
Lärare i statistik	8,200
Biträdande lärare i ryska	1,200
Bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning	9,000
Amanuens vid institutionen för ärtflighetsforskning	1,800
Mekaniker vid fysiska institutionen	4,000
Förstärkning av anslaget till räknebiträden vid astronomiska observatoriet	2,400
Anordnande av undervisning i bokföring	600
	Summa kronor 50,435

Karolinska institutet.

Arbetsbiträde vid biblioteket	2,208
Lärare vid propedeutiska kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna	9,600
Lärare vid propedeutiska kurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik	2,700 ¹⁾
Biträdande lärare i medicin	8,000
Biträdande lärare i kirurgi	8,000
Underläkaren vid allmänna barnhuset i Stockholm för handledning av de studerande	900
Biträdande lärare i ortopedi	3,600
Amanuenser vid den medicinska undervisningen å S:t Eriks sjuk- och vårdhem	3,600
Till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid vanföranstalten i Stockholm (arvoden åt amanuens, tekniskt biträde m. m.)	5,850
Till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm (anslaget utgår under förutsättning att Stockholms stad för ändamålet tillskjuter samma belopp)	6,255
Amanuens vid pediatrika polikliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn (anslaget utgår under förutsättning att Stockholms stad för ändamålet tillskjuter samma belopp)	1,200
Vaktmästargöromål vid anatomiska institutionen	1,200
» » kemiska institutionen	1,200
» » rättsmedicinska institutionen	1,200
Till vetenskapliga arbeten vid ett patologiskt-anatomiskt laboratorium vid Sabbatsbergs sjukhus	4,000
Till dagavgifter vid en pediatrik klinik å allmänna barnhuset	25,000
	Summa kronor 84,513

¹⁾ Å detta anslag utgår icke dyrtidstillägg.

Nu angivna slutbelopp böra hos riksdagen äskas såsom extra anslag att av Kungl. Maj:t fördelas för omförmälda ändamål med enahanda belopp, som i sammanställningarna utsatts, samt i enlighet med i tillämpliga delar hitillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem.

XI. Kostnadsberäkningar och hemställan.

Den kostnadsökning, som föranledes av mitt förslag till löne reglering för universiteten och karolinska institutet ävensom av vad jag i övrigt i samband med staternas reglering ifrågasatt, torde framgå av följande sammanställning.

Anslag enligt riksstaten 1924—1925		Anslag enligt förslag till riksstat 1925—1926		Ökning	Minskning
Kronor		Kronor		Kronor	Kronor
<i>Uppsala universitet.</i>	Universitetsstaten, <i>ordinarie bestämt anslag</i> 1,101,627	Universitetsstaten, <i>ordinarie bestämt anslag</i> 1,333,400			
	Avlöningsfyllnad åt professorn i växt- biologi, <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 1,000	Avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid univer- sitetets samlingar och inrättningar m. m., <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 348,500			
	Arvoden åt vika- rierande akademiska lärare, <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 5,000				
	Summa ord. anslag 1,107,627	Summa ord. anslag 1,681,900		574,273	—
	Lärrararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . . 59,810	Lärrararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . . 35,355		—	24,455
<i>Lunds universitet.</i>	Universitetsstaten, <i>ordinarie bestämt an- slag</i> 956,128	Universitetsstaten, <i>ordinarie bestämt an- slag</i> 1,206,400			
	Arvoden åt vika- rierande akademiska lärare, <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 5,000	Avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid univer- sitetets samlingar och inrättningar m. m., <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 246,000			
	Summa ord. anslag 961,128	Summa ord. anslag 1,452,400		491,272	—
	Lärrararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . . 74,625	Lärrararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . . 50,435		—	24,190
<i>Karolinska institutet.</i>	Avlöningar m. m., <i>ordinarie bestämt an- slag</i> 314,885	Avlöningar för pro- fessorer och lärare m. fl., <i>ordinarie be- stämt anslag</i> 457,500			
	Arvoden åt vika- rierande akademiska lärare, <i>ordinarie för- slagsanslag</i> 2,000	Avlöningar till vissa tjänstemän och			

Anslag enligt riksstaten 1924—1925		Anslag enligt förslag till riksstat 1925—1926		Ökning	Minskning
	Kronor		Kronor	Kronor	Kronor
	Ersättning åt vikarie för kamreraren m. fl., <i>ordinarie förslagsanslag</i>	600	betjänte vid institutet och dess institutioner, <i>ordinarie förslagsanslag</i>	88,000	
	Summa ord. anslag	317,485	Summa ord. anslag	545,500	228,015
	Lärararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . .	93,005	Lärararvoden m. m., <i>extra anslag</i> . .	84,513	— 8,492
<i>Allmänna indragningsstaten.</i>	Personliga professurer m. m. (und. tillf. löneförbättring och provisoriskt lönetillägg)	57,580	Personliga professurer m. m.	67,300	9,720
<i>Åttonde huvudtitelns anslag till tillfällig löneförbättring.</i>	Häri ingår tillfällig löneförbättring åt personal vid universiteten och karolinska institutet med i runt tal	246,000	—	—	246,000
<i>Åttonde huvudtitelns förslagsanslag till provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. m.</i>	Häri ingå lönetillägg åt befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet med i runt tal	204,000	—	—	204,000
<i>Åttonde huvudtitelns förslagsanslag till tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.</i>	Häri ingå lönetillägg åt vaktmästare vid universiteten och karolinska institutet med i runt tal . . .	20,000	—	—	20,000
<i>Åttonde huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.</i>		200,000	Approx. beräknat	240,000	40,000
<i>Elfte huvudtiteln.</i>			Bidrag till Uppsala universitetets pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, <i>ordinarie bestämt anslag</i>	9,000	
			Bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet, <i>ordinarie bestämt anslag</i>	7,200	16,200
			Summa	1,359,480	527,137

Drages nu från ifrågavarande ökningssumma det belopp, som angiver anslagsminskningen, kronor 527,137, erhålles kronor 832,343, vilket belopp alltså angiver den kostnadsökning enligt riksstaten, som påkallas av ett genomförande av regleringen av staterna för universiteten och karolinska institutet.

Härvid är emellertid att märka, att sistnämnda summa icke utgör den verkliga ökningen av statens utgifter för ifrågavarande reglering. Hänsyn måste nämligen tagas till att lönerregleringen kommer att medföra minskning i dyrtidstilläggen. Vidare är att uppmärksamma, att de nya förslagsanslagen komma att i viss mån minskas på grund av skyldigheten för viss personal — vaktmästarkåren — att hädanefter erlägga ersättning för tjänstebostad m. m. Å andra sidan kommer genom den för vissa befattningshavare föreslagna anordningen vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen att medföra en kostnadsökning första året, då de nya staterna skola för dessa tillämpas.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I) a) med giltighet från och med den 1 juli 1925 godkänna av mig i det föregående framlagda förslag till

utgiftsstat för universitetet i Uppsala, i vad denna stat omfattar avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. samt anslag till materiell m. m. ävensom de till utgiftsstaten i dess helhet fogade anmärkningar,

utgiftsstat för universitetet i Lund, i vad denna stat omfattar avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. samt anslag till materiell m. m. ävensom de till utgiftsstaten i dess helhet fogade anmärkningar,

avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet,

skolande de i nu nämnda avlöningsstater upptagna befattningshavare vara för åtnjutande av de i staterna angivna avlöningsförmåner underkastade de allmänna villkor och bestämmelser, varom förslag här ovan framlagts;

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda nödiga bestämmelser i fråga om övergång på ny stat för befattningshavare, vilka inbegripas under de i a) angivna avlöningsstater;

c) förklara,

att sådan innehavare av i nu angivna stater upptagen ordinarie befattning, vilken ej vill underkasta sig ny stat och de för åtnjutande av däri uppförda avlöningsförmåner fastställda bestämmelser, och vilken icke lagligen kan därtill förbindas, skall i sådant

hänseende till kanslern för rikets universitet göra anmälan före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt,

att befattningshavare, som gjort dylik anmälan, skall varda bibehållen vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom,

att en var annan, som den 1 juli 1925 innehar ordinarie befattning eller som senare tillträder sådan befattning, skall vara pliktig underkasta sig ny stat och de för åtnjutande av däri uppförda avlöningsförmåner fastställda bestämmelser ävensom dels, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang härmed, dels ock de ändrade föreskrifter, som kunna varda utfärdade i fråga om pension, dock att nu utgående förmån av vissa famnar ved vid universitetet i Uppsala skall omedelbart vid vederbörandes tillträde till ny stat upphöra;

d) medgiva, att avkastningen av de till universitetet i Uppsala hörande åkerlotterna, i den mån dessa redan blivit eller framtiden bleve för ändamålet tillgängliga, må överlämnas till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn att användas till ökande av de åt universitetets lärare och tjänstemäns änkor och barn utgående pensioner enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser;

II) a) besluta, att å innehavare av annan ordinarie befattning vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet — överbibliotekarierna vid nämnda universitet därvid undantagna — än den, som är i de under I angivna stater upptagen, skall avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, från och med den 1 juli 1925 äga tillämpning med iakttagande likväl av de särskilda bestämmelser, varom förslag i det föregående framlagts;

b) från och med den 1 juli 1925 på följande sätt bestämma antalet ordinarie befattningshavare, å vilka nämnda avlöningsreglemente skall äga tillämpning:

vid universitetet i Uppsala:

		avlönings- grad
Biblioteket:		
	avlönings- grad	
	1 kanslibiträde	B 7
	2 kontorsbiträden	B 4
4 förste bibliotekarier	B 26	1 maskinist B 8
8 andre bibliotekarier	B 21	4 vaktmästare B 7

Botaniska och zoologiska institutionerna:		avlönings- grad
2 konservatorer	B 21	1 vaktmästare vid mineralo- gisk-geologiska institutio- nen B 7
1 trädgårdsmästare	B 18	2 vaktmästare vid fysiska institutionen B 7
Kansliet:		1 vaktmästare vid astron- omiska institutionen B 7
1 sekreterare	B 28	1 vaktmästare vid meteoro- logiska institutionen B 7
1 akademiotarie och om- budsman	B 26	1 vaktmästare vid botaniska museet B 7
1 kanslibitråde	B 7	2 vaktmästare vid zoologiska institutionen B 7
1 akademivaktmästare	B 7	1 vaktmästare vid museet för nordiska fornsaker B 7
1 fakultetsvaktmästare	B 7	1 vaktmästare vid gymna- stikinrättningen B 7
1 portvakt	B 5	2 underträdgårdsmästare B 7
Drätselverket:		2 trädgårdsmedhjälpare B 5
1 räntmästare	B 30	1 vaktmästare vid geogra- fiska institutionen B 5
1 förste kamrerare	B 24	
1 andre kamrerare	B 21	
1 kanslibitråde	B 7	
1 maskinist	B 8	
1 ränteri- och kontorsvakt- mästare	B 7	
Vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna:		
1 preparator vid anatomiska institutionen	B 10	
1 maskinist vid institutio- nen för allmän och ana- lytisk kemi	B 8	
1 maskinist vid fysiska in- stitutionen	B 8	
1 vaktmästare vid anato- miska institutionen	B 7	
1 vaktmästare vid patolo- giska institutionen	B 7	
1 vaktmästare vid fysiolo- giska institutionen	B 7	
1 vaktmästare vid institu- tionen för medicinsk och fysiologisk kemi	B 7	
1 vaktmästare vid farmako- logiska institutionen	B 7	
2 vaktmästare vid institu- tionen för allmän och ana- lytisk kemi	B 7	
Biblioteket:		
		3 förste bibliotekarier B 26
		5 andre bibliotekarier B 21
		1 kanslibitråde B 7
		2 kanslibiträden B 4
		3 vaktmästare B 7
		1 eldare B 5
Botaniska och zoologiska institutionerna:		
		2 konservatorer B 21
		1 trädgårdsmästare B 16
Kansliet:		
		1 sekreterare, tillika om- budsman B 28
		1 vaktmästare (kursor) B 7
Räntekammaren:		
		1 räntmästare B 29
		1 kamrerare B 24
		1 universitetsvaktmästare B 7
		1 eldare B 5

vid universitetet i Lund:

d) besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall, med iakttagande av de särskilda bestämmelser, varom förslag i det föregående föreligger, från och med den 1 juli 1925 äga tillämpning jämväl å den vid universitetets i Uppsala egendoms- och skogsförvaltning anställda personalen, skolande antalet hithörande ordinarie befattningshavare bestämmas på följande sätt:

	avlönings- grad		avlönings- grad
1 fogde	B 27	1 assistent vid skogsförvalt-	
1 assistent vid egendoms-		ningen	B 20
förvaltningen	B 20	11 skogvaktare	B 8
1 skogsförvaltare	B 27		

e) medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda nödiga bestämmelser ifråga om övergång på ny stat för de tjänstemän, å vilka förenämnda avlöningsreglemente skall äga tillämpning;

f) medgiva, att kostnaderna för de förmåner, som omförmälas i §§ 25, 26, 27, 28, 29 och 32 av nämnda avlöningsreglemente, må bestridas från vederbörande förslagsanslag till avlöningar åt ordinarie tjänstemän;

g) besluta, att till envar ordinarie befattningshavare, å vilken nyssberörda avlöningsreglemente skall äga tillämpning, skall vid ingången av juli 1925 på statsverkets bekostnad, dock i vad angår vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning anställd befattningshavare från avkomsten av denna förvaltning, utbetalas ett belopp, motsvarande vad befattningshavaren skulle hava i den befattning, han vid utgången av juni 1925 innehar, såsom lön — vare sig enligt stat eller i tillfällig löneförbättring — uppburit för juli 1925, om de dittillsvarende avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för befattningshavare, som utöver kontant avlöning åtnjuter fri bostad, eller fri bostad jämte fritt bränsle eller fri bostad jämte fri uppvärmning och fri belysning, bör ökas med värdet, enligt vederbörlig uppskattning, av denna förmån för en månad;

h) medgiva, att kostnaderna för senast berörda övergångsarrangemang må, i den mån desamma falla på statsverket, bestridas av de i vederbörande stater föreslagna anslagsposterna till avlöning åt ordinarie tjänstemän;

i) medgiva, att, därest Kungl. Maj:t antingen med stöd av 31 § avlöningsreglementet för särskilda fall finner en avvikelse från de i 19 § av reglementet stadgade regler om vikariatsersättning påkallad eller i motsvarande fall med stöd av 34 § tillerkänner

icke-ordinarie befattningshavare vikariatsersättning, Kungl. Maj:t må äga att för ändamålet taga i anspråk de i vederbörande stater upptagna anslagsposterna till avlöning åt ordinarie tjänstemän;

j) bemyndiga Kungl. Maj:t att i förekommande fall medgiva, att avlöningsreglementet må äga tillämpning jämväl å en å äldre stat än den nuvarande kvarstående tjänsteman, därest denne förklarar sig villig underkasta sig nämnda reglemente;

III) vid bifall till vad under I a) samt II a), b), c) och d) föreslagits, under riksstatens åttonde huvudtitel

a) — med uteslutande av de för Uppsala universitet nu uppförda ordinarie anslag å tillhopa 1,107,627 kronor — under Uppsala universitet uppföra dels med rubrik: universitetsstaten ett *ordinarie anslag* å 1,333,400 kronor, dels ock med rubrik: avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. ett *ordinarie förslagsanslag* å 348,500 kronor;

b) — med uteslutande av de för Lunds universitet nu uppförda ordinarie anslag å tillhopa 961,128 kronor — under Lunds universitet uppföra dels med rubrik: universitetsstaten ett *ordinarie anslag* å 1,206,400 kronor, dels ock med rubrik: avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. ett *ordinarie förslagsanslag* å 246,000 kronor;

c) — med uteslutande av det för karolinska mediko-kirurgiska institutet nu uppförda ordinarie anslaget till avlöningar m. m. å 314,885 kronor och de för samma institut nu uppförda ordinarie förslagsanslag å tillhopa 2,600 kronor — under karolinska mediko-kirurgiska institutet uppföra dels med rubrik: avlöningar för professorer och lärare m. fl. ett *ordinarie anslag* å 457,500 kronor, dels ock med rubrik: avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid institutet och dess institutioner ett *ordinarie förslagsanslag* å 88,000 kronor;

d) höja det under åttonde huvudtiteln uppförda *ordinarie förslagsanslaget* till ålderstillägg, nu 200,000 kronor, med 40,000 kronor till 240,000 kronor;

IV) a) under riksstatens elfte huvudtitel, allmänna indragningsstaten — med uteslutande av vad där förekommer angående avlöningsförmåner åt innehavare av personliga professorer vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet samt angående personliga lönetillägg åt vissa befattningshavare vid nämnda universitet och institut — uppföra dels de avlöningsförmåner, jag i det föregående föreslagit för professorerna vid Uppsala universitet A. Gullstrand, K. B. Wiklund, T. Svedberg och E. H. von Zeipel, vid Lunds universitet N. H.

Nilsson-Ehle samt vid karolinska institutet C. G. A:sön Forssell, dels ock följande personliga lönetillägg: 1,000 kronor till professorn i anatomi vid Uppsala universitet O. M. Ramström, så länge han uppehåller prosektorstjänsten vid universitetet, 600 kronor till preparatorn vid Uppsala universitets mineralogisk-geologiska institution A. R. Andersson, så länge han kvarstår i sin nuvarande befattning, samt 200 kronor till maskinisten och eldaren vid karolinska institutet J. E. Jernström, så länge han kvarstår i sin nuvarande befattning;

b) för sin del besluta, att den rätt till tjänst- och nådår, som enligt prästerskapets och universitetens privilegier tillkommer stårhus efter befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund, upphäves, samt vid bifall härtill under riksstatens elfte huvudtitel uppföra under rubrik: bidrag till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn ett *ordinarie anslag* å 9,000 kronor och under rubrik: bidrag till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid universitetet i Lund ett *ordinarie anslag* å 7,200 kronor;

V) medgiva, att innehavare av personlig professur ävensom innehavare av P. H. Malmstens professur i nervsjukdomar vid karolinska institutet må varda i pensionshänseende likställd med *ordinarie* professorer vid universiteten och karolinska institutet och följaktligen vara underkastad bestämmelserna i 1907 års lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension;

VI) förklara, att jämväl till de befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, för vilka, enligt vad jag i det föregående tillstyrkt. avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen icke är avsett att gälla, skall utgå dyrtidstillägg enligt samma grunder som till de befattningshavare, å vilka nämnda avlöningsreglemente äger tillämpning;

VII) a) för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra *ordinarie* lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1925—1926 ett *extra* anslag av 35,355 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för i det föregående angivna ändamål;

b) för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra *ordinarie* lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisa för budgetåret 1925—1926 ett *extra* anslag av 50,435 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för i det föregående angivna ändamål;

c) för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra *ordinarie*

lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1925—1926 ett *extra* anslag av 84,513 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för i det föregående angivna ändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. B. Hammar.

INNEHÅLL.

	Sid.
I. Lönefrågans allmänna läge	2
II. Allmänna Löneprinciper	10
Frågan om det allmänna civila avlöningsreglementets tillämpning å befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet	10
Höjning av arvoden å extra befattningshavare m. m.	28
III. Avlöningsbeloppen	31
1. Professorer	31
2. Vissa professorsbefattningar	67
3. Laboratorer m. fl.	90
4. Docentstipendier och arvoden till vikarierande akademiska lärare	105
5. Biträdande lärare och med dem jämförliga befattningshavare	114
6. Assistenten, amanuenser och med dem jämförliga befattningshavare	168
7. Exercitiemästare vid universiteten i Uppsala och Lund	212
8. Tjänstemän vid universitetens och karolinska institutets bibliotek	217
9. Tjänstemän vid universitetens i Uppsala och Lund botaniska och zoologiska institutioner	240
10. Tjänstemän vid de akademiska kanslierna	242
11. Tjänstemän vid universitetens och karolinska institutets ekonomiska förvaltning	252
12. Tjänstemän vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning	260
13. Tekniska och andra biträden	270
14. Vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare	284
IV. Pensionsförhållanden	306
V. Avlöningsvillkor och avlöningsreglemente	327
VI. Övergångsanordningar	354
VII. Förslag till stater	358
VIII. Avlöningsanslag å extra stat	412
IX. Kostnadsberäkningar och hemstallan	414